

**УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КИЇВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ
ПОЗАШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ»**

ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ВІСНИК

Рекомендовано для використання у навчально-виховному процесі за рішенням Науково-методичної ради Київського обласного комунального позашкільного навчального закладу «Мала академія наук учнівської молоді»
(протокол №9 від 20 червня 2012 року)

БОЯРКА

2012

УДК

ББК

Рекомендовано для використання у навчально-виховному процесі за рішенням

Науково-методичної ради Київського обласного комунального позашкільного навчального закладу «Мала академія наук учнівської молоді»

(протокол №9 від 20 червня 2012 року)

Київський обласний комунальний позашкільний навчальний заклад «Мала академія наук учнівської молоді»: Інформаційно-методичний вісник / Головне управління освіти і науки Київської обласної державної адміністрації; упорядники: Мережинська О.Г., Незабитовський І.М., Петровська Т.В., Коркішко Т.В.– Боярка, 2012. – 230 с.

В інформаційно-методичному віснику представлені матеріали на допомогу вчителям та учням старших класів для участі у II (обласному) етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт. Збірник висвітлює форми і методи організації роботи в системі МАН.

Упорядники: Мережинська О.Г., Незабитовський І.М., Петровська Т.В., Коркішко Т.В.

КИЇВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ПОЗАШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД

«МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ», 2012

ISBN

ББК

РОЗДІЛ І

Структура і напрямки роботи Київського обласного комунального позашкільного навчального закладу «Мала академія наук учнівської молоді»

Мала академія наук учнівської молоді – це профільний позашкільний навчальний заклад, основним напрямом діяльності якого є дослідницько-експериментальний, що передбачає залучення вихованців (учнів, слухачів) до роботи в різних галузях науки, техніки, культури і мистецтва, а також виявлення, розвиток і підтримку обдарованої молоді, створення умов для її творчої реалізації та розширення наукового світогляду, організації змістовного дозвілля.

Рішення про створення Київського обласного комунального позашкільного навчального закладу «Мала академія наук учнівської молоді» з метою забезпечення інтелектуального розвитку молодих громадян, реалізації здібностей дітей і учнівської молоді, підготовки їх до активної діяльності в галузі науки та сприяння самовизначенню в майбутній професії прийняла Київська обласна рада п'ятого скликання у 2010 році.

Мала академія наук підпорядковується головному управлінню освіти і науки Київської обласної державної адміністрації.

Головна мета створення Малої академії наук учнівської молоді: пошук, відбір, розвиток і підтримка творчих, здібних та обдарованих школярів, прищеплення любові до науково-дослідницької діяльності в різних галузях науки.

Територіальне відділення Малої академії наук України в Київській області об'єднує 25 районних та 12 міських відділень, які координують роботу наукових об'єднань учнів (секцій, гуртків).

Діяльність Малої академії наук учнівської молоді спрямована на підвищення якості навчально-виховного процесу у дослідницько-експериментальному напрямку, створення належних умов для забезпечення подальшої творчої та дослідницької роботи юних науковців з високим рівнем культури. Участь вихованців у науково-дослідницькій, експериментальній,

конструкторській та винахідницькій роботі розширить їхній науковий світогляд, позитивно вплине на набуття навичок самостійної роботи, дасть можливість бути активними у житті своєї країни.

Життя вимагає тісної співпраці Малої академії наук учнівської молоді з вищими навчальними закладами. Науково-дослідницька діяльність сприяє цілеспрямованому формуванню творчої особистості та її світогляду, тому традиційними стануть зустрічі відомих науковців і митців Київщини з юними дослідниками. Для активної співпраці будуть запрошені доктори та кандидати наук Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут», Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова, Університету сучасних знань, Національного університету державної податкової служби, Київського національного лінгвістичного університету, Білоцерківського національного аграрного університету, науково-педагогічні працівники загальноосвітніх закладів тощо. Головні джерела розвитку творчої особистості розпочинаються зі шкільного віку. І тому, коли діти слухають лекції натхнених викладачів, то вони розуміють важливість і роль науки в суспільстві.

Позашкільна освіта є складовою системи неперервної освіти. Мала академія наук учнівської молоді здійснює координацію діяльності районних, міських малих академій наук. Проводить навчально-виховну, інформаційно-методичну, організаційно-масову та навчально-тренувальну роботу. У Малій академії наук учнівської молоді створюються методичні об'єднання за напрямками діяльності гуртків та творчих об'єднань, які охоплюють досвідчених педагогічних працівників певного професійного спрямування. Керівники гуртків визначають рівень знань і умінь, які повинні отримати учні.

При Малій академії наук учнівської молоді Київщини працює шість відділень: хімії та біології, екології та аграрних наук; мистецтвознавства та філології; фізики та астрономії, математики, економіки; технічних наук; комп'ютерних наук; історії та географії, філософії та суспільствознавства, де

навчаються старшокласники. Методисти відділень працюють над розробленням науково обґрунтованої системи відбору обдарованих учнів для навчання в МАН, розвитком творчих здібностей і дослідницьких умінь через участь школярів у різноманітних конкурсах, турнірах, симпозіумах, колоквиумах, олімпіадах, конференціях, науково-дослідницьких програмах. Сприяють створенню необхідного середовища для самореалізації обдарованої учнівської молоді базові обласні навчальні заклади: Києво-Святошинський центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді (м. Боярка), Бучанська СЗОШ I-III ступенів з поглибленим вивченням іноземних мов, Сквирський ліцей, Фастівський ліцей-інтернат, Центр технічної творчості «Евріка» м. Бориспіль, Спеціалізована ЗОШ I-III ступенів з поглибленим вивченням інформаційних технологій м. Біла Церква, Комунальний заклад Київської обласної ради «Переяслав-Хмельницький ліцей-інтернат». У цих закладах активно працюють методисти. Як свідчить інформація з місць, у школах області багато обдарованих дітей. При базових навчальних закладах щорічно проводяться обласні методичні семінари для керівників освітніх закладів, шкільних психологів, керівників секцій, слухачів МАН з питань організації науково-дослідницької роботи учнів, перспективної тематики наукових досліджень та етапів їх написання, психологічних аспектів усної доповіді з теми проекту тощо.

Мала академія наук учнівської молоді ставить перед собою завдання – збагатити методи та засоби виховної роботи з учнями цікавими інноваціями, що вплине на інтелектуальний розвиток вихованців, готових до творчої діяльності в різних областях фундаментальних наук. Систематизація цієї роботи дасть можливість створити міцну основу і отримати бажані результати. Вихованці позашкільного закладу можуть бути: слухачами, кандидатами в члени або дійсними членами Малої академії наук учнівської молоді. Вони зобов'язані оволодівати знаннями, вміннями, практичними навичками, підвищувати свій загальний культурний рівень.

Творчість має вирішальне значення у розвитку здібностей людини. Інтерес до навчання – неодмінна умова позашкільної освіти, тому педагогічні працівники Малої академії наук прагнуть створити творчу атмосферу, особливий дух пошуку, інтересу до навчання. Конкурсні роботи – складний і довгий шлях набуття базових знань і відомостей з певної галузі науки. Протягом шкільних досліджень у дітей формується науковий світогляд. Науково-дослідницькі проекти, над якими працюють старшокласники, сприяють саморозвитку і самовдосконаленню учнів, умінню використовувати отримані знання.

З метою пропаганди і популяризації наукових знань серед учнівської молоді, ознайомлення з сучасними напрямками розвитку науки, техніки і технологій, стимулювання пізнавальної активності учнів Національний центр Мала академія наук України спільно з Національною академією наук України, Національним технічним університетом України «Київський політехнічний інститут» започаткувала постійно діючий виїзний лекторій-практикум на базі Малої академії наук учнівської молоді Київської області «Наука XXI століття: перспективні напрями розвитку».

Мала академія наук учнівської молоді створена для формування інтелектуального потенціалу нації. Позашкільна освіта розвиває і відкриває дитину, готову до творчої і дослідницької діяльності, формує особистість, яка може працювати на результат. Вона зорієнтована на оптимальну реалізацію можливостей учнів. Створення і розвиток умов для отримання якісної освіти – це шлях до самоосвіти та самореалізації кожної людини.

Враховуючи інтереси учнівської молоді у дослідницькій діяльності в різних галузях науки й техніки, Мала академія наук учнівської молоді включає різні секції та наукові відділення, що дасть можливість дітям проявити себе повно і всебічно. Учні під керівництвом наставників розпочинають наукове дослідження з вибору теми. Для якісного оновлення змісту проведення конкурсу-захисту відбувається вдосконалення структури наукових відділень. Різноманітна тематика науково-дослідницьких робіт дає можливість юним

дослідникам врахувати пізнавальні інтереси та удосконалити практичні уміння і навички. Запровадження нових наукових відділень стає значущою подією у проведенні конкурсу-захисту. Учні самостійно обирають конкретну тему для спостережень і досліджень, але також і враховують поради наукового керівника. Адже із керівником учень має продумати розкриття даної теми, щоб ґрунтовно виконати роботу. У роботі слід враховувати актуальність, новизну і значущість матеріалу. Повноцінне розкриття теми дасть можливість виявити творчість і мати високі результати. Цікаві учнівські дослідження відповідають запитам і потребам суспільства.

Інформація про заклад

***Київський обласний комунальний позашкільний
навчальний заклад «Мала академія наук учнівської молоді»***

Адреса

08150, Київська область, Києво-Святошинський район, м. Боярка,

вул. Жовтнева, 39

e-mail: MAN_kyivskaobl@ukr.net

Телефони

№	Посада	Прізвище, ім'я, по батькові	Телефон
1.	Директор	Мережинська Оксана Григорівна	(04598) 35-178
2.	Заступник директора з науково-методичної роботи	Незабитовський Ігор Миколайович	(04598) 47-779
3.	Заступник директора з навчально-виховної роботи	Петровська Тетяна Василівна	(04598) 36-970
4.	Завідуюча методичним відділом	Коркішко Тетяна Віталіївна	(04598) 36-970
5.	Головний бухгалтер	Топчій Тетяна Григорівна	(04598) 47-779
6.	Секретар	Слободюк Любов Федорівна	т/ф (04598) 36-970

Керівництво МАН Київської області

Директор Малої академії наук учнівської молоді
Мережинська Оксана Григорівна

Заступник директора з науково-методичної роботи
Незабитовський Ігор Миколайович

Заступник директора з навчально-виховної роботи
Петровська Тетяна Василівна

***Методичний відділ Київського обласного комунального
позашкільного навчального закладу
«Мала академія наук учнівської молоді»***

Завідуюча методичним відділом
Коркішко Тетяна Віталіївна

Методисти

Лубківська Леся Василівна

Бурчак Ольга Анатоліївна

Куделя Людмила Анатоліївна

Гурбич Юлія Володимирівна

Овсієнко Тетяна Григорівна

Губрій Олена Володимирівна

**Нормативні документи,
що регламентують діяльність територіального відділення МАН України**

- Указ Президента України від 20.03.2008 № 244/2008 «Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні».
- Указ Президента України від 30.09.2010 № 927/2010 «Про заходи щодо розвитку системи виявлення та підтримки обдарованих і талановитих дітей та молоді».
- Постанова Кабінету Міністрів України від 06.05.2001 № 433 «Про затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів і Положення про позашкільний навчальний заклад».
- Постанова Кабінету Міністрів України від 03.02.2010 №88 «Про вдосконалення роботи з обдарованими дітьми».
- Рішення сесії Київської обласної ради від 09.04.2010 № 678-29-V «Про делегування повноважень Київської обласної ради Київській обласній державній адміністрації».
- Рішення сесії Київської обласної ради від 29.07.2010 № 769-33-V «Про утворення Київського обласного комунального позашкільного навчального закладу «Мала академія наук учнівської молоді».
- Статут Київського обласного комунального позашкільного навчального закладу «Мала академія наук України» від 05.10.2010 № 1119.

КИЇВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ

НАКАЗ

" 01 " 12 2010 року

№ 354

м. Київ

**Про затвердження базових
обласних навчальних закладів**

З метою забезпечення функціонування та комплектації Київського обласного комунального позашкільного навчального закладу «Мала академія наук учнівської молоді» створеного рішенням сесії Київської обласної ради п'ятого скликання від 29 липня 2010 року № 769-33-V

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити перелік закладів, яким надається статус:

Базовий обласний навчальний заклад при Малій академії наук учнівської молоді (додаток 1).

2. Головному управлінню освіти і науки Київської облдержадміністрації забезпечити фінансування діяльності базових обласних навчальних закладів за рахунок обласного бюджету відповідно до чинного законодавства України.

3. Київському обласному комунальному позашкільному навчальному закладу «Мала академія наук учнівської молоді» (Мережинська О.Г.) здійснювати:

3.1. Науково-методичний супровід та координацію діяльності базових обласних навчальних закладів.

3.2. Кадрове забезпечення наукових відділень базових обласних навчальних закладів при Малій академії наук учнівської молоді.

4. Начальникам відділів освіти Києво-Святошинської, Сквирської районних державних адміністрацій, Бучанської, Переяслав-Хмельницької міської ради, управління освіти Фастівської міської ради, управлінь освіти і науки Бориспільської та Білоцерківської міських рад:

4.1. Забезпечити умови функціонування базових обласних навчальних закладів.

4.2. Сприяти формуванню кадрового складу Малої академії наук учнівської молоді (відповідно до плану роботи Закладу).

5. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Начальник головного управління

В.Г. Бутник

Додаток 1
Затверджено
наказ головного управління
освіти і науки
«01» грудня 2010 року № 354

**ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ,
яким надано статус базових обласних навчальних закладів**

№ пп .	Назва закладу	Керівник	Адреса	Наукові відділення
1	2	3	4	5
1	Києво-Святошинський центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді	Лисенко Оксана Олександрівна, директор	м. Боярка, вул. Хрещатик, 76 (0-4598) 4-02-79	Хімії та біології; Екології та аграрних наук
2	Комунальний заклад Київської обласної ради «Бучанська спеціалізована ЗОШ І-ІІІ ст. з поглибленим вивченням іноземних мов»	Наконечний Михайло Петрович, директор	м. Буча, вул. Вокзальна, 104 (0-4597) 4-93-80	Філології та мистецтвознавст ва
3	Сквирський ліцей	Юхимчак Віктор Павлович, директор	м. Сквир, вул. Карла Маркса, 63 (0-4568) 5-26-32	Філології та мистецтвознавст ва
4	Фастівський ліцей-інтернат	Коміренко Михайло Митрофанович, директор	м. Фастів вул. Великоснітин ська, 63 (0-4565) 6-66-02	Фізики і астрономії; Математики; Економіки
5	Центр технічної творчості «Евріка»	Третяк Олег Миколайович, директор	м. Бориспіль, вул. Київський шлях, 87 (0-4595) 6-78-95	Технічних наук
6	Спеціалізована ЗОШ І-ІІІ ст. № 12 з поглибленим вивченням інформаційних технологій	Вітюк Олексій Панасович, директор	м. Біла Церква, бульвар Комсомольський, 11 (0-4563) 38-65-45	Комп'ютерних наук
7	Переяслав-Хмельницька гімназія	Батрак Олександр Петрович, директор	м. Переяслав- Хмельницький, вул. Шевченка, 20 (045-67) 51413	Історії; Наук про Землю; Філософії та суспільствознав ства

**КИЇВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ**

НАКАЗ

" 01 " березня 2011 року

№ 71

м. Київ

**Про закріплення районних та міських
навчальних закладів за базовими
обласними навчальними закладами**

На виконання Указу Президента України від 30.09.2010 №927/2010 «Про заходи щодо розвитку системи виявлення та підтримки обдарованих і талановитих дітей та молоді», постанов Кабінету Міністрів України від 03.02.2010 №88 «Про вдосконалення роботи з обдарованими дітьми», рішення Київської обласної ради від 29.07.2010 № 769-33-V «Про утворення Київського обласного комунального позашкільного навчального закладу «Мала академія наук учнівської молоді» з метою забезпечення інтелектуального розвитку молодих громадян, реалізації здібностей дітей і учнівської молоді, підготовки їх до активної діяльності в галузі науки, ефективної діяльності та забезпечення скоординованості в роботі наукових відділень Малої академії наук учнівської молоді

НАКАЗУЮ:

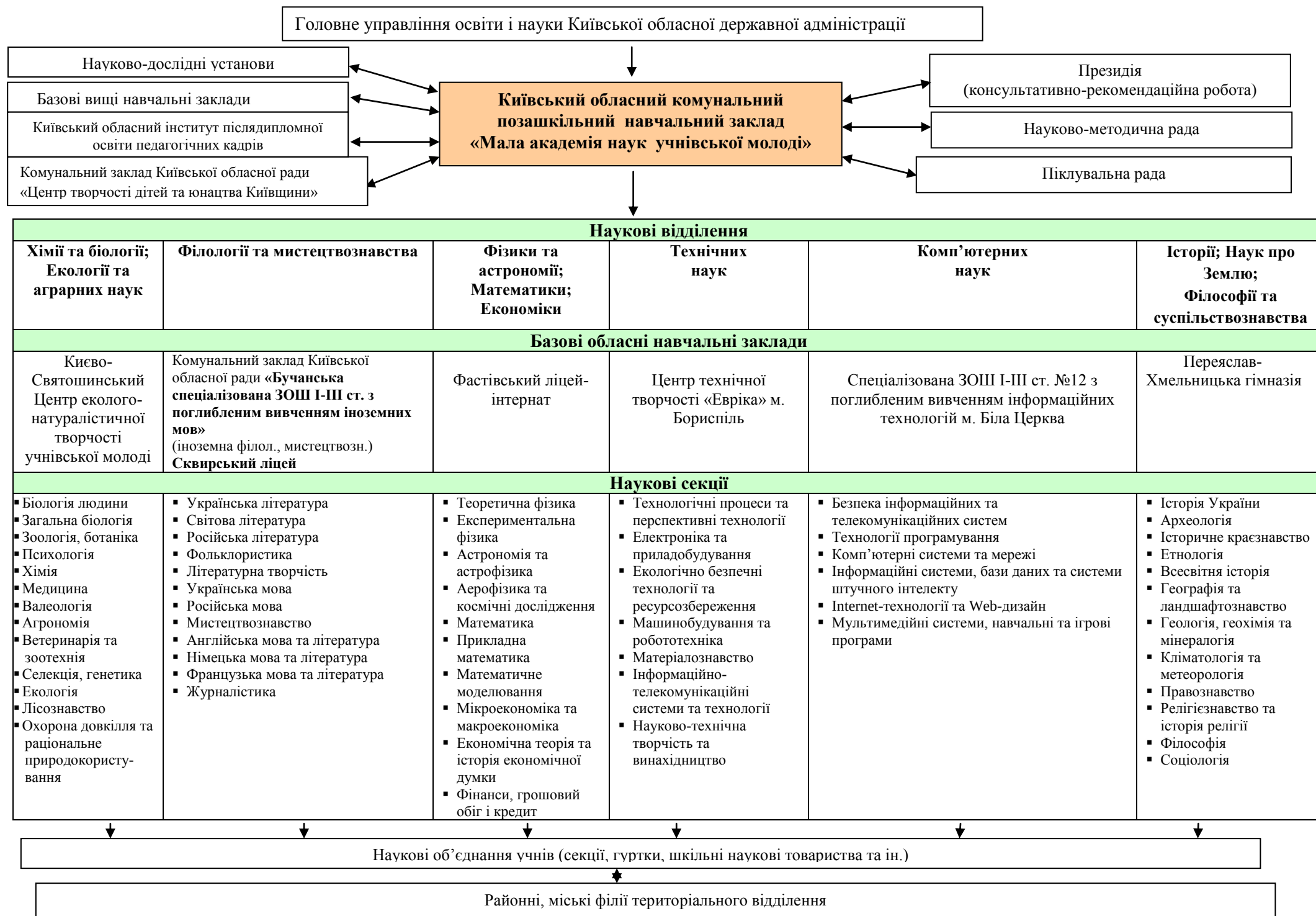
1. Затвердити структурну модель Київського обласного комунального позашкільного навчального закладу «Мала академія наук учнівської молоді» (додаток 1).

2. Призначити методистів, що відповідають за роботу базових обласних навчальних закладів Київського обласного комунального навчального закладу «Мала академія наук учнівської молоді» (додаток 2).
3. Закріпити за базовими обласними навчальними закладами відповідні районні та міські навчальні заклади (додаток 3).
4. Відповідальність за виконання наказу покласти на першого заступника начальника управління Л.І. Лахтадир.

Начальник головного управління

В.Г. Бутник

Додаток 2
ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ головного
управління освіти і науки
від 01.03.2011 року №71

Список призначених методистів
базових обласних навчальних закладів
Київського обласного комунального позашкільного навчального
закладу «Мала академія наук учнівської молоді»

№	Назва закладу	Адреса закладу, телефон	Наукове відділення	Методист
1.	Києво-Святошинський центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді	м. Боярка вул. Хрещатик, 76 тел.(04598) 4-02-79	Хімії та біології; Екології та аграрних наук	т. 0459836970
2.	Комунальний заклад Київської обласної ради «Бучанська спеціалізована ЗОШ І-ІІІ ступенів з поглибленим вивченням іноземних мов»	м. Буча вул. Вокзальна, 104 тел.(04597) 4-93-80	Мистецтвознавства та філології	Гурбич Юлія Володимирівна моб. 0636525018
3.	Скви́рський ліцей	м. Сквир вул. Карла Лібкнехта,63 тел.(04568) 5-26-32	Мистецтвознавства та філології	Лубківська Леся Василівна моб. 0963495335
4.	Фастівський ліцей-інтернат	м. Фастів вулиця Великоснітинська,63 тел.(04565) 6-66-02	Фізики та астрономії; Математики; Економіки	Куделя Людмила Анатоліївна моб. 0963534123
5.	Центр технічної творчості «Еврика»	м. Бориспіль вул. Київський шлях, 87. тел.(04595) 6-78-95	Технічних наук	Бурчак Ольга Анатоліївна моб. 0672451694
6.	Білоцерківська спеціалізована ЗОШ І-ІІІ ступенів №12 з поглибленим вивченням інформаційних технологій	м. Біла Церква бульвар Комсомольський,11 тел.(04563) 38-65-45	Комп'ютерних наук	Губрій Олена Володимирівна моб. 0982707350
7.	Переяслав-Хмельницька гімназія	м. Переяслав- Хмельницький вул. Шевченка, 20 тел.(04567) 5-13-25	Історії; Наук про Землю; Філософії та суспільствознавства	Овсієнко Тетяна Григорівна моб. 0956538004

**Перелік районів,
закріплених за базовими обласними навчальними закладами Київського
обласного комунального позашкільного навчального закладу
«Мала академія наук учнівської молоді»**

№	Назва базового обласного навчального закладу	Закріплені райони та міста
1.	Києво-Святошинський центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді	Києво-Святошинський Макарівський Вишгородський
2.	Комунальний заклад Київської обласної ради «Бучанська спеціалізована ЗОШ I-III ст. з поглибленим вивченням іноземних мов»	Місто Ірпінь Місто Буча Бородянський Іванківський Поліський
3.	Сквирський ліцей	Сквирський Володарський Тетіївський Ставищанський
4.	Фастівський ліцей-інтернат	Фастівський, м. Фастів Васильківський, м. Васильків Обухівський Кагарлицький Місто Ржищів
5.	Центр технічної творчості «Еврика»	Бориспільський, м. Бориспіль Броварський, м. Бровари Місто Славутич Баришівський Місто Березань
6.	Білоцерківська спеціалізована ЗОШ I-III ст. №12 з поглибленим вивченням інформаційних технологій	Білоцерківський, м. Біла Церква Рокитнянський Таращанський Миронівський Богуславський
7.	Переяслав-Хмельницька гімназія	Переяслав-Хмельницький Місто Переяслав-Хмельницький Яготинський Згурівський

**КИЇВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ**

Н А К А З

«27» червня 2012 р.

№ 206

м. Київ

**Про внесення змін до наказу
головного управління освіти
і науки від 01.12.2010 № 354**

У зв'язку зі створенням належного матеріально-технічного забезпечення Комунального закладу Київської обласної ради «Переяслав-Хмельницький ліцей-інтернат» для ефективного функціонування та комплектації наукового відділення базового навчального закладу «Мала академія наук учнівської молоді», скоординованості в роботі наукових відділень Київського обласного комунального позашкільного навчального закладу «Мала академія наук учнівської молоді»

НАКАЗУЮ:

1. Внести зміни до наказу головного управління освіти і науки Київської обласної державної адміністрації від 01.12.2010 №354 «Про затвердження базових обласних навчальних закладів», замінити базовий обласний навчальний заклад з Переяслав-Хмельницької гімназії на Комунальний заклад Київської обласної ради «Переяслав-Хмельницький ліцей-інтернат».

2. Київському обласному комунальному позашкільному навчальному закладу «Мала академія наук учнівської молоді» (Мережинська О.Г.)

здійснювати науково-методичний супровід та координацію діяльності даного базового обласного навчального закладу.

3. Директору Комунального закладу Київської обласної ради «Переяслав-Хмельницький ліцей-інтернат» (Козій В.В.) забезпечити умови для організації роботи обласного методиста на базі закладу.

4. Контроль за виконанням наказу покласти на першого заступника начальника головного управління освіти і науки Київської обласної державної адміністрації Лахтадир Л.І.

Начальник головного управління

В.Г. Бутник

КИЇВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ

Н А К А З

«28» листопада 2011 р.

№ 378

м. Київ

Про затвердження Положення про конкурс-захист науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук учнівської молоді

Відповідно до Законів України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», наказу Міністерства освіти і науки України від 09.02.2006 №90 «Про затвердження Положення про Малу академію наук учнівської молоді», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 24.02.2006 № 172/12046, наказу Міністерства освіти і науки «Про затвердження Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» від 22.09.2011 №1099, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 17.11.2011 №1318/20056, та з метою створення сприятливих умов для розвитку інтелектуального і творчого потенціалу талановитих дітей та підлітків, стимулювання творчого самовдосконалення учнів, залучення обдарованої молоді до науково-дослідницької діяльності, піднесення статусу обдарованих дітей та їх наставників, підвищення якості навчально-виховного процесу та рівня

організації роботи загальноосвітніх навчальних закладів з дослідницько-експериментального напрямку

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Положення про конкурс-захист науково - дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук учнівської молоді (далі – Положення), що додається.

2. Київському обласному комунальному позашкільному навчальному закладу «Мала академія наук учнівської молоді» (Мережинська О.Г.):

2.1. Здійснювати інформаційно-методичне забезпечення діяльності Малої академії наук учнівської молоді.

2.2. Забезпечувати проведення масових заходів з учнівською молоддю з дослідницько-експериментального напрямку.

3. Керівникам відділів освіти районних державних адміністрацій, управлінь освіти, управлінь освіти і науки міських рад, у сфері управління яких перебувають загальноосвітні навчальні заклади,

3.1. Довести наказ до відома завідуючих міських та районних методичних відділів, керівників загальноосвітніх навчальних закладів.

3.2. Ужити заходів щодо збереження і розвитку мережі шкільних наукових товариств учнів.

3.3. Сприяти створенню умов для здобуття вихованцями (учнями, слухачами) позашкільної освіти з дослідницько-експериментального напрямку з урахуванням специфіки діяльності Малої академії наук учнівської молоді.

4. Київському обласному інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів (Клокар Н.І.) опублікувати наказ та Положення в інформаційно-методичному збірнику.

5. Наказ набирає чинності з дня його офіційного оприлюднення.

6. Контроль за виконанням наказу покласти на першого заступника начальника головного управління освіти і науки Лахтадир Л.І.

Начальник головного управління

В.Г. Бутник

**КИЇВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ**

НАКАЗ

«23» листопада 2011 р.

№377а

м. Київ

**Про затвердження Положення
про обласний поетичний
конкурс «Зерна доброти»**

Відповідно до Законів України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», Програми розвитку системи освіти Київської області на 2011-2014 роки, затвердженої рішенням сесії Київської обласної ради від 24.03.2011 №060-05-VI, та з метою утвердження творчої особистості учнівської молоді, що прагне творити художнє слово, яке відображає духовні надбання української та загальнолюдської культури,

НАКАЗУЮ:

1. Проводити щорічно обласний поетичний конкурс «Зерна доброти».
2. Затвердити Положення про обласний поетичний конкурс «Зерна доброти» (далі – Положення), що додається.
3. Київському обласному комунальному позашкільному навчальному закладу «Мала академія наук учнівської молоді» (Мережинська О.Г.) забезпечити організаційно-методичну роботу щодо підготовки та проведення Конкурсу.

4. Київському обласному інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів (Клокар Н.І.) опублікувати наказ та Положення в інформаційно-методичному збірнику.

5. Наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

6. Контроль за виконанням наказу покласти на першого заступника начальника головного управління освіти і науки Лахтадир Л.І.

Начальник головного управління

В.Г. Бутник

РОЗДІЛ II

Умови проведення II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України у 2012/2013 навчальному році

II етап Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт-учнів – членів Малої академії наук України проводиться в м. Фастові (обласний базовий заклад – Фастівський ліцей-інтернат) в січні-лютому 2013 року відповідно до Положення про конкурс-захист науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук учнівської молоді, затвердженого наказом головного управління освіти і науки Київської обласної державної адміністрації від 28.11.2011 №378 та зареєстрованого в Головному управлінні юстиції у Київській області 21 грудня 2011 р. № 42/760.

ПОЛОЖЕННЯ ПРО КОНКУРС-ЗАХИСТ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ РОБІТ УЧНІВ – ЧЛЕНІВ МАЛОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

1. Загальні положення

1.1. На виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 03.02.2010 №88 «Про удосконалення роботи з обдарованими дітьми», наказу Міністерства освіти і науки «Про затвердження Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» від 22.09.2011 №1099, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 17.11.2011 №1318/20056, Програми розвитку системи освіти Київської області на 2011-2014 роки, затвердженої рішенням сесії Київської обласної ради IV скликання від 24.03.2011 №060-05-VI, Київської обласної програми «Обдарована дитина» на 2003-2012 роки, затвердженої рішенням

сесії Київської обласної ради від 16.06.2003 №101-08-XXIV та в рамках Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України проводити I (районний) та II (обласний) етапи Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Київського обласного комунального позашкільного навчального закладу «Мала академія наук учнівської молоді».

1.2. Всеукраїнські конкурси науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук (далі – МАН) та наукових товариств учнів проводяться щороку на шкільному рівні, I (районному, міському), II (обласному) та III етапах Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів МАН.

2. Мета та завдання

2.1. Всеукраїнський конкурс-захист науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України (далі – Конкурс) проводиться з метою духовного, творчого, інтелектуального розвитку дітей України, виховання їх у дусі патріотизму та демократичних цінностей, створення умов для формування інтелектуального потенціалу нації.

2.2. Основними завданнями Конкурсу є:

2.2.1 виявлення та підтримка обдарованих дітей;

2.2.2 залучення інтелектуально та творчо обдарованої учнівської молоді до науково-дослідницької та експериментальної роботи;

2.2.3 стимулювання творчого самовдосконалення дітей, учнівської молоді;

2.2.4 виявлення та розвиток обдарованих учнів та надання їм допомоги у виборі професії;

2.2.5 залучення їх до навчання у вищих закладах освіти країни;

2.2.6 формування творчого покоління молодих науковців та практиків для різних галузей суспільного життя;

2.2.7 підвищення інтересу до поглибленого вивчення базових, спеціальних та фахових дисциплін, прищеплення широким колам учнівської молоді навичок дослідницької роботи;

2.2.8 пропаганда сучасних досягнень науки, техніки та новітніх технологій, популяризація серед молоді робітничих професій;

2.2.9 залучення професорсько-викладацького складу, аспірантів, студентів вищих закладів освіти, працівників наукових закладів України до активної допомоги навчально-виховним закладам у справі поліпшення стану викладання дисциплін і підвищення рівня знань, умінь та навичок учнівської молоді.

3. Місце та терміни проведення

3.1. Шкільний етап Конкурсу проводиться безпосередньо в наукових товариствах учнів при загальноосвітніх навчальних закладах у листопаді-грудні.

3.2. I (районний, міський) етап Конкурсу проводиться безпосередньо відділами освіти райдержадміністрацій, відділами управління освіти, (освіти і науки) міських рад у грудні-січні.

3.3. II (обласний) етап Конкурсу проводиться Київським обласним комунальним позашкільним навчальним закладом «Мала академія наук учнівської молоді» в січні-лютому.

3.4. Терміни проведення II етапу Конкурсу за науковими відділеннями визначаються головним управлінням освіти і науки Київської обласної державної адміністрації і повідомляються додатково.

4. Керівництво конкурсом

4.1. Загальне керівництво підготовкою та проведенням Конкурсу здійснює головне управління освіти і науки Київської обласної державної адміністрації.

4.2. Безпосереднє керівництво проведенням II (обласного) етапу Конкурсу здійснює Київський обласний комунальний позашкільний навчальний заклад «Мала академія наук учнівської молоді».

4.3. Відповідальні за проведення наукових відділень методисти базових обласних навчальних закладів Київського обласного комунального позашкільного навчального закладу «Мала академія наук учнівської молоді».

4.4. Керівництво конкурсу-захисту на I (районному, міському) етапі здійснюють відділи освіти райдержадміністрацій, відділи управління освіти, (освіти і науки) міських рад.

4.4.1. Організатором та координатором конкурсу-захисту є науково-методичний центр (міського) районного відділу освіти, управління освіти і науки міських рад, на який покладається відповідальність за організаційно-методичне забезпечення проведення відповідних змагань.

4.4.2. Відділ (управління) освіти, управління освіти і науки міських рад та науково-методичний центр спільно здійснюють контроль за дотриманням вимог умов цього Положення при проведенні I (районного, міського) етапу Конкурсу.

5. Програма конкурсу

5.1. II етап конкурсу-захисту проводиться з урахуванням навчальних досягнень учнів з відповідних базових дисциплін у таких наукових відділеннях Малої академії наук учнівської молоді (далі – МАН), що додається (додаток 1).

5.1.1 хімії та біології;

5.1.2 екології та аграрних наук;

5.1.3 мистецтвознавства та філології;

5.1.4 фізики та астрономії;

5.1.5 математики;

5.1.6 економіки;

5.1.7 технічних наук;

5.1.8 комп'ютерних наук;

5.1.9 історії;

5.1.10 наук про Землю;

5.1.11 філософії та суспільствознавства.

5.2. Програмою II етапу передбачено:

5.2.1 заочне оцінювання науково-дослідницьких робіт;

5.2.2 оцінювання навчальних досягнень учасників із базових дисциплін;

5.2.3 захист науково-дослідницьких робіт;

5.2.4 відкриту презентацію кращих науково-дослідницьких робіт;

5.2.5 круглий стіл для наукових керівників, зустрічі з науковцями, відвідування наукових установ та навчальних закладів, культурні заходи.

6. Учасники II етапу конкурсу

6.1. У конкурсі беруть участь учні 9-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів та учні, вихованці, слухачі (відповідного віку) позашкільних, професійно-технічних, вищих I-II рівня акредитації навчальних закладів, які активно займаються науково-дослідницькою діяльністю і зайняли перші місця у I етапі конкурсу.

У конкурсі можуть брати участь учні 7-8 класів за умови виконання ними випробувань із базових дисциплін за програмами 9 класу.

6.2. У II етапі конкурсу в кожному науковому відділенні беруть участь команди районів, міст, комунальних закладів Київської області.

6.3. Кількісний склад команди відповідає кількості секцій наукових відділень. Не допускається до участі більше одного учасника на секцію.

6.4. За результатами участі команд у конкурсі територіальним відділенням МАН, які за командним рейтингом набрали найбільшу кількість балів, надаються додаткові місця. Загальна кількість додаткових місць за відділеннями не перевищує 5% від загальної кількості учасників відділення.

Про додаткові місця для команд, які беруть участь у конкурсі, повідомляється додатково.

6.5. Заміна попередньо заявленого учасника конкурсу можлива за рішенням голови (співголови) оргкомітету у разі офіційного звернення.

6.6. До місця проведення конкурсу учасники прибувають організовано у супроводі керівника команди, що призначається з числа керівників гуртків, секцій, вчителів, викладачів закладів освіти, активних учасників підготовки учнів до конкурсу, які не є членами журі або оргкомітету I етапу конкурсу.

На керівника команди покладається відповідальність за життя та здоров'я членів команди.

6.7. Учасники конкурсу повинні дотримуватись умов проведення та програми II етапу конкурсу, норм поведінки, правил техніки безпеки та експлуатації обладнання і приладів, виконувати рішення оргкомітету і журі.

У разі порушення цих вимог спільним рішенням оргкомітету та журі учасники можуть бути дискваліфіковані.

7. Документація II етапу конкурсу

7.1. Для участі в II етапі конкурсу до січня кожного навчального року необхідно подати такі документи:

7.1.1 копію підсумкового наказу відділу (управління) освіти (освіти і науки) районної державної адміністрації (міської ради) «Про результати проведення I етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України у навчальному році» (список переможців, для яких використовується квота додаткових місць, подається окремим додатком);

7.1.2 заявки на участь у II етапі конкурсу (додатки 2, 3);

7.1.3 у разі представлення на конкурс науково-дослідницьких робіт призерів, які зайняли у I етапі другі місця, разом із заявкою подається пояснення щодо причин заміни, завірене відповідним органом освіти;

7.1.4 науково-дослідницькі роботи в друкованому та електронному вигляді;

7.1.5 відредаговані тези науково-дослідницьких робіт всіх учасників II етапу від районного (міського) відділення на одному електронному носії;

7.1.6 паспорти експонатів, за їх наявності (додаток 4);

7.1.7 анкети учасників II етапу конкурсу та дві глянцеві фотографії для документів розміром 3,5 x 4,5, а також в електронному вигляді (додаток 5);

7.1.8 списки учасників у друкованому та електронному вигляді (додаток 6).

Про порядок подання документів буде повідомлятися додатково.

7.2. Під час реєстрації подається наказ відділу (управління) освіти (освіти і науки) районної державної адміністрації (міської ради) «Про направлення та склад команди для участі у II етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України» (список учасників, які направляються за квотою додаткових місць, подається окремим додатком).

7.3. У випадку недотримання вимог пунктів 7.1 – 7.2 претенденти до участі в конкурсі не допускаються.

7.4. Окремо до оргкомітету подається короткий інформаційно-аналітичний звіт про проведення I етапу конкурсу в друкованому та електронному вигляді; статистична інформація про результативність участі вихованців районного (міського) відділення МАН у I етапі оформляється у вигляді таблиці (додаток 7).

8. Умови визначення результатів конкурсу-захисту

8.1. Максимальна сумарна оцінка за участь у всіх розділах програми конкурсу становить 350 балів.

8.2. Заочне оцінювання науково-дослідницьких робіт проводиться членами журі.

8.3. Критерії оцінювання (крім секції літературної творчості):

складність, проблемність та науковість	- 20 балів;
актуальність теми дослідження	- 20 балів;
новизна отриманих результатів	- 20 балів;
системність і повнота у розкритті теми	- 20 балів;
аргументованість висновків	- 10 балів;
грамотність викладу та культура оформлення	- 10 балів.

Максимальна кількість балів -100.

8.4. Критерії оцінювання науково-дослідницьких робіт секції літературної творчості:

повнота розкриття теми та художніх образів	- 40 балів;
оригінальність образно-художнього мислення	- 30 балів;
власна творча неповторність	- 20 балів;
грамотність викладу та культура оформлення	- 10 балів.

Максимальна кількість балів -100.

8.5. Оцінювання навчальних досягнень учасників з базових дисциплін. Про форму та порядок оцінювання навчальних досягнень учасників з базових дисциплін буде повідомлено додатково.

Максимальна сума балів -100.

8.6. Захист науково-дослідницьких робіт.

8.6.1. Захист науково-дослідницьких робіт проходить у секціях. На захисті мають право бути присутніми інші члени секції як опоненти (за узгодженням з головами комісій). Питання про присутність на захисті керівників делегації вирішуються оргкомітетом у залежності від конкретних умов.

8.6.2. Захист науково-дослідницьких робіт проходить окремо в кожній секції. Для захисту роботи автору надається до 10 хвилин, для відповіді на запитання - до 3 хвилин.

8.6.3. Під час захисту проводяться дебати (обговорення проблемних аспектів робіт) у групах за певною тематикою досліджень.

8.6.4. Порядок захисту, дебатів та склад груп визначається журі за підсумками заочного оцінювання науково-дослідницьких робіт.

8.6.5. Захист науково-дослідницьких робіт оцінюється за такими критеріями:

аргументованість вибору теми дослідження та її розкриття з урахуванням власного вкладу дослідника	- 70 балів;
чіткість, логічність, послідовність, лаконічність викладення матеріалу	- 30 балів;

компетентність учасника, вичерпність відповідей	- 30 балів;
етикет та культура спілкування учасника	- 10 балів;
активна кваліфікована участь у веденні дискусії	-10 балів.

Максимальна кількість балів -150.

8.7. Результати заочного оцінювання науково-дослідницьких робіт оголошуються під час захисту науково-дослідницьких робіт. Автор кожної роботи отримує аргументовану рецензію.

Всі одержані оцінки вважаються остаточними, якщо протягом однієї години після оголошення результатів учасником конкурсу не подано апеляції в довільній письмовій формі.

8.8. Допускається об'єднання секцій за спорідненими розділами наук, якщо кількість заявлених в одній секції учасників менше 5.

9. Визначення переможців і нагородження учасників

9.1. Конкурс має характер особистої першості. Переможці визначаються в кожній секції за сумою балів, отриманих учасниками у всіх розділах програми конкурсу.

Перше місце не визначається, якщо учасник не набрав 300 балів. Друге місце не визначається, якщо учасник не набрав 280 балів. Третє місце не визначається, якщо учасник не набрав 260 балів.

9.2. При рівності суми балів декількох учасників місця визначаються з урахуванням підсумків захисту науково-дослідницьких робіт.

9.3. Кількість призових (перших, других та третіх) місць становить 50 відсотків від кількості учасників з орієнтовним розподілом їх у співвідношенні 1:2:3.

9.4. Призери конкурсу нагороджуються дипломами I, II, III ступенів.

9.5. Результати проведення II етапу конкурсу затверджуються наказом головного управління освіти і науки Київської обласної державної адміністрації.

9.6. Кращі роботи учасників конкурсу можуть бути відзначені спеціальними дипломами, відзнаками та призами.

9.7. Наукові керівники, які підготували призера конкурсу, нагороджуються подяками головного управління освіти і науки Київської обласної державної адміністрації.

9.8. Наукові керівники, які підготували двох або більше призерів конкурсу, можуть бути нагородженими відзнаками Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

9.9. Відповідно до Указу Президента України від 16.05.2006 № 398/2006 «Про Положення про стипендії Президента України Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України», переможці та призери III етапу конкурсу-захисту у кількості 120 осіб відзначаються стипендіями Президента України.

Розмір стипендії визначається згідно чинного законодавства України.

9.10. Призери конкурсу можуть бути нагороджені іншими спеціальними стипендіями установ, закладів, громадських і благодійних організацій та фондів.

10. Оргкомітети конкурсу-захисту

10.1. Оргкомітети:

10.1.1 проводять організаційну роботу з підготовки та проведення конкурсу-захисту;

10.1.2 визначають і забезпечують порядок проведення змагань;

10.1.3 готують документацію для проведення змагань;

10.1.4 при порушенні учасниками змагань цього Положення позбавляють їх права участі в них.

10.2. До складу Оргкомітетів входять представники науково-методичних центрів районних відділів освіти, керівники навчальних закладів, де проводяться перевірка та презентація конкурсних робіт, представники головного управління освіти і науки Київської обласної державної адміністрації, представники Президії Малої академії та адміністрація Малої академії наук учнівської молоді.

10.3. Члени оргкомітетів:

відповідають за безпечні умови для членів журі конкурсу-захисту та учнів-конкурсантів, які презентують свої роботи;

відповідають за збереження конкурсних робіт під час проведення конкурсу-захисту;

забезпечують роботу комп'ютерів і технічних приладів для учнівських презентацій.

11. Журі II етапу конкурсу

11.1. Журі II етапу конкурсу формується за відповідними секціями наукових відділень з науково-педагогічних та педагогічних працівників навчальних закладів.

11.2. Журі відділення очолює голова та співголова відділення.

11.3. Журі секції — голова, який може мати одного або кількох заступників та секретаря; решта — члени журі, доручення між якими розподіляє голова або його заступник.

11.4. Кількість членів журі не повинна перевищувати третини від кількості учасників конкурсу.

11.5. Склад журі погоджується з Президією Малої академії наук учнівської молоді, затверджується наказом головного управління освіти і науки Київської обласної державної адміністрації та оголошується на відкритті конкурсу.

11.6. Голова журі відділення або секції:

11.6.1. Бере участь у формуванні складу журі.

11.6.2. Несе відповідальність за об'єктивність перевірки та оцінювання робіт, розгляду апеляцій.

11.6.3. Проводить консультації для учасників конкурсу.

11.6.4. Аналізує рівень підготовки учасників конкурсу, готує подання оргкомітету про нагородження переможців, складає відповідний звіт.

11.7. Секретар секції, як правило, призначається з числа педагогічних працівників закладів-організаторів конкурсу.

Секретар входить до складу журі без права оцінювання знань, забезпечує ведення належної документації.

11.8. Спірні питання (апеляції) щодо підсумків оцінювання навчальних досягнень учасників з базових дисциплін розглядаються на засіданні предметної комісії, а захисту науково-дослідницьких робіт — на спільному підсумковому відкритому засіданні журі секції.

11.9. Обов'язки членів журі:

11.9.1 зобов'язані вчасно прибути на розгляд (заочний тур) та захист (очний тур) конкурсних робіт учнів;

11.9.2 розглядають, перевіряють та оцінюють роботи учнів;

11.9.3 дотримуються діючих критеріїв оцінювання конкурсних робіт;

11.9.4 заповнюють протоколи згідно з установленим порядком;

11.9.5 закінчують роботу та залишають місце засідання після підпису протоколів головою журі.

12. Фінансування II етапу конкурсу

12.1. Проведення конкурсу фінансується за рахунок обласного бюджету у межах видатків, передбачених кошторисами, затвердженими в установленому порядку.

12.2. Витрати на проїзд, харчування в дорозі, відрядження супроводжуючих осіб здійснюють відповідні органи освіти, які направляють команду на даний конкурс, а на проживання, харчування, культурне обслуговування учасників під час проведення II етапу конкурсу, оплату роботи членів журі і оргкомітету, проведення оцінювання навчальних досягнень учасників з базових дисциплін, заохочення учасників Київський обласний комунальний позашкільний навчальний заклад «Мала академія наук учнівської молоді».

12.3. У разі відсутності державного фінансування на проведення II етапу конкурсу фінансування участі команд може здійснюватися за рахунок організацій, що відряджають.

12.4. Учасники конкурсу за нормами харчування прирівнюються до учасників спортивних змагань.

12.5. За працівниками установ та закладів освіти, які залучаються до проведення конкурсу, зберігаються норми відшкодування витрат на службові відрядження, що встановлюються Кабінетом Міністрів України.

12.6. До роботи зі складання та перевірки контрольних завдань, тестів та до участі в роботі оргкомітету і журі можуть залучатися працівники різних закладів, установ й організацій на договірних засадах з оплатою праці відповідно до чинного законодавства.

До Положення про конкурс-захист науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук учнівської молоді

ПЕРЕЛІК

наукових відділень і секцій Малої академії наук України, у яких проводитиметься II етап Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів МАН

<i>Назва відділення</i>	<i>Секція</i>	<i>Базова дисципліна</i>
I. Філології та мистецтвознавства	1. Українська література	Українська мова та література
	2. Світова література	Українська мова та література, світова література (за вибором)
	3. Російська література	Російська мова, світова література (за вибором)
	4. Фольклористика	Українська мова та література
	5. Українська мова	Українська мова та література
	6. Російська мова	Російська мова
	7. Мистецтвознавство	Українська мова та література
	8. Літературна творчість	Українська мова та література
	9. Журналістика	Українська мова та література
	10. Англійська мова	Англійська мова
	11. Німецька мова	Німецька мова
	12. Французька мова	Французька мова
II. Філософії та суспільствознавства	1. Філософія	Історія України
	2. Соціологія	Історія України
	3. Правознавство	Історія України
	4. Релігієзнавство та історія релігії	Історія України

<i>Назва відділення</i>	<i>Секція</i>	<i>Базова дисципліна</i>
III. Історії	1. Історія України	Історія України
	2. Археологія	Історія України
	3. Історичне краєзнавство	Історія України
	4. Етнологія	Історія України
	5. Всесвітня історія	Історія України
IV. Наук про Землю	1. Географія та ландшафтознавство	Географія
	2. Геологія, геохімія та мінералогія	Географія
	3. Кліматологія та метеорологія	Географія
V. Технічних наук	1. Технологічні процеси та перспективні технології	Фізика, математика (за вибором)
	2. Електроніка та приладобудування	Фізика, математика (за вибором)
	3. Матеріалознавство	Фізика, математика (за вибором)
	4. Машинобудування та робототехніка	Фізика, математика (за вибором)
	5. Інформаційно-телекомунікаційні системи та технології	Фізика, математика (за вибором)
	6. Екологічно безпечні технології та ресурсозбереження	Фізика, математика (за вибором)
	7. Науково-технічна творчість та винахідництво	Фізика, математика (за вибором)
VI. Комп'ютерних наук	1. Комп'ютерні системи та мережі	Математика
	2. Безпека інформаційних та телекомунікаційних систем	Математика
	3. Технології програмування	Математика
	4. Інформаційні системи, бази даних та системи штучного інтелекту	Математика
	5. Internet-технології та WEB дизайн	Математика
	6. Мультимедійні системи, навчальні та ігрові програми	Математика

<i>Назва відділення</i>	<i>Секція</i>	<i>Базова дисципліна</i>
VII. Математики	1. Математика	Математика
	2. Прикладна математика	Математика
	3. Математичне моделювання	Математика
VIII. Фізики і астрономії	1. Теоретична фізика	Фізика
	2. Експериментальна фізика	Фізика
	3. Астрономія та астрофізика	Фізика
	4. Аерофізика та космічні дослідження	Фізика
IX. Економіки	1. Економічна теорія та історія економічної думки	Математика
	2. Мікроекономіка та макроекономіка	Математика
	3. Фінанси, грошовий обіг і кредит	Математика
X. Хімії та біології	1. Загальна біологія	Біологія, хімія (за вибором)
	2. Біологія людини	Біологія, хімія (за вибором)
	3. Зоологія, ботаніка	Біологія, хімія (за вибором)
	4. Медицина	Біологія, хімія, фізика (за вибором)
	5. Валеологія	Біологія, хімія (за вибором)
	6. Психологія	Біологія, історія України (за вибором)
	7. Хімія	Хімія
XI. Екології та аграрних наук	1. Екологія	Біологія, хімія, українська мова (за вибором)
	2. Охорона довкілля та раціональне природокористування	Біологія, хімія, іноземна мова (за вибором)
	3. Агрономія	Біологія, хімія (за вибором)
	4. Ветеринарія та зоотехнія	Біологія, хімія (за вибором)
	5. Лісознавство	Біологія, математика (за вибором)
	6. Селекція та генетика	Біологія, математика (за вибором)

До Положення про конкурс-захист
науково-дослідницьких робіт учнів –
членів Малої академії наук учнівської
молоді

ЗАТВЕРДЖЕНО

Керівник відділу (управління) освіти
(освіти і науки) районної (міської)
держадміністрації

«____» _____

ЗАЯВКА

**на участь у II етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту
науково-дослідницьких робіт учнів — членів
Малої академії наук України**

Секція _____

Базова дисципліна _____

Тема роботи _____

Прізвище _____

Ім'я _____

По батькові _____

Рік народження _____

Участь у всеукраїнських та обласних етапах олімпіад, конкурсів-захистів (рік, предмет, тема
роботи) _____

Районне відділення МАН _____

Базовий позашкільний навчальний заклад _____

Навчальний заклад _____ Клас _____

Науковий керівник _____

Необхідність у технічних засобах:

1. _____

2. _____

3. _____

Домашня адреса _____

Контактний телефон, електронна пошта _____

До Положення про конкурс-захист науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук учнівської молоді

ЗАТВЕРДЖЕНО

Керівник відділу (управління) освіти (освіти і науки) районної (міської) держадміністрації

«___» _____

ЗАЯВКА

на участь у II етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів — членів Малої академії наук України у науковому відділенні комп'ютерних наук

Секція _____

Базова дисципліна _____

Тема роботи _____

Об'єм роботи (в байтах) _____

Прізвище _____

Ім'я _____

По батькові _____

Рік народження _____

Участь у всеукраїнських та обласних етапах олімпіад, конкурсів-захистів (рік, предмет, тема роботи) _____

Районне відділення МАН _____

Базовий позашкільний навчальний заклад _____

Навчальний заклад _____

Клас _____

Науковий керівник _____

Об'єм роботи (в байтах) _____

Мінімальні вимоги до комп'ютера:

монітор _____

процесор _____

пам'ять _____

відеокарта _____

звукова карта _____

колонки, мікрофон _____

мережа _____

вхід в Інтернет _____

необхідне програмне забезпечення, його об'єм _____

носії _____

Домашня адреса

_____

_____

Контактний телефон, електронна пошта

_____

_____

До Положення про конкурс-захист
науково-дослідницьких робіт учнів –
членів Малої академії наук учнівської
молоді

ПАСПОРТ ЕКСПОНАТУ (РОЗРОБКИ)

Назва експонату (розробки) _____

Прізвище, ім'я автора (авторів) експонату (розробки) _____

_____

Назва навчального закладу (клас, курс), адреса, тел/факс _____

_____

Назва гуртка _____

_____

Прізвище, ім'я, по батькові керівника гуртка _____

_____

Навчальний заклад, на базі якого працює гурток, поштова адреса, тел/факс _____

_____

Примітка _____

_____

Керівник навчального закладу

м.п.

До Положення про конкурс-захист
науково-дослідницьких робіт учнів –
членів Малої академії наук учнівської
молоді

ФОТО

3,5 x 4,5

АНКЕТА

учасника II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту

науково-дослідницьких робіт учнів —

членів Малої академії наук України

Прізвище, ім'я, по батькові учасника (розбірливо)

Дата народження

(день, місяць, рік)

Домашня адреса: _____

Конт.тел.

Е-таіl

Відомості про батьків:

Батько: _____

(прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи, посада, контактний телефон)

Мати: _____

(прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи, посада, контактний телефон)

Місце навчання _____

_____

_____

*(назва, адреса навчального закладу, прізвище, ім'я, по батькові директора, тел.
приймальної)*

клас/курс _____

Відділення МАН _____

_____

Секція _____

Базова дисципліна _____

Назва дослідницької роботи _____

_____

Науковий керівник _____

_____

(прізвище, ім'я, по батькові, вчений ступінь, посада, контактний телефон)

Позашкільний заклад, в якому навчаєтесь/навчались _____

_____

*(назва, адреса навчального закладу, прізвище, ім'я, по батькові директора, тел.
приймальної)*

Скільки років займаєтесь в МАН _____

_____

Чи є кандидатом у члени МАН / дійсним членом МАН _____

_____

Чим зумовлений Ваш вибір напрямку наукового дослідження _____

_____

_____

Чи були переможцем/учасником інших конкурсів, олімпіад, змагань
(перерахувати)

_____

_____

Чи володієте іноземною мовою (якою, рівень володіння) _____

_____

_____

Чи в змозі ви презентувати роботу іноземною мовою (якою) ? _____

_____

Чи маєте закордонний паспорт (дитячий проїзний документ) _____

Сфера інтересів _____

В яких вищих навчальних закладах Ви мрієте здобути освіту_____

Якою професією хотіли б оволодіти_____

В якій сфері Ви хотіли б реалізувати себе в майбутньому (політика, наука, бізнес, інше)_____

Які побажання Ви маєте щодо діяльності МАН та процедури проведення конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт?

До Положення про конкурс-захист науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук учнівської молоді

ДАНІ

про учасників Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів МАН України

(на кожне відділення окрема таблиця)

Відділення _____							
№	ПІБ учня	Район, місто	Базова дисципліна	Клас	Назва навчального закладу*	Тема роботи	Науковий керівник
Секція							
Секція							
Секція							

* - назву навчального закладу необхідно зазначити в родовому відмінку.

До Положення про конкурс-захист науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук учнівської молоді

ІНФОРМАЦІЯ

про результативність участі вихованців (районного, міського) відділення МАН у I етапі конкурсу

(на кожне відділення подається окрема таблиця)

Наукове відділення											
I етап конкурсу-захисту											
	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
Секція	Міста обласного підпорядкування		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	9 клас	10 клас	11 клас
Разом											

РОЗДІЛ III

Основні вимоги до написання, оформлення і представлення учнівських науково-дослідницьких робіт

1. Загальні положення

1.1. На конкурс подаються роботи проблемного (пошукового) характеру, які відповідають віковим інтересам та пізнавальним можливостям учнів, свідчать про обізнаність учасника конкурсу щодо сучасного стану галузі дослідження, опанування ним методики експерименту.

Тематика науково-дослідницьких робіт має відповідати напрямам секцій наукових відділень МАН.

1.2. Кожна робота має ґрунтуватись на певній науковій та експериментальній базі, містити власні дані дослідів, спостережень, пошукової роботи; їх обробки, аналізу та узагальнення; посилання на відповідні наукові джерела та відображати власну позицію дослідника.

У роботі мають бути чітко відображені наступні аспекти: визначення мети, об'єкта та предмета дослідження, завдання, методика дослідження, відмінність та перевага запропонованих підходів та результатів. Зміст та результати досліджень викладаються стисло, логічно, грамотно та аргументовано, без загальних слів, міркувань, бездоказових тверджень, тавтології.

Назва роботи має бути стислою і відповідати суті наукової проблеми (завдання), що вирішується.

1.3. На наукову роботу обов'язково подаються відгуки наукових керівників та рецензії відповідних фахівців (досвідчених педагогів, науковців, спеціалістів із певної галузі).

Достовірність наведених у роботі результатів підтверджується науковим керівником у відгуку.

1.4. Науково-дослідницька робота оформлюється у двох примірниках: один використовується журі під час оцінки роботи, другий - учасником під час захисту. Примірники мають бути ідентичними.

1.5. До розгляду не приймаються роботи, тема і зміст яких не відповідають профілю секції; роботи, що були представлені у попередні роки і не мають суттєвого доопрацювання; роботи, які є плагіатом; компілятивні роботи без самостійного дослідження, опрацювання джерел та власних висновків з обраної тематики.

Автори цих робіт після етапу заочного оцінювання науково-дослідницьких робіт отримують відповідну рецензію і до участі в наступних етапах конкурсу не допускаються.

Також до розгляду не приймаються роботи без відредагованих та оформлених відповідно до даних вимог тез.

2. Структура роботи

Робота має бути побудована за певною структурою. Основними її елементами в порядку розташування є: титульний аркуш, тези, зміст, перелік умовних позначень (за необхідності), вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел, додатки (за необхідності).

3. Вимоги до змісту роботи

3.1. Титульний аркуш.

Титульний аркуш є першою сторінкою роботи, що заповнюється за зразком (додаток 1).

3.2. Тези.

У тезах (текст обсягом 1-2 сторінки) подається стисла характеристика змісту науково-дослідницької роботи з визначенням основної мети, актуальності та завдань наукового дослідження. Також у них зазначаються висновки та отримані результати проведеної роботи.

У заголовку тез наводяться такі дані: назва роботи; прізвище, ім'я, по батькові автора; назва територіального відділення МАН; назва базового позашкільного навчального закладу; навчальний заклад; клас; населений пункт;

прізвище, ім'я, по батькові, посада (за наявності науковий ступінь, вчене звання) наукового керівника (додаток 2).

3.3. Зміст.

Зміст подається на початку роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема вступу, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел тощо (додаток 3).

Зміст фактично має бути планом науково-дослідницької роботи і відображати суть поставленої проблеми, структуру та логіку дослідження.

3.4. Перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів (за необхідності).

Якщо в роботі використано специфічну термінологію, а також маловідомі скорочення, нові символи, позначення тощо, то їх перелік подається у вигляді окремого списку, який розміщується перед вступом.

Перелік має розташовуватись двома стовпчиками. Ліворуч в алфавітному порядку наводяться умовні позначення, символи, одиниці скорочення або терміни, праворуч — їх детальна розшифровка.

Якщо в роботі спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення і таке інше повторюються менше трьох разів, перелік не складається, а їх розшифрування наводиться у тексті при першому згадуванні.

3.5. Вступ.

У вступі коротко обґрунтовується актуальність та доцільність обраної теми, підкреслюється суть проблеми; формулюється мета роботи і зміст поставлених завдань, об'єкт і предмет дослідження, подається перелік використаних методів дослідження; дається характеристика роботи (теоретична, прикладна); вказуються нові наукові положення, запропоновані учасником конкурсу особисто, відмінність одержаних результатів від відомих раніше та ступінь новизни (вперше одержано, удосконалено, набуло подальшого розвитку); повідомляється про наукове використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх використання, для прикладних робіт — прикладну цінність отриманих результатів (додаток 4).

У випадку використання у роботі ідей або розробок, що належать співавторам, слід відмітити цей факт і зазначити конкретний особистий внесок учасника. Також вказуються відомості про публікацію роботи та апробацію її результатів (за наявності).

Обсяг вступу — 2-3 сторінки.

3.6. Основна частина.

Основна частина науково-дослідницької роботи складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів.

Кожний розділ починається з нової сторінки. Основному тексту розділу може передувати коротка передмова з описом вибраного напрямку та обґрунтуванням застосованих методів досліджень. У кінці кожного розділу формулюються висновки зі стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів, що дає можливість звільнити основні висновки від другорядних подробиць.

В основній частині роботи наводиться характеристика джерел для написання роботи та короткий огляд літератури з даної тематики (не повинен перевищувати 20% обсягу основної частини), окреслюються основні етапи наукової думки за визначеною проблемою, вказуються питання, які залишилися невирішеними; обґрунтовується вибір напрямку досліджень, наводиться методика, техніка дослідження; подаються відомості про обсяг дослідження; викладаються, аналізуються та узагальнюються отримані результати, дається їх оцінка.

Зміст основної частини має точно відповідати темі роботи та повністю її розкривати.

3.7. Висновки.

Висновки мають містити стислий виклад результатів розв'язку наукової проблеми та поставлених завдань, зроблених у процесі аналізу обраного матеріалу, оцінок та узагальнень. Необхідно підкреслити їх самостійність, новизну, теоретичне і (або) прикладне значення, наголосити на кількісних та якісних показниках здобутих результатів, обґрунтувати достовірність результатів та навести рекомендації щодо їх використання.

3.8. Список використаних джерел.

Список використаних джерел - елемент бібліографічного апарату, який містить бібліографічні описи використаних джерел.

Список використаних джерел слід розмішувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний у користуванні та рекомендований під час написання роботи), і алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків; у хронологічному порядку.

Відомості про джерела складаються відповідно до вимог, зазначених у стандартах: ДСТУ ГОСТ 7.1 - 84 «СИБИД. Библиографическое описание документа. Общие требования и правила составления», ДСТУ 3582 - 97 «Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила», ДСТУ 3008 - 95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення» (додаток 12).

Наприклад,

- книга трьох авторів оформлюється так: Дудюк Д. Л., Максимов В. М., Оріховський Р. Я. Електричні вимірювання: Навч. посіб. - Л.: Афіша, 2003.- 260 с.
- збірник : Цеков Ю. І. Підтекст художнього твору і світовідчуження письменника // Проблеми сучасного літературознавства. - Одеса, 1998. - С. 149-180.
- стаття із журналу: Дзюба І. М. Україна перед сфінксом майбутнього // Науковий світ. - 2004. - № 2. - С. 2-6.

Електронні джерела оформлюються відповідно до загальних правил опису літературних джерел, при цьому в квадратних дужках після назви зазначається: [Електронний ресурс]. В кінці - Режим доступу: <http://www.psyh.kiev.ua>.

Наприклад: Королько Л. М. «Голодомор 1932-1933 на Сватівщині». - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://svatovo.ws/famine/index.html>.

Посилання на сайти, портали, Інтернет-ресурси розміщуються окремо в кінці списку використаних джерел без нумерації під заголовком: «ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ». Наприклад: <http://www.botany.kiev.ua>

3.9. Додатки.

У додатках містяться допоміжні або додаткові матеріали, необхідні для повноти сприйняття роботи, кращого розуміння отриманих результатів: проміжні математичні доведення, формули і розрахунки, додаткові таблиці, графіки, рисунки, ілюстрації тощо.

4. Правила оформлення роботи

4.1. Загальні вимоги.

Науково-дослідницька робота друкується шрифтом Times New Roman текстового редактору Word (або Open Office) розміру 14 на одному боці аркуша білого паперу формату А4 з інтервалом 1,5 (до 30 рядків на сторінці). Поля: ліве, верхнє і нижнє — не менше 20 мм, праве — не менше 10 мм.

Обсяг науково-дослідницької роботи складає 15-20 (для гуманітарних напрямів 20-25) друкованих сторінок. До загального обсягу науково-дослідницької роботи не входять: тези, додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Текст роботи має бути написаний грамотно, без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок.

Науково-дослідницькі роботи виконуються державною мовою (у секції російської мови та російської літератури дозволяється оформлення російською); до роботи з іноземної мови додається анотація іноземною мовою.

Кожна структурна частина науково-дослідницької роботи починається з нової сторінки. Заголовки структурних частин друкуються великими літерами симетрично до набору: «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ». Заголовки підрозділів друкуються маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Заголовки пунктів друкуються маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в підбір до тексту.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом має дорівнювати 3-4 інтервалам.

4.2. Правила нумерації в роботі.

Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, рисунків, таблиць, формул подається арабськими цифрами без знака №.

Всі сторінки роботи, враховуючи титульну сторінку, тези і додатки, підлягають суцільній нумерації, номер на титульній сторінці не ставиться, а на наступних сторінках проставляється у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Нумеруються тільки розділи основної частини. Зміст, вступ, висновки не нумеруються, тобто не можна друкувати: «1.ВСТУП» або «РОЗДІЛ 6. ВИСНОВКИ».

Номер розділу ставиться після слова «РОЗДІЛ», після номера крапка не ставиться. Заголовок розділу друкується з нового рядка.

Підрозділи нумеруються у межах кожного розділу за правилом: (номер розділу).(номер підрозділу). В кінці номера підрозділу має стояти крапка, наприклад: «2.4.». Заголовок підрозділу наводиться у тому ж рядку.

Пункти нумеруються у межах кожного підрозділу таким чином: (номер розділу).(номер підрозділу).(номер пункту), наприклад: «2.3.4.». Заголовок пункту наводиться у тому ж рядку, але пункт може й не мати заголовка.

У кінці назв розділів, підрозділів, пунктів крапка не ставиться.

Формули нумеруються в межах розділу. Наприклад, «формула (2.3)» означає «формула 3 розділу 2» (наявність підрозділів на нумерацію не впливає). Формули, на які немає посилань, можна не нумерувати. Номер необхідно брати в круглі дужки і розміщувати на правому полі сторінки на рівні нижнього рядка формули, якої він стосується.

Рисунки нумеруються в межах розділу арабськими цифрами (аналогічно до формул та підрозділів) і позначаються словом «Рис.», наприклад «Рис. 1.2». Таблиці нумеруються послідовно в межах розділу. У правому верхньому куті над заголовком таблиці розміщується напис «Таблиця» із зазначенням її

номера. Номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 2.3».

Додатки оформлюються як безпосереднє продовження роботи на наступних сторінках. Вони розміщуються в порядку посилань у тексті роботи. Кожен із додатків має розмішуватись на окремій сторінці. Додаток повинен мати заголовок, який друкується угорі симетрично відносно тексту. Додатки нумеруються великими українськими літерами і позначаються словом «Додаток», наприклад: «Додаток Б».

4.3. Правила цитування та посилання на використані джерела.

Під час написання науково-дослідницької роботи учень має посилатися на наукові джерела, матеріали, ідеї, висновки, результати, які використовуються в роботі. Це дає можливість перевірити наведені відомості. Посилатися слід на останні видання публікацій.

Якщо в роботі використовуються відомості з матеріалів з великою кількістю сторінок, тоді слід точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул із джерела.

Посилання в тексті роботи на джерела зазначається порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1-7]...».

Якщо в тексті науково-дослідницької роботи необхідно зробити посилання на конкретні відомості, цитата наводиться в лапках, а посилання беруться у квадратні дужки із зазначенням порядкового номера джерела в списку використаних джерел та відповідної сторінки. Наприклад: «... набуття наукового знання передбачає оперування фактами, які характеризують певне явище, розробку наукової гіпотези (теорії), яка пояснює те чи інше явище і постановку експерименту для доведення висунутої теорії [8, с. 37]».

Згідно з науковим етикетом текст цитати необхідно точно відтворювати і наводити повністю, щоб не спотворити думки автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. В тексті роботи допускається непряме

цитування автора (переказ, виклад думок автора своїми словами), при цьому слід точно викладати думки автора і давати відповідні посилання на джерело.

Посилання на ілюстрації в тексті роботи вказуються порядковим номером ілюстрації, наприклад, «рис. 1.2».

Посилання на формули вказуються порядковим номером формули в дужках, наприклад «... у формулі (2.1)».

На всі таблиці роботи мають бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «...у табл. 1.2».

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3».

4.4. Правила оформлення формул.

Формули в тексті роботи розташовуються відразу після посилання на них. Вони відокремлюються від тексту інтервалами в один рядок зверху і знизу та розташовуються посередині сторінки. Формули, якщо вони громіздкі й складні, розташовуються на окремих рядках, це стосується і нумерованих формул. Декілька однотипних невеликих формул подаються в одному рядку через кому, а іноді невеликі нескладні формули розташовуються безпосередньо в тексті.

Переноси у формулі допускаються лише на знаках рівності, плюс, мінус, множення і ділення з повторенням знака у наступному рядку.

Символи і коефіцієнти, що наводяться у формулі, описуються безпосередньо під нею в тій послідовності, в якій згадуються у формулі. Значення кожного символу або числового коефіцієнта подається з нового рядка. Перший рядок починається словом «де» без двокрапки.

Номер формули розміщується на правому боці сторінки на рівні нижнього рядка.

4.5. Правила оформлення ілюстрацій і таблиць.

Ілюстративний матеріал у роботі використовується з метою більш наочного представлення результатів досліджень та їх обґрунтування.

Найчастіше в науково-дослідницьких роботах використовуються такі види ілюстративних матеріалів: креслення, рисунки, таблиці, діаграми, графіки, схеми, фотографії.

Всі ілюстрації зазначаються у тексті роботи.

Назва ілюстрації розміщується відразу після її номера, внизу.

Цифровий матеріал роботи оформлюється у вигляді таблиць. Слово «Таблиця» починається з великої літери, прописується курсивом і розміщується у верхньому правому куті сторінки, а її назва - посередині, симетрично до тексту і наводиться жирним шрифтом.

Приклад побудови таблиці

Таблиця 1.1

Назва таблиці

Головка				
Рядки				
	Боковик		Графи (колонки)	
Боковик		Графи (колонки)		

Заголовки граф мають починатися з великих літер, підзаголовки — з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними. Висота рядків має бути не менше 8 мм. Графу з порядковими номерами рядків до таблиці включати не треба.

Таблиця розміщується (після першого згадування про неї) в тексті так, щоб її можна було читати без обертання переплетеного блока рукопису або з обертанням за стрілкою годинника. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на наступну сторінку. У разі перенесення таблиці на інший аркуш слово «Таблиця», її номер і назва не повторюються, далі над іншими частинами праворуч пишуться слова «Продовж, табл.» і вказується тільки номер таблиці, наприклад: «Продовж, табл. 1.2».

Зразок оформлення титульного аркуша

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Головне управління освіти і науки Київської облдержадміністрації
Київське обласне територіальне відділення МАН України

Відділення екології та аграрних наук
Секція: агрономія

БІОТЕХНОЛОГІЯ КУЛЬТИВУВАННЯ ШАПКОВИХ ГРИБІВ НА ПРИКЛАДІ ГЛИВИ ЗВИЧАЙНОЇ

Роботу виконав:
Губрій Артем Анатолійович,
учень 11-Г класу
Білоцерківської гімназії №1

Науковий керівник:
Губрій Олена Володимирівна,
вчитель біології та хімії
Приватного НВК І-ІІІ ступенів
«Загальноосвітня школа-дитячий садок
«Міцва-613» м. Білої Церкви

Рецензент:
Зоценко Володимир Миколайович,
доцент, завідувач кафедри мікробіології
та вірусології Білоцерківського НАУ,
кандидат ветеринарних наук

Біла Церква – 2012

Зразок оформлення тез науково-дослідницької роботи

Київський обласний комунальний позашкільний навчальний заклад

«Мала академія наук учнівської молоді»

Київське обласне територіальне відділення МАН України

Відділення екології та аграрних наук

Секція «Агрономія»

**«Біотехнологія культивування шапкових грибів на прикладі
гливи звичайної»**

Автор:

Губрій Артем Анатолійович,
учень 11-Г класу
гімназії №1 м. Білої Церкви

Науковий керівник:

Губрій Олена Володимирівна,
учитель біології та хімії

Мета роботи: дослідження найефективніших методів вирощування їстівних шапкових грибів на прикладі гливи звичайної в умовах присадибної ділянки та закритого ґрунту.

Актуальність дослідження: оскільки їстівні гриби є одним із продуктів харчування людини, багатим на білки, вуглеводи, мікроелементи та антиоксиданти, то дослідження їх розведення та культивування в домашніх умовах є одним із часткових вирішень проблеми забезпечення сім'ї продуктами харчування.

Новизна роботи полягає в дослідженні рівня ефективності різних субстратів, що використовуються для вирощування даного виду грибів (їх

штамів), а також у порівнянні різних методів вирощування, що раніше зустрічалося в окремому описі, та проведення практичної діяльності по їх вирощуванню.

Завдання науково-дослідницької роботи: дослідити методи розведення, виведення, пророщення їстівних грибів зі спор гливи для подальшого їх культивування на поживному середовищі існування. Визначити оптимальні умови існування та методи вибору ефективного субстрату для розвитку та культивації їстівних грибів, зважаючи на біологічні особливості даного виду. Порівняти результати, отримані при дослідженні умов вирощування та використанні різних субстратів у процесі біотехнології культивування їстівних грибів.

Результатом дослідження є досягнення високої врожайності при вирощуванні грибів у домашніх умовах різними способами; виявлення найефективніших методів вирощування грибів, розмноження міцелію та визначення найкращого субстрату, а також апробування методів культивації гливи звичайної.

У ході виконання роботи зроблено висновки:

- при культивуванні їстівних грибів, зокрема гливи звичайної, найоптимальнішим є метод інтенсивного вирощування, а найбільш сприятливий субстрат, за даними отриманих нами результатів, - соняшникове лушпиння, що є й економічно вигідним.
- головною умовою для вирощування маточного міцелію є обов'язкове дотримання стерильності, аерації та температурного режиму.

Практичне значення нашого дослідження полягає в тому, що його висновки можна рекомендувати садівникам-любителям для впровадження технології вирощування гливи звичайної в домашніх умовах на закритому і відкритому ґрунтах. Методи, описані в роботі, сприяють вибору найбільш ефективних способів культивації їстівних грибів залежно від економічних, екологічних та технологічних умов.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1	
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГЛИВИ	
1.1. Гриби як цінний харчовий продукт.....	5
1.2. Класифікація гливи звичайної.....	9
1.3. Біологічна характеристика гливи звичайної	10
1.4. Біологічні особливості будови гливи звичайної	12
РОЗДІЛ 2	
МЕТОДИ ВИРОЩУВАННЯ ГЛИВИ ЗВИЧАЙНОЇ	
2.1. Розведення маточного міцелію	16
2.2. Екстенсивний метод вирощування.....	20
2.3. Інтенсивний метод вирощування	23
РОЗДІЛ 3	
ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДІВ	28
ВИСНОВКИ.....	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	32
ДОДАТКИ.....	33

Зразок оформлення вступу науково-дослідницької роботи

ВСТУП

Гриби – це самостійне царство живої природи, що нараховує близько 70 тис. видів вищих та нижчих грибів - їстівних та отруйних,- які відіграють важливу роль в екосистемах природи та в житті людини.

Особливої уваги заслуговують вищі гриби макроміцети, до яких відносяться їстівні й які можуть задовольнити найвишуканіші смаки та делікатесні потреби людини. Вони цінні не лише своїми смаковими якостями, а й корисними властивостями та своїм складом.

Гриби – цінний продукт харчування. З давніх часів вважається, що гриби є улюбленою їжею людини. Вони мають ряд цінних для людського організму речовин. Смакові якості й специфічний, приємний аромат роблять їх незамінною стравою. Плодові тіла їстівних грибів містять багато цінних органічних і мінеральних речовин, незамінних амінокислот. Сухі гриби багаті на азотні речовини й особливо - білки, тому гриби називають лісовим «м'ясом».

У зв'язку з цим вивчення шляхів вирощування грибів в домашніх умовах та виявлення найбільш економічно вигідних методів їх культивування вважаємо **актуальним**.

Предмет дослідження: культурна форма грибів гливи звичайної, штамів НК-35 та Лимонна АС.

Об'єкт дослідження: різновиди субстрату для вирощування грибів; умови пророщення матричного міцелію.

Мета дослідження. У даній науково-дослідницькій роботі ми поставили за мету дослідити методи вирощування грибів на різних субстратах у штучних умовах та виявити найбільш ефективний із них. Експериментально (в домашніх умовах) виростити міцелій зі спор на поживному субстраті.

Основні завдання дослідження:

- дати біологічну характеристику їстівним грибам на прикладі гливи звичайної;
- розглянути основні способи вирощування штамових грибів у домашніх умовах;
- дослідити ефективність застосування різних субстратів для вирощування даної культури;
- випробувати альтернативні методи розведення міцелію першого покоління зі спор;
- порівняти ці методи та визначити найефективніші способи для вирощування гливи звичайної.

Зв'язок даної роботи зі шкільною програмою.

Дана робота тісно пов'язана зі шкільною програмою тим, що в предметі загальної біології в розділі «Основи селекції та біотехнології» звертається увага на важливе значення розведення тварин, рослин та штамів грибів і мікроорганізмів. Ці теми розглядаються стисло, але дають нам навички та певні знання, сприяють підвищенню інтересу пізнавальної діяльності, дають змогу глибше дослідити біотехнологічні процеси.

Наукова новизна дослідження.

Новизна роботи полягає в дослідженні ефективності різних субстратів, що використовуються для вирощування даного виду грибів (їх штамів), а саме в порівнянні різних методів їх культивування, що раніше зустрічалися в окремому описі, та проведення практичної діяльності по вирощуванню гливи звичайної в домашніх умовах, а також визначення економічно оптимальних шляхів здійснення даного процесу.

Практичне значення.

Такі дослідження дають змогу у подальшому без значних витрат впроваджувати описані методики в домашньому господарстві. Що є економічно вигідним та цікавим заняттям.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Власенко М. Ю., Вельямінова-Зернова Л.Д., Мацкевич В. В. Фізіологія рослин з основами біотехнології. – БДАУ, 2006. – С. 415 – 423.
2. Енциклопедія для дітей. Том 2. Біологія. – Москва: «Аванта+», 1999. – С. 225.
3. Вассер С. П. Їстівні і отруйні гриби Карпат: Довідник. – Ужгород Карпати, 1990. – С. 5 – 15.
4. Мусієнко М. М., Верес Ю. Г., Славний П. С., Балан П. Г., Войцехівський М. Ф. Біологія 6 клас. – Київ: «Генеза», 2006. – С. 163-164.
5. Костіков І. Ю., Джаган В. В., Демченко Е. М., Бойко О. А., Бойко В. Р., Романенко П. О. Ботаніка. Водорості та гриби. — Київ, 2004
6. Бисько Н. А. Высшие съедобные базидиомицеты в поверхностной и глубинной культуре. – К.: Наук. думка, 1983. – 312с.
7. Горленко М. В. Грибы СССР: Справочник-определитель. – М.: Мысль, 1980. – 303с.
8. Дудка І. О., Вассер С. П. Гриби в природі та житті людини. – К.: Наук. думка, 1980. – 138с.
9. Дудка И. А. Промышленное культивирование съедобных грибов. – К.: Наук. думка, 1978. – 261 с.

ІНТЕРНЕТ - РЕСУРСИ

<http://sadoroddom.narod.ru/gribi.phpurlveshenka.htm>

<http://bio-x.ru/articles/harakteristika-plodovih-til-glivi-yak-biologichnogo-obiectu>

<http://gribovet.narod.ru/ogribvesh.htm>

<http://uk.wikipedia.org/wiki/>

РОЗДІЛ IV

Умови проведення обласного поетичного конкурсу «Зерна доброти» у 2012/2013 навчальному році

III етап обласного поетичного конкурсу «Зерна доброти» проводиться в м. Боярка (Київський обласний комунальний позашкільний навчальний заклад «Мала академія наук учнівської молоді») в лютому-березні 2013 року відповідно до Положення про обласний поетичний конкурс «Зерна доброти», затвердженого наказом головного управління освіти і науки Київської обласної державної адміністрації від 23.11.2011 №377а та зареєстрованого в Головному управлінні юстиції у Київській області 14 грудня 2011 р. № 41/759.

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ОБЛАСНИЙ ПОЕТИЧНИЙ КОНКУРС

«ЗЕРНА ДОБРОТИ»

1. Загальні положення

1.1. Обласний поетичний конкурс "Зерна доброти" (далі – Конкурс) – це культурно-освітній захід, спрямований на підтримку обдарованих учнів у галузі "Літературна творчість". Мета проведення Конкурсу – утвердження творчої особистості учня, що прагне творити художнє слово, яке відображає духовні надбання української та загальнолюдської культури.

1.2. Напрями Конкурсу:

рідна мова як культурно-духовний феномен талановитого українського народу;

літературна творчість і духовність особистості;

зв'язок літературної творчості з рідною мовою;

зв'язок літературної творчості з історією українського народу;

зв'язок літературної творчості з долею рідного краю;

зв'язок літературної творчості з родиною, школою.

1.3. Конкурс заснований у 2011 році.

1.4. Засновником Конкурсу є Київський обласний комунальний позашкільний навчальний заклад «Мала академія наук учнівської молоді».

2. Умови проведення Конкурсу

2.1. Конкурс проводиться серед учнів 1-4 класів, 5-8 класів, 9-11 класів.

2.1.1. I етап (шкільний) проходить у загальноосвітніх навчальних закладах у грудні і січні, за підсумками якого визначається по три переможці від навчального закладу.

2.1.2. II етап конкурсу (районний, міський) проходить у січні і лютому (до Міжнародного дня рідної мови). Визначається по одному переможцю у кожній віковій групі від району, міста.

2.1.3. III етап конкурсу (обласний) проходить у лютому і березні (до Всесвітнього дня поезії). Роботи на обласний етап конкурсу направляються до 1-го березня в Київський обласний комунальний позашкільний навчальний заклад «Мала академія наук учнівської молоді».

2.2. На розгляд журі подаються творчі роботи учнів 1-11 класів. Для організації, проведення та підбиття підсумків I-II етапів конкурсу на місцях створюються організаційні комітети та журі конкурсу. На I етапі конкурсу склад організаційного комітету та журі загальноосвітніх навчальних закладів затверджуються їх керівниками; на II – відповідними органами управління освіти.

2.3. Подаються творчі роботи (п'ять віршів) у трьох примірниках.

2.4. У роботі слід зазначити прізвище, ім'я та по батькові конкурсанта, школу і клас, де він навчається, район, (місто), дату народження, контактний телефон, а також прізвище, ім'я та по батькові вчителя, що підготував конкурсанта до участі, анотацію на творчу роботу та додати одну фотографію конкурсанта.

3. Організаційний комітет Конкурсу

3.1. Склад:

3.1.1 представники Київського обласного комунального позашкільного навчального закладу «Мала академія наук учнівської молоді»;

3.1.2 представники Київської обласної письменницької організації Національної спілки письменників України;

3.1.3 представники Київської обласної організації Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Т.Шевченка;

3.1.4 представники Київського обласного відділення міжнародної організації «Жіноча громада».

3.2. Організаційний комітет сприяє проведенню Конкурсу, а саме:

3.2.1 налагоджує функціональні зв'язки з навчальними закладами, будинками й центрами дитячої творчості, школами мистецтв, будинками культури;

3.2.2 залучає основні кошти для проведення обласного етапу Конкурсу.

4. Журі Конкурсу

4.1. Склад журі Конкурсу затверджує начальник головного управління освіти і науки Київської обласної державної адміністрації.

4.2. Повноваження журі Конкурсу:

4.2.1. Розглядає учнівські роботи, подані на Конкурс, у галузі "Поетична творчість".

4.2.2. Визначає переможців і лауреатів Конкурсу, а також тих учасників, чії творчі роботи заслуговують дипломів "За оригінальність", "За патріотизм", "За доброту" тощо.

4.3. Засновники, організаційний комітет, журі Конкурсу несуть морально-етичну відповідальність перед конкурсантами в разі порушення умов проведення Конкурсу, об'єктивності при розгляді й оцінюванні творчих робіт учнів.

5. Нагородження учасників конкурсу

5.1. Переможців конкурсу визначає обласне журі (інформація про переможців розміщується на сайті Київського обласного комунального позашкільного навчального закладу «Мала академія наук учнівської молоді»).

5.2. Переможці конкурсу нагороджуються дипломами головного управління освіти і науки Київської обласної державної адміністрації. Вчителям загальноосвітніх навчальних закладів, чий учні стали переможцями, оголошується подяка головного управління освіти і науки Київської обласної державної адміністрації.

5.3. Конкурс завершується літературно-мистецьким святом за підтримки організаційного комітету (березень, щороку).

5.4. Кращі творчі роботи будуть надруковані у газетах та журналах і розміщені на веб-сторінці Київського обласного комунального позашкільного навчального закладу «Мала академія наук учнівської молоді».

Звітна документація обласного поетичного конкурсу

«Зерна доброти»

Для участі у III етапі конкурсу до 01 березня 2013 року необхідно подати такі документи:

- копію підсумкового наказу відділу (управління) освіти (освіти і науки) районної державної адміністрації (міської ради) «Про результати проведення II етапу обласного поетичного конкурсу «Зерна доброти» у 2012-2013 навчальному році;
- заявки на участь у III етапі конкурсу в друкованому та електронному вигляді (додаток 1);
- анкети учасників III етапу в друкованому та електронному вигляді (додаток 2) та два фото розміром 3,5х4,5;
- творчі роботи в друкованому та електронному вигляді;
- списки учасників в друкованому та електронному варіанті (додаток 3).

Окремо до оргкомітету подається короткий інформаційно-аналітичний звіт про проведення I та II етапів конкурсу в друкованому та електронному вигляді, статистична інформація про результативність участі вихованців навчальних закладів міст, районів, обласної комунальної власності (додаток 4).

ЗАТВЕРДЖЕНО

Керівник відділу (управління) освіти
(освіти і науки) районної (міської)
держадміністрації
«___» _____

ЗАЯВКА

**на участь у III етапі обласного поетичного конкурсу
«Зерна доброти»**

Напрямок творчої роботи _____

Тема роботи _____

Прізвище _____

Ім'я _____

По батькові _____

Рік народження _____

Участь у всеукраїнських та обласних етапах олімпіад, конкурсів, конкурсів-захистів (рік,
предмет, тема роботи) _____

_____

Базовий позашкільний навчальний заклад _____

Навчальний заклад _____ Клас _____

Керівник, вчитель _____

Домашня адреса _____

Контактний телефон, електронна пошта _____

ФОТО

3,5 x 4,5

АНКЕТА
учасника III етапу обласного поетичного конкурсу
«Зерна доброти»

Прізвище, ім'я, по батькові учасника (розбірливо)

Дата народження

		x			x				

(день, місяць, рік)

Домашня адреса: _____

Конт.тел.

E-mail

Відомості про батьків:

Батько: _____

(прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи, посада, контактний телефон)

Мати: _____

(прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи, посада, контактний телефон)

Місце навчання _____

(назва, адреса навчального закладу, прізвище, ім'я, по батькові директора, тел. приймальної)

клас/курс _____

Напрямок творчої роботи _____

Назва роботи _____

Керівник, вчитель _____

(прізвище, ім'я, по батькові, вчений ступінь, посада, контактний телефон)

Позашкільний заклад, в якому навчаєтесь/навчались _____

(назва, адреса навчального закладу, прізвище, ім'я, по батькові директора, тел. приймальної)

Чи є кандидатом у члени МАН / дійсним членом МАН _____

Чи були переможцем/учасником інших конкурсів, олімпіад, змагань (перерахувати)

Чи володієте іноземною мовою (якою, рівень володіння) _____

Чи маєте закордонний паспорт (дитячий проїзний документ) _____

Сфера інтересів _____

В яких вищих навчальних закладах Ви мрієте здобути освіту _____

Якою професією хотіли б оволодіти _____

В якій сфері Ви хотіли б реалізувати себе в майбутньому (політика, наука, бізнес, інше) _____

Які побажання Ви маєте щодо процедури проведення конкурсу?

ДАНІ
про учасників III етапу обласного поетичного конкурсу
«Зерна доброти»

№	ПІБ учня	Район, місто	Клас	Назва навчального закладу*	Тема роботи	Керівник, вчитель
Напрямок конкурсу						
Напрямок конкурсу						
Напрямок конкурсу						
Напрямок конкурсу						
Напрямок конкурсу						

* - назву навчального закладу необхідно зазначити в родовому відмінку.

ІНФОРМАЦІЯ
про результативність участі вихованців в обласному поетичному
конкурсі «Зерна доброти»

(на кожний етап подається окрема таблиця)

I, II етап конкурсу											
Напрямок конкурсу	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
	Міста обласного підпорядкування		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	1-4 класи	5-8 класи	9-11 класи
Разом											

РОЗДІЛ V

Гурткова робота Малої академії наук учнівської молоді

У 2011-2012 навчальному році створено 27 гуртків дослідницько-експериментального напрямку, в яких науковою роботою було охоплено 616 учнів, з них 51 учень (8,2%) у 3 гуртках сільської місцевості.

Гуртки діяли на базі:

- Сквирського ліцею – гурток «Дослідник» за програмою «Основи науково-дослідницької діяльності» (20 гуртківців), керівник - Заруднюк Таїса Григорівна, заступник директора Сквирського ліцею;
- Володарського ліцею – гурток «Науковець» за програмою «Основи науково-дослідницької діяльності» (15 гуртківців), керівник - Юзвик Марія Федорівна, вчитель;
- Центру дитячої та юнацької творчості смт. Ставище – гурток «Основи ораторського мистецтва» за програмою «Основи науково-дослідницької діяльності» (15 гуртківців), керівник - Некраш Людмила Миколаївна, Керівник наукового товариства «Ерудит»;
- Тетіївського НВК «ЗОШ I – III ст., природничо-математичний ліцей» гурток «Основи науково-дослідницької діяльності» за однойменною програмою (15 гуртківців), керівник - Семерун Олена Петрівна, вчитель;
- Центру технічної творчості «Евріка» м. Бориспіль – гурток «Інноваційні технології» за однойменною програмою (15 гуртківців), керівник гуртка Недождій Ігор Леонідович;

- Бориспільської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 8 – гурток «Інноваційні технології» за однойменною програмою (30 гуртківців), керівник гуртка Пермінов Раймонд Джонович ;
- Бучанської спеціалізованої школи-інтернату з поглибленим вивченням іноземних мов – гурток «Основи наукових досліджень з англійської мови» за однойменною програмою (20 гуртківців), керівник - Кукса Ірина Миколаївна, викладач англійської мови в КН лінгвістичному університеті; гурток «Основи наукової діяльності з української літератури» за однойменною програмою (20 гуртківців), керівник - Харченко Лариса Олександрівна, викладач української мови та літератури в НПУ ім.М.П.Драгоманова;
- Фастівського ліцею-інтернату – гурток «Досягнення та перспективи сучасної фізичної науки та техніки» за однойменною програмою (20 гуртківців), керівник - Ярошко Леонід Михайлович, вчитель; гурток «Геометричні побудови на площині. Методи розв'язування задач на побудову» за однойменною програмою (22 гуртківці), керівник - Кукуруза Олександр Володимирович, вчитель;
- Кагарлицького районного ліцею – гурток «Біологічний погляд на людину» за однойменною програмою (13 гуртківців), керівник - Якименко Катерина Григорівна, вчитель; гурток «Світ українського слова» за однойменною програмою (14 гуртківців), керівник - Черненко Тамара Борисівна, вчитель;
- Буртівської ЗОШ I-III ст. Кагарлицького району – гурток «Біологія – основа світогляду обдарованої дитини» за однойменною програмою (20 гуртківців), Шамрай Любов Олександрівна, вчитель;

- Спеціалізованої загальноосвітньої школи I-III ступенів № 9 м.Фастів – гурток «Біоіндикація» за однойменною програмою (17 гуртківців), керівник - Ткачук Тетяна Анатоліївна, вчитель; «Узагальнення шкільного курсу біології» за однойменною програмою (22 гуртківці), керівник - Шевченко Тетяна Віталіївна, вчитель;
- ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди» – 2 гуртки «Основи науково дослідницької діяльності» за однойменною програмою (18 та 16 гуртківців), керівники - Нагайко Тарас Юрійович, кандидат історичних наук, Денисенко Олена Олександрівна, кандидат географічних наук;
- Згурівської гімназії – гурток «Основи науково дослідницької діяльності» за однойменною програмою (20 гуртківців), керівник - Остапенко Вікторія Миколаївна, учитель;
- БХТ м.Переяслав-Хмельницький – гурток «Основи науково дослідницької діяльності» за однойменною програмою (21 гуртківцеві), керівник - Шевченко Світлана Михайлівна, психолог - методист;
- Переяслав-Хмельницької гімназії – гурток «Фізика живих систем» за однойменною програмою (19 гуртківців), керівник - Дідик Оксана Петрівна, вчитель ;
- Яготинської ЗОШ I-III ст.№1 – 2 гуртки «Основи науково дослідницької діяльності» за однойменною програмою (20 та 23 гуртківці), керівники - Черко Надія Петрівна, Шевченко Люба Миколаївна, вчителі;
- Загальноосвітньої школи с.Жовтневе Переяслав – Хмельницького району – гурток «Основи науково дослідницької діяльності» за однойменною програмою (15 гуртківців), керівник - Герасько Галина Іванівна , вчитель;

- Циблівської ЗОШ І-ІІІ ст. Переяслав – Хмельницького району гурток «Основи науково дослідницької діяльності» за однойменною програмою (16 гуртківців), керівник - Курило Ніна Іванівна, вчитель;
- СЗШ №12 з поглибленим вивченням інформаційних технологій м. Біла Церква – гурток «Основи візуального програмування» за однойменною програмою (26 гуртківців), гурток «Оформлення науково-дослідницьких робіт» за однойменною програмою (44 гуртківці), керівник – Бодрик Оксана Олександрівна, вчитель; гурток «Математичний лабіринт» за однойменною програмою (50 гуртківців), керівник - Зеленська Наталя Іванівна, вчитель; гурток «Основи WEB – дизайну» за однойменною програмою (26 гуртківців), гурток «Робототехніка» за однойменною програмою (24 гуртківці), керівник - Журибеда Оксана Анатоліївна, вчитель.

Програми затверджені радою Київського обласного комунального позашкільного навчального закладу «Мала академія наук учнівської молоді» у 2011 – 2012 навчальному році:

1. «Досягнення та перспективи сучасної науки і техніки» (адаптована), автор - Ярошко Леонід Михайлович, учитель фізики Фастівського ліцею-інтернату.
2. «Геометричні побудови на площині. Методи розв'язування задач на побудову» (авторська), автор - Кукуруза Олександр Володимирович, учитель математики Фастівського ліцею-інтернату.
3. «Біологічний погляд на людину» (авторська), автор - Якименко Катерина Григорівна, учитель географії та біології Кагарлицького районного ліцею.
4. «Біологія – основа світогляду обдарованої дитини» (адаптована), автор - Шамрай Любов Олександрівна, учитель біології Буртківської ЗОШ І-ІІІ ст.

5. «Світ українського слова» (адаптована), автор - Черненко Тамара Борисівна, вчитель української мови та літератури Кагарлицького районного ліцею.
6. «Узагальнення шкільного курсу біології» (адаптована), автор - Шевченко Тетяна Віталіївна, вчитель біології Фастівської СЗОШ №9.
7. «Основи візуального програмування» (авторська), автор Бодрик Оксана Олександрівна, вчитель інформатики Білоцерківської ЗСШ №12.
- 8.«Оформлення науково-дослідницьких робіт», автор Бодрик Оксана Олександрівна, вчитель інформатики Білоцерківської ЗСШ №12.
- 9.«Математичний лабіринт» (авторська), Журибеда Оксана Анатоліївна, вчитель інформатики Білоцерківської ЗСШ №12.
- 10.“Основи веб-дизайну” (8-9 клас) (авторська), Мимренко Віта Василівна, вчитель інформатики та математики Білоцерківської ЗСШ №12.
- 11.“Основи веб-дизайну” (10-11 клас) (авторська), Мимренко Віта Василівна, вчитель інформатики та математики Білоцерківської ЗСШ №12.
12. «Основи наукової діяльності з української літератури» (авторська), автор - Харченко Лариса Олександрівна, викладач української мови та літератури НПУ ім. М.П.Драгоманова.
13. «Основи наукових досліджень з англійської мови» (авторська), автор - Остапенко Вікторія Миколаївна, вчитель англійської мови Згурівської гімназії.
- 14.Гурток Інноваційних технологій (авторська), автори: Недождій Ігор Леонідович, спеціаліст ЦТТ «Евріка», Пермінов Раймонд Джонович, вчитель фізики та інформатики Бориспільської ЗОШ №8.
- 15.«Основи науково-дослідної діяльності» (авторська), автор - Заболотний Олександр Вікторович, учитель Сквирського ліцею.
- 16.«Фізика живої природи» (авторська), автор - Дідик Оксана Петрівна, учитель фізики і астрономії Переяслав -Хмельницької гімназії.

17. «Основи наукових досліджень з географії» (авторська), автор - Денисенко Олена Олександрівна, кандидат географічних наук, науковий співробітник Інституту географії Національної академії наук України.

В процесі навчання вихованці гуртків приймали участь у заходах районного, обласного та міжнародного рівнів: виставах, конкурсах, конференціях, очно-заочних профільних школах, семінарах, екскурсіях, виставках, олімпіадах, у Міжнародних науково-просвітницьких заходах.

Результатом роботи гуртків стало написання та захист учнями проектів, які на 2012-2013 навчальний рік будуть розширені до науково-дослідницьких робіт у системі МАН, а також перемоги на різних етапах творчих конкурсів, Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН України та олімпіад з профільних дисциплін.

Гуртківці набули умінь застосовувати теоретичні знання з метою професійного самовизначення у прикладних сферах людської діяльності, розвинули розумові здібності та якості самопізнання, самовдосконалення, самооцінки, самореалізації у різних видах діяльності, розширили свій науковий світогляд, засвоїли принципи творчого процесу, правила оформлення наукових робіт, ознайомилися з методами науково-дослідницької діяльності та навчилися проводити власні дослідження, самостійно досліджувати, аналізувати та узагальнювати матеріал, освоїли методики постановки експериментів, удосконалили практичні навички володіння усним і писемним мовленням, що стало у нагоді під час проголошення своєї наукової доповіді, представлення науково-пошукових напрацювань однокласникам, учням своєї школи, на школярський загальний обласний, країни, міжнародному рівні, навчилися аргументовано висловлювати власні думки, вести дискусії, оволоділи технологією прийняття рішень, вільного вибору і дій у різних сферах життя, набули вміння цілісного ставлення до природи, до себе, до людей, до загальнолюдських духовних цінностей.

Форми проведення занять як теоретичні, так і практичні: лекції, семінари, диспути, круглі столи, робота з літературою, з архівними матеріалами, зустрічі, співпраця з науковцями, участь в учнівських конференціях, проведення анкетувань, опитувань, створення мультимедійних презентацій, проведення власних наукових досліджень тощо.

Гуртки працюють на перспективу. Вони розвивають не лише науково-дослідницькі уміння вихованців, але й сприяють їх впевненості та успішній соціалізації, сприяють формуванню цілісного наукового світогляду, загальнокультурної компетенції.

РОЗДІЛ VI

Орієнтовний перелік тем науково-дослідницьких робіт

Хімії та біології. Екології та аграрних наук

1. Безпека побутової хімії для людини і природи.
2. Стічні води та заходи для їхнього очищення.
3. Якість питної води.
4. Забруднення і охорона атмосфери.
5. Вплив важких металів на оточуюче середовище.
6. Стан водних джерел.
7. Моніторинг міграції тварин.
8. Визначення забруднення довкілля з використанням біоіндикаторів.
9. Роль бактерій, грибів, тварин, рослин у екосистемах.
10. Вплив зовнішніх умов на продуктивність сільськогосподарських тварин та рослин.
11. Вивчення (вікової, статевої, генетичної, соціальної) структури популяцій.
12. Екологічні аспекти регуляції чисельності сільськогосподарських шкідників.
13. Дослідження ареалів та запасів лікарських рослин.
14. Біотехнологія переробки відходів життєдіяльності.
15. Екологічні проблеми великих та малих міст.
16. Дивовижний світ комах своєї місцевості.
17. Радіопротекторна дія лікарських рослин Київської області.
18. Вплив навколишнього середовища на емоційний стан учнів.
19. Проблеми очищення водопровідної води.
20. Вміст нітратів і нітритів в овочах та фруктах.
21. Харчові добавки та їх вплив на організм людини.
22. Лишайники – індикатори забруднення місцевості.
23. Вплив штучних мінеральних добрив на продуктивність картоплі.
24. Цілющій вплив хвойних лісів на дихальну систему людини.
25. Вплив мурашників на деревостан лісів своєї місцевості.
26. Екологічні причини народження дітей з вадами розвитку.
27. Екологічне забруднення – загроза зростання онкогенного ризику і злоякісних захворювань.
28. Вірусний гепатит А в своїй місцевості.
29. Медико-соціальні проблеми інфекційних захворювань у дітей.
30. Профілактика та методи лікування спадкових захворювань.

31. Медико-соціальні проблеми поширеності туберкульозу в своїй місцевості.
32. Лікарські рослини у нашому житті.
33. Взаємодія людини і природи.
34. Сучасна вакцинація.
35. Дієти і здоров'я.
36. Вплив водної дієти на людський організм.
37. Технологія клонування організмів.
38. Вплив генетично-модифікованих продуктів на здоров'я людини.
39. Вивчення перельотів птахів центральної частини України.
40. Дослідження впливу харчових добавок – підсилювачів смаку на одноклітинні організми.
41. Дослідження впливу рентгенівського випромінювання на формування ембріонів птахів (курей).
42. Моніторинг росту популяцій білого американського метелика на території України (області).
43. Методики вирощування культурних рослин в умовах космічної невагомості.
44. Дослідження обміну речовин у одноклітинних тваринних організмах.
45. Дослідження еволюції людства.
46. Дослідження еволюції морських ссавців.
47. Ентомологічний склад річки своєї місцевості.
48. Вивчення поведінки дрібних гризунів мішаного лісу (полів).
49. Моніторинг кажанів свого міста (селища).
50. Таємниці сну.
51. Симбіози серед тварин.
52. Відновлення екосистем після екологічних катастроф.
53. Дослідження взаємозв'язків між організмами природної екосистеми луків.
54. Гіпотези еволюції людства.
55. Вивчення видового різноманіття лускокрилих Київщини.
56. Дослідження впливу температури на формування потомства холонокровних тварин.
57. Моделювання та дослідження життєдіяльності суспільних комах.
58. Психологічний аналіз формування міжособистісних взаємовідносин між однокласниками.
59. Вплив сім'ї на формування особистості.
60. Я – успішний. Аспекти формування успіху у дітей молодшого (середнього) шкільного віку.
61. Етика в спілкуванні підлітків.

62. Розробка методики виявлення схильностей у дітей молодшого шкільного віку.
63. Вплив власної території на формування психологічної свободи.
64. Формування толерантного ставлення старшокласників до учнів молодшого шкільного віку.
65. Правильний режим дня – дорога до успіху.
66. Бачення свого «Я» у суспільстві.
67. Вплив генеалогічних цінностей у формуванні особистості.
68. Формування пріоритетів у підлітковому віці.
69. Психологічний аналіз формування міжособистісних взаємовідносин між однокласниками.
70. Дослідження заповідників та заказників своєї місцевості (Київщини).
71. Дослідження стічних вод заводів на наявність шкідливих компонентів.
72. Вивчення та методика збереження рідкісних рослин лісів свого регіону.
73. Водоочисні споруди та дослідження очистки питної води.
74. Природоохоронні заходи щодо збереження та поліпшення чисельності зникаючих тварин.
75. Відновлення флори і фауни Чорнобильських лісів.
76. Вплив гідробіонтів на очищення річок від забруднень.
77. Проект відновлення флори і фауни місцевих водойм.
78. Проект безпечного зеленого туризму.
79. Екологічна ніша тварин у мегаполісі.
80. Дослідження штучних екосистем (акваріум, тераріум, флораріум).
81. Дослідження структури лісу свого регіону.
82. Раціональне використання лісу та методика відновлення.
83. Моніторинг шкідників молодих лісових насаджень.
84. Вивітрювання ґрунтів на лісових вирубках.
85. Дослідження шкідників хвойних лісів.
86. Дослідження та прогнозування впливу змін кліматичних умов на стійкість лісових насаджень.
87. Розробка природоохоронних заходів щодо попередження лісових пожеж.
88. Вивчення та збереження видового складу пушних звірів.
89. Вплив весняного сокоруху на розвиток дерев.
90. Особливості штучного лісовідновлення.
91. Екосистема одного дерева.
92. Заводнення лісів. Причини та наслідки.
93. Дослідження структури лісу свого регіону.
94. Вплив йодовмісних препаратів на здоров'я людини.

95. Дослідження різноманітності земноводних у водоймах та на прибережній зоні річки Роставиця.
96. Дослідження якісного впливу дощового черв'яка на врожайність сільськогосподарських культур.
97. ТЕС та її вплив на навколишнє середовище.
98. Фізіологічна активність деяких синантропних видів рослин.
99. Екологічний стан підземних вод зони парку «Олександрія».
100. Проблеми та наслідки сучасної вакцинації дітей.
101. Корисні та рідкісні рослини Київщини.
102. Моніторинг чисельності кочових птахів селища (міста).
103. Альтернативні екоенергетичні ресурси.
104. Використання рослин певного виду для озеленення нашої місцевості.
105. Ранньоквітучі рослини ... лісу.
106. Різноманітність та моніторинг перелітних птахів в урочищі Томилівське.
107. Використання стільникового мобільного зв'язку та його вплив на здоров'я підлітків.
108. Дослідження впливу хижих птахів на чисельність мишей полівок.
109. Дослідження міграції перелітних та кочових птахів своєї місцевості.
110. Дослідження впливу дії радіації на розвиток пташенят перепелів та наслідки в наступних поколіннях.
111. Значення дрібних гризунів в екосистемі лісу.
112. Технологія клонування рослинних організмів.
113. Біологічні методи регуляції чисельності шкідників.
114. Вивчення структури популяції певного виду тварин (багаторічних рослин).
115. Управління ростом і розвитком рослин шляхом внесення мінеральних добрив.
116. Причини народження дітей з вадами розвитку.
117. Харчові добавки та їх вплив на лабораторних мишей.
118. Вплив навколишнього середовища на емоційний стан підлітків.
119. Сімейні традиції та їх вплив на формування особистості.
120. Аспекти формування успіху у дітей молодшого та середнього шкільного віку.
121. Дослідження взаємозв'язків між організмами природної екосистеми мішаного лісу.
122. Екологічна ніша тварин у мегаполісі.
123. Формування пріоритетів у підлітковому віці.
124. Відновлення природних компонентів лісів Чорнобильської зони.
125. Розробка природоохоронних заходів для збереження популяції зникаючих тварин.

126. Боротьба з дротяниками в посівах городніх культур.
127. Вплив вітамінів А і Е на продуктивні якості перепелів.
128. Ентомологічне різноманіття свого селища (луків чи водойм своєї місцевості).
129. Вплив весняного сокоруху на розвиток та вегетацію дерев.
130. Санітарно-гігієнічне обґрунтування використання імуностимулятора при вирощуванні молодняка свиней.
131. Негативний вплив антибіотиків на лабораторних тварин.
132. Сказ та боротьба з ним в Україні.
133. Вплив пасинкування на ріст та розвиток гарбузів (томатів та інших сільськогосподарських культур).
134. Розробка методики вирощування перепелів в домашньому господарстві.
135. Прогнозування фізіологічного розвитку людства у високотехнологічному суспільстві.
136. Порівняльна характеристика видового складу дереворуйнуючих грибів.
137. Вплив вітру на формування лісу своєї місцевості.
138. Біологічне пояснення інтелекту блондинок.
139. Дослідження якості і безпеки бджолиного меду.
140. Рослини – біологічні забруднювачі довкілля (району, міста, селища) Київщини.
141. Вплив екзогенних та ендогенних факторів середовища на появу та розвиток злоякісних пухлин.
142. Психологічні причини виникнення захворювань.
143. Хімія в косметиці та парфумерії.
144. Хітин та хітозан – біополімери майбутнього.
145. Дослідження якості яблучних соків вітчизняних та закордонних виробників.
146. Хімічний склад сучасного морозива.
147. Хімія осадів організму.
148. Дослідження миючих засобів на якісний склад діючих речовин та їх дозування.
149. Раціональне використання лісу та методика відновлення лісових насаджень.

Фізика та астрономії. Математики. Економіки

1. Активізація пізнавальної діяльності учнів під час складання і розв'язування задач з фізики.
2. Здійснення космічних польотів за допомогою сонячного вітрила.
3. Аерофізичні механізми та динаміко-кінематична практика у тісному поєдинку.

4. Фізика – надійний помічник в екстремальних ситуаціях.
5. Палітра Всесвіту: різнокольорові гіганти і карлики.
6. Особливості фізичних властивостей нанокompозитів.
7. Дослідження характеристики ближнього порядку в аморфних тілах.
8. Комплекс для вимірювання теплових процесів.
9. Екологія космосу. Дослідження проблеми космічного сміття.
10. Розробка методики та виготовлення установки для визначення просторового положення осей «легкого» і «важкого» намагнічування.
11. Експериментальне дослідження обертання тіл та зміни їх ваги на твердих сухих поверхнях та в рідині під впливом низькочастотної вібрації.
12. Енергетичний спектр та природа космічних променів.
13. Дослідження впливу магнітного поля на магнітну рідину.
14. Вивчення пенетраційних, когезійних і адгезійних властивостей продуктів харчування.
15. Вітроенергетичні установки та стабілізація їх робочих параметрів.
16. Алгоритми підбору модулів у системі залишкових класів.
17. Наближені методи розв'язування рівнянь.
18. Граничний перехід під знаком визначеного інтеграла для класу неперервних у прямокутнику підінтегральних функцій.
19. Модуль Галіцина і межа трикутника в аналітичному викладі.
20. Забуті теореми геометрії.
21. Дослідження клімату методами математичної статистики.
22. Гнучкі форми зайнятості населення.
23. Основні напрямки реформування заробітної плати.
24. Заощадження населення як джерело залучення коштів в економіку України.
25. Цінова дискримінація як специфічна політика виробника, її економіко-математичне моделювання та дослідження соціально-економічних наслідків її запровадження.
26. Тенденція світової торгівлі.
27. Економічна кооперація.
28. Бюджети і витрати.
29. Паливо для майбутнього.
30. Фізика і майбутнє.
31. Збільшення швидкостей – проблеми, небезпека, перспективи.
32. Види руху матерії в живих організмах.
33. Фізичні явища в живій природі та їх використання.
34. Біологічні ритми та врахування їх в медицині.
35. Визначення тиску води на різних глибинах в озері.
36. Робота і потужність живих організмів.

37. Теплопровідність біологічних тканин.
38. Фізична терморегуляція організму.
39. Температура живих організмів.
40. Електричне поле в житті людини.
41. Захист від електричних полів.
42. Атмосферна електрика і здоров'я людини.
43. Біоструми.
44. Магнітне поле лікує.
45. Людина і її магнітне поле.
46. Транспортні засоби на „магнітній подушці”.
47. Захист від електромагнітного випромінювання.
48. Сферичні дзеркала в арсеналі фізиків та медиків.
49. Визначення густини невідомих рідин, їх хімічного складу.
50. Визначення коефіцієнта тертя між частинами сипкої речовини.
51. Врахування добових деформацій тіла людини.
52. Політ на Місяць.
53. Траєкторія польоту на Марс.
54. Проект „Вега” – політ до комети Галлея.
55. Кругообіг речовини в природі та на виробництві.
56. Взаємозв'язок природи і людства.
57. Захист атмосфери, води та ґрунту від забруднення.
58. Використання безвідходних технологій та відновлювальних джерел енергії.
59. Атмосфера – частина життєвого середовища.
60. Зміна складу атмосфери та її прозорість під дією антропогенного фактору.
61. Охорона атмосфери від забруднення.
62. Температура як головний екологічний фактор.
63. Діапазон температур в природі, вплив температури на біосферу.
64. Магнітне поле Землі, пристосування до нього живих організмів.
65. Магнітна генерація.
66. Магнітобіологія.
67. Перспективи розвитку електротранспорту, його переваги.
68. Екологічні перетворювачі енергії.
69. Біологічна дія електромагнітних хвиль.
70. Вібрації і здоров'я людини.
71. Біологічна дія ультразвуку.
72. Роль радіоастрономії в дослідженні космічного простору.
73. Фізика і сучасна мікроелектроніка.
74. Проблема отримання надчистих речовин.

75. Проблеми створення нових матеріалів із заданими властивостями.
76. Фізичні методи в сучасній археології.
77. Спектри елементарних частинок.
78. Речовина і поле – дві форми матерії.
79. Фізична реальність та віртуальний світ комп'ютера.
80. Комп'ютерне моделювання у фізиці.
81. Вибрані питання теорії чисел.
82. Елементи теорії порівнянь та їх застосування.
83. Лишки Ейзенштейна та деякі їх властивості.
84. Подільність чисел. Прості і складені числа.
85. Деякі способи швидких обчислень.
86. Магічні квадрати та їх властивості.
87. Математичні несподіванки та курйози.
88. Математична подорож у світ гармонії.
89. Мова, математика і лінгвістика.
90. Ланцюгові дробы та їх застосування.
91. Діофантові рівняння.
92. Діофантові наближення.
93. Комплексні числа та їх застосування.
94. Принцип Діріхле.
95. Елементи теорії графів та їх застосування.
96. Елементи математичної логіки.
97. Елементи теорії множин.
98. Елементи дискретної математики.
99. Елементи комбінаторики.
100. Елементи векторної алгебри та їх застосування.
101. Числові послідовності та їх застосування.
102. Підсумування числових послідовностей.
103. Функції та їх властивості.
104. Многочлени та їх властивості.
105. Теорема Безу та її наслідки.
106. Границя функції. Неперервність функцій.
107. Похідна та її властивості.
108. Монотонні послідовності і функції.
109. Інтеграл та його використання.
110. Похідна і інтеграл в нерівностях, рівняннях та тотожностях.
111. Нестандартні методи розв'язування деяких типів рівнянь та нерівностей.
112. Класичні математичні нерівності та їх застосування.
113. Пряма і обернена теореми Вієта та їх застосування.
114. Текстові задачі з нерівностями.

115. Алгебраїчні задачі на екстремум.
116. Задачі з параметрами.
117. Функціональні рівняння. Деякі методи їх розв'язання.
118. Наближені методи розв'язання рівнянь $f(x) = 0$.
119. Метод нерухомої точки та його застосування.
120. Дослідження функцій та побудова їх графіків.
121. Нерівності в трикутнику.
122. Рівновеликі трикутники в задачах.
123. Ортоцентр, інцентр, центроїд трикутника.
124. Чудові точки трикутника та задачі, пов'язані з ними.
125. Ортоцентричні трикутники та їх властивості.
126. Бісектральні трикутники та їх властивості.
127. Різницеві трикутники.
128. Педальні трикутники.
129. Формула Гамільтона та задачі, пов'язані з нею.
130. Степеневі співвідношення в колі.
131. Метод площ в геометрії.
132. Теорема Птолемея та її застосування.
133. Узагальнена теорема Птолемея.
134. Теорема Карно та її застосування.
135. Застосування теореми Менелая і Чеви при розв'язанні геометричних задач.
136. Теорема косинусів для чотирикутників (Теорема Бретшнейдера).
137. Теорема Фейербаха та її застосування.
138. Баріцентр та його використання в геометрії.
139. Використання векторів при розв'язанні геометричних задач.
140. Нестандартні методи розв'язання геометричних задач.
141. Декартові координати та їх застосування.
142. Геометричні задачі на екстремум.
143. Геометричні задачі на побудову.
144. Геометричні нерівності.
145. Геометричні задачі з обмеженнями.
146. Властивості опуклих тіл сталої ширини.
147. Елементи комбінаторної геометрії.
148. Ортоцентричний тетраедр та його властивості.
149. Прямокутний тетраедр та його властивості.
150. Рівногранний тетраедр та основні його властивості.
151. Побудова правильних многогранників з використанням куба.
152. Елементи фрактальної геометрії.
153. Симетрія в геометрії.

154. Гомотетія. Поворотна гомотетія в геометрії.
155. Застосування гомотетії при розв'язуванні деяких задач планіметрії.
156. Інверсія.
157. Чудові криві та цікаві задачі пов'язані з ними.
158. Центр мас в геометрії.
159. Принцип крайнього.
160. Метод математичної індукції в геометрії.
161. Інваріанти в геометрії.
162. Задачі про розфарбування.
163. Задачі про замощення, розбиття та розрізання.
164. Проективні перетворення на площині.
165. Деякі аспекти топології (геометрія відображень відрізків, кривих, кіл та кругів).
166. Початки аналізу і математичні моделі в природознавстві.
167. Математичні моделі в біології.
168. Математичні моделі в екології.
169. Математичні моделі в економіці.
170. Застосування математичних закономірностей в фізичних задачах.
171. Застосування математичних закономірностей в задачах з хімії.
172. Практичні задачі на екстремум.
173. Фізичні задачі на екстремум.
174. Вибрані питання теорії наближень та їх застосування.
175. Апроксимація та її застосування.
176. Елементи оптимізації в прикладних задачах.
177. Інтерполяція і екстраполяція.
178. Основи чисельного аналізу та їх застосування.
179. Чисельні експерименти та їх застосування.
180. Елементи теорії інформації та їх застосування.
181. Відновлення математичних об'єктів за апіорною та апостеріорною інформаціями.
182. Основи обчислювальної геометрії та їх застосування.
183. Математичні методи в теорії гри.
184. Задачі про прийняття рішень в складній ситуації.
185. Задачі про стратегію гри.
186. Застосування елементів комбінаторики в прикладних задачах.
187. Елементи теорії ймовірностей в прикладних задачах.
188. Математичні моделі кривих та поверхонь.
189. Чисельна візуалізація просторових об'єктів.
190. Елементи математичної статистики в прикладних задачах.

1. Литі пам'ятники світової культури.
2. Художнє литво: виготовлення гармат та пам'ятників.
3. Технологія виготовлення виробів із благородних металів.
4. Будова рідких металів та сплавів.
5. В'язкість металевих розплавів.
6. Дифузія елементів у рідких металах та сплавах.
7. Зносостійкі покриття на різальний інструмент.
8. Захисно-декоративні покриття на деталі автомобілів.
9. Керамічні матеріали для зубопротезного виробництва.
10. Монокристалічні матеріали для електронних зварювальних апаратів.
11. Монокристалічні матеріали для електронних мікроскопів.
12. Композиційні матеріали для роботи в умовах абразивного зношення.
13. Керамічні матеріали для протезування.
14. Наноматеріали в будівельній промисловості.
15. Наноматеріали в машинобудуванні.
16. Фулерени – основа матеріалів майбутнього.
17. Магнітні матеріали в медицині і біології.
18. Магнітні матеріали в радіо- та електротехніці.
19. Електронно-променева обробка поверхні матеріалів.
20. Вплив електронно-променевої обробки на структурні зміни композиційних матеріалів.
21. «Шарова блискавка» перетворює кристал.
22. Лазерний промінь як миттєвий термічний удар. Локальне плавлення поверхні металів.
23. Лабіринти кристалу з Х-променем.
24. Вплив наноструктурного стану на механічну поведінку матеріалу.
25. Іскра – магічний спосіб зміни поверхні твердих матеріалів.
26. Квазікристали - матеріали, які порушують усі класичні закони кристалографії.
27. Металеві плівки – унікальні матеріали для мікроелектроніки.
28. Пошук нових матеріалів – як це відбувається?
29. Матеріали нанотехнології.
30. Кристалічна ґратка. Дослідження кристалічної будови металів та сплавів.
31. Дефекти кристалічної будови металів та сплавів. Унікальні можливості електронної мікроскопії.
32. Ефект пам'яті форми – запам'ятовування, зберігання та повернення інформації кристалом.
33. Автоматизація і комп'ютеризація процесів виробництва сталі і переплавних процесів.

34. Сучасні проблеми автомобільного матеріалознавства.
35. Сучасні перспективні технології отримання високо чистих матеріалів.
36. Ливарні композитні матеріали для підшипників ковзання.
37. Екологічні проблеми виплавки сталі на машинобудівних заводах.
38. Вплив водню і азоту на властивості сплавів системи Al-Si.
39. Використання електрошлакової технології в турбобудуванні.
40. Переможемо корозію.
41. Захисні покриття як вирішення проблеми зношування.
42. Покращення поверхні азотом, вуглецем, бором та перехідними металами.
43. Вуглець та азот лікують поверхню металу.
44. Захист поверхні металу від мікровипробувань в потоці рідини.
45. Моделювання кристалізації рідких металів та сплавів.
46. Комп'ютерний термічний аналіз.
47. Нанопористі матеріали для медицини.
48. Підвищення надійності автомобіля прогнозуванням технічного стану його ходової частини.
49. Уточнене вирішення задачі Ейлера (про натяг гілок гнучкої в'язі, що охоплює циліндричну поверхню) методом дискретної математики.
50. Отримання плівок гідроксиапатиту кальцію.
51. Одержання дисперсних частинок методом електричного вибуху дроту в рідині і їх дослідження з метою отримання нанорідин.
52. Індукційний сортувальник, або експрес-метод визначення електропровідності та намагніченості твердих тіл.
53. Технологічна доцільність зміцнення зовнішніх поверхонь ріжучих кромek плугів.
54. Дослідження режимів руху та оцінка перспектив транспортних засобів з електричним двигуном.
55. Підвищення економічності гібридних двигунів.
56. Транспортний засіб для перевезення швидкопсувних продуктів.
57. Ультразвуковий аероліфт-дегазатор.
58. Цифровий вимірник температури.
59. Пристрій для зменшення лобового опору води при русі судна.
60. Киснево-водневий двигун.
61. Нанотехнології – крок у майбутнє.
62. Розробка пристрою контролю розрядки акумуляторної батареї з автоматичним блокуванням стартера автомобіля.
63. Спосіб зменшення кількості смертельних випадків при аваріях літаків.
64. Гібридний пристрій для отримання енергії з хвиль та вітру.
65. Комплекс для переробки вугільного пилу та вторинної сировини.
66. Нова технологія в'язучого з фосфогіпсу.

67. Навчально-демонстраційний стенд "Застосування однокристальних мікроконтролерів ATMEGA8".
68. Комп'ютерна система програмного керування транспортною системою.
69. Побудова інтерфейсів користувачів на базі одношарових ємнісних сенсорних панелей.
70. Автоматичний вимірювач ємності акумуляторних батарей.
71. Основні типи напівпровідникових фотоприймачів, які є перспективними для перетворення світлової енергії.
72. Датчик швидкості вітру для системи регулювання робочих параметрів вітроенергетичних установок.
73. Спосіб визначення марки сталі.
74. Програмно керований підсилювач напруги для проведення фізичних експериментів.
75. Конструювання лазерного випромінювача та практичне використання лазера.
76. Аероіонізація. Можливості її практичного застосування.
77. Використання віртуальної лабораторії для вимірювання вихідних параметрів медичної апаратури.
78. Розумний будинок.
79. Термоконтролер вузлів системного блоку комп'ютера.
80. Спосіб виявлення витoku вибухового газу.
81. Використання комп'ютера як фізичного вимірювального приладу.
82. Демонстраційна установка для відображення характеру залежності механічних величин від часу.
83. Білінгова система оператора мобільного зв'язку.
84. «АКВА» постачання електронних обладнань.
85. Дослідження ефективності і доцільності використання сонячних колекторів в умовах України.
86. Розробка та технології впровадження теплових pomp.
87. Тепловий насос.
88. Технологічні процеси вирішення деяких проблем річки Тиса.
89. Пристрій для використання енергії росту деревоподібної рослини.
90. Спосіб нагрівання води та отримання водяної пари.
91. Методи очистки та збагачення питної води.
92. Оцінка використання альтернативних джерел вітрової енергії для енергозабезпечення міст.
93. Плаваючий пристрій для ліквідації наслідків аварій нафтоналивних суден.
94. Автоматизація управління зовнішніми пристроями з використанням стандарт портів LPT та COM персонального комп'ютера.

1. Електронний щоденник лікаря-терапевта.
2. Інтерактивний сайт навчального закладу.
3. Комп'ютерний інформаційний сервіс обліку вхідної та вихідної документації.
4. Комп'ютерні навчальні програми.
5. Комп'ютерні ігрові програми.
6. Систематизація навчальних досягнень учнів.
7. База даних відвідування учнями гуртків.
8. Веб-програми для самопідготовки школярів.
9. Комп'ютерна система «Кросворди з навчальних предметів».
10. Програма для організації практичних і лабораторних робіт з навчальних предметів.
11. Оптимізація процесу інвентаризації обладнання навчальних закладів.
12. Технології комп'ютерної побудови і дослідження об'ємних фігур.
13. Побудова графіків електромагнітних гармонічних коливань та їх характеристики.
14. Програмне забезпечення КСМ.
15. Паралельні обчислення.
16. Ефективність протоколів динамічної маршрутизації.
17. Процесори нечіткої математики та логіки.
18. Принципи роботи та побудова комп'ютерних мереж на підприємстві.
19. Процесори на базі нейромереж.
20. Виявлення аномальних станів трафіка, самоподібний трафік.
21. Алгоритми стиснення даних на підставі фрактальної математики.
22. Система для організації розподілених обчислень.
23. Оптимізація процесу інвентаризації товарів та обладнання на підприємстві.
24. Проблеми адміністрування та їх роль в організації безпеки.
25. Криптографія, нові алгоритми, принципи.
26. Кодування інформації за допомогою зображень.
27. Антивірусні засоби.
28. Програми шифрування і дешифрування тексту.
29. Методи та моделі аналізу властивостей генераторів випадкових послідовностей.
30. Криптографічні системи.
31. Захист від несанкціонованого доступу.
32. Геометрична криптографія.
33. Розробка системи пошуку та збору мета-даних про Internet-сайти.
34. Нечітка логіка. Організація запитів нечіткої логіки.

35. Програма для моделювання штучних нейронних мереж.
36. Система підтримки прийняття рішень на основі нечіткої логіки.
37. Розв'язок прикладних задач на основі генетичних алгоритмів.
38. Системи управління базами даних бібліотеки.
39. Класифікація та ідентифікація процесів у певній галузі.
40. Використання систем управління базами даних Access для систематизації даних певної галузі.
41. Дослідження та створення систем, які здатні приймати рішення.
42. Автоматизована система навчання з елементами штучного інтелекту.
43. Автоматизація наукових досліджень.
44. Моніторинг операційних середовищ.
45. Комп'ютерна вірусологія.
46. Прикладні програми спеціального призначення
47. Комп'ютерне моделювання та аналіз розвитку процесів у певних галузях
48. Програми розв'язку обчислювальних задач, орієнтованих на різні галузі народного господарства.
49. Технології комп'ютерної побудови і дослідження геометричних фігур.
50. Візуальне моделювання мережі масового обслуговування.
51. Системне програмування на рівні .dll-програм, захист та адміністрування бібліотек .dll-програм.
52. Створення інтерфейсів для одночасної роботи різних середовищ (MatLab & C++, MatLab & MathCad, MatLab & HTML і т.ін.).
53. Анімаційні моделі явищ (хімічні реакції, фізичні досліди, робота окремих видів техніки та її вузлів).
54. Навчальні програми для полегшення вивчення окремих розділів шкільних предметів.
55. Контролюючі програми.
56. Програми для розв'язку головоломок.
57. Створення логічної комп'ютерної гри засобами Game Maker 8.0.
58. Ігрові програми для молодших школярів з навчальним підтекстом: шахи з поясненням окремих ходів і заборонаю неправильних.
59. Навчальний зміст в ігровій програмі "Хрестики-нулики".
60. Мультимедійний навчально-ігровий комплекс "Логіка".
61. Електронні розв'язники задач (наприклад, розв'язування задач із підручника Сканава або ін. авторів).
62. Створення електронного посібника для вивчення теми.
63. Створення чату навчального закладу.
64. Використання Інтернет-ресурсів у вивченні природничих наук.
65. Створення автоматизованої системи (екологічного) моніторингу.

66. Створення комп'ютерної навчально-ігрової програми з (математики) для молодшого шкільного віку.
67. Використання комп'ютерних програм для створення діаграм.
68. Розробка інтерактивної розвиваючої програми ...
69. Розробка мультимедійного навчально-ігрового комплексу...
70. Створення мультимедійного проекту з використанням різних ефектів.
71. Розробка динамічних веб-ресурсів з використанням FLASH-технологій.
72. Інформаційна безпека при роботі в Інтернеті.
73. Розробка методів відстежування змін на веб-сторінках.
74. Методи налаштування інтерфейсу.
75. Пошукові можливості серверних систем та їх ефективність.
76. Методи пошуку з використанням логічних операцій.
77. Використання іншомовних ресурсів Інтернету.
78. Інформаційна безпека при роботі в Інтернеті.
79. Обробка експериментальних даних, створення діаграм та графіків.
80. Застосування пошукової системи Exalead для збору інформації .

Історії. Наук про Землю. Філософії та суспільствознавства

1. Селянсько-визвольний рух – феномен українського анархізму.
2. Національно-визвольне підпілля в Києві 1941-1943 рр.
3. Голодомор 1932-1933 років очима свідків Київської області.
4. Українська греко-католицька церква в політичному контексті.
5. Видатні українці в (області, районі, місті, селищі).
6. Духовна спадщина гетьмана Мазепи.
7. Історія і долі польських військовополонених в Україні 1939-1943 рр.
8. Історія створення та діяльність храму своєї місцевості.
9. Символи Київщини.
10. Народна іграшка Київщини.
11. Життя та побут (міста, селища, села).
12. Вишивка рідного краю.
13. Українські народні прикмети.
14. Корупція – жахлива реальність сьогодення.
15. Пам'ятки археології доби козацтва на Київщині.
16. Насильство над дітьми в сім'ї.
17. Руйнівні чинники злочинства в суспільстві.
18. Родовища гранітів Київської області та їх характеристики.
19. Регіонально-географічні аспекти здоров'я населення Київської області (району, міста, села).
20. Радіаційний аспект геоecологічної ситуації Київської області.
21. Міграційні процеси регіону та їх аналіз.

22. Гідроніми Київщини як джерело географічних досліджень.
23. Людина – сама собі синоптик.
24. Релігійний туризм в Київській області – передумови та перспективи розвитку.
25. Раціональне використання підземних водних ресурсів Київської області.
26. Проблеми і перспективи розвитку харчової промисловості в Київській області.
27. Проблеми і перспективи цукровиробництва в Київській області.
28. Терор, насильство в ідеології більшовиків 1917-1941 рр.
29. Лівійська революція та Україна.
30. Православне духовенство у боротьбі за моральні цінності в Київській області.
31. Змієві вали Київщини та їх дослідження археологічною наукою.
32. Краєзнавчий музей як один із чинників формування місцевого патріотизму.
33. Громадянське виховання – запорука державотворення.
34. Туристично-рекреаційні можливості регіонів Київської області.
35. Чорноземи Київської області, проблеми та перспективи використання.
36. Прояви на території Київської області глобальних змін клімату.
37. Еколого-географічна характеристика водойм в області, районі, місті.
38. Аналіз та прогнозування демографічного стану на майбутні 20 років в Київській області.
39. Вплив природних факторів на сучасне містобудування (на прикладі міста.....).
40. Організація соціально-економічного життя в малих містах (на прикладі міста.....).
41. Зміна клімату в Київській області.
42. Шляхи інтеграції України у світовий простір.
43. Вплив діяльності людини на стан атмосфери: проблеми, шляхи вирішення.
44. Топонімічний аналіз географічних об'єктів району.
45. Проблема сенсу життя.
46. Філософія покарання.
47. Проблеми етнічних відносин на прикладі (міста, селища, села).
48. Мораль в інформаційному суспільстві.
49. Проблеми соціальної нерівності та бідності на прикладі (міста, селища, села)
50. Релігія і Церква в контексті реалій сьогодення.
51. Регіональні проблеми міжконфесійних відносин.
52. Релігія в контексті соціокультурних трансформацій.

53. Соціально-демографічна характеристика міста .....
54. Ландшафтно-рекреаційна оцінка водойми.....
55. Ландшафтно-екологічний аналіз території.....
56. Особливості формування сучасних антропогенних ландшафтів.....
57. Геоекологічний аналіз вод.....
58. Характеристика особливостей клімату.....
59. Оцінка біокліматичних умов (міста, селища, села).
60. Аналіз небезпечних атмосферних явищ на території.....
61. Зовнішньополітична діяльність України в роки незалежності.
62. Українська жінка в часи козаччини.
63. Сучасний стан пластового руху на Київщині.
64. Економічна політика на Київщині в окупаційний період.
65. Білі плями історії Київщини в роки Другої світової війни.
66. Місцеві органи влади (міста, селища, села) в окупаційну добу (1941-1944 рр.).
67. Археологічна збірка басейну річки Рось.
68. Трипільська культура на Київщині.
69. Хліб у обрядах та звичаях українців (на матеріалах Київської області).

Мистецтвознавства та філології

1. Народна пісня у літературній інтерпретації поета-пісняря Миколи Сингаївського.
2. Дитяча пісня в літературному оздобленні Ганни Чубач.
3. Українська літературна казка в творчості сучасних українських прозаїків (Юрій Ярмак, Всеволод Нестайко, Євген Гуцало, Григорій Тютюнник).
4. Українські народні традиції, прислів'я і приказки у етнографічних дослідженнях Олексія Воропая.
5. Образ людини-патріота в романі Олеся Гончара «Людина і зброя» (до 50-річчя пошанування роману Шевченківською премією).
6. Баладно-пісенна творчість Данила Бакуменка у ліро-епічних поемах («Легенда Чернечої гори», «Батьків хліб», «Які в тебе очі», «Хата»).
7. Трагедія та драматургія в ліро-епічних поемах Єгора Ісаєва, перекладених Данилом Бакуменком (у книзі «Не поле перейти»).
8. Лицар Країни Чеснот (про видатного словотворця Дмитра Білоуса).
9. Пернате царство Дмитра Білоуса (на основі поетичної творчості Дмитра Білоуса «Жар-птиця»).
10. Парадоксальна поезія Ліни Костенко в контексті сучасної екології.
11. Громадянська лірика народної правди у поезії Олександра Бакуменка.
12. Літературознавчі дослідження сучасної поезії у творчості Олександра Бакуменка.

13. Тема народного героїзму у повістях Олександра Бакуменка «Захисник Чернечої гори» та «Зодчий слова».
14. Етнографічні дослідження українських традицій малої батьківщини у книзі Миколи Сингаївського «Іскоростенська райдуга».
15. Чернобыльская тема в прозе Владимира Югова «Ночь перед вечностью».
16. Поезія зневір і сподівань у творчості Ганни Чубач.
17. Лейтенантська проза в контексті творів українських письменників про Велику Вітчизняну війну (Євген Долман, Борислав Степанюк, Павло Автомонов, Данило Бакуменко, Олесь Гончар).
18. Народна традиція та поезія у творчості Дмитра Білоуса.
19. Перекладачі європейського рівня в українській літературі (Максим Рильський, Дмитро Білоус, Ігор Качуровський, Всеволод Ткаченко, Дмитро Павличко, Іван Драч).
20. Сатира та гумор у романах Олега Черногуза «Претендент на папаху» і «Аристократ з Вапнярки».
21. Про пісенну лірику у поезії Андрія Малишка, Дмитра Луценка, Миколи Сингаївського.
22. Пісня і поезія про Київ у творчості Андрія Малишка, Володимира Сосюри, Павла Тичини, Дмитра Білоуса.
23. Про творчість мистецтвознавців та художників у літературних дослідженнях Олександра Бакуменка.
24. Тематичні обрії поетичної творчості Ольги Довгоп'ят.
25. Жанрове розмаїття творчості Ольги Довгоп'ят.
26. Проблематика кіноповісті «Перетвори лимон у лимонад» Ольги Довгоп'ят.
27. Роль художньо-документальної прози Ольги Довгоп'ят «Все народжується з любові».
28. Роль сучасної зорової поезії у розвитку творчих здібностей учнів.
29. Здобутки сучасної зорової поезії.
30. Український паліндром та його представники в українській літературі.
31. Микола Мірошніченко – основоположник української зорової поезії.
32. Філософська основа зоропоезії Василя Трубая.
33. Особливості зорової поезії Миколи Сороки.
34. Новаторство громадянської лірики Івана Коваленка.
35. Про роль поета та поезії у творах Івана Коваленка.
36. Художні засоби пейзажної лірики Івана Коваленка.
37. Тропи в творчості Івана Коваленка.
38. Авторські неологізми у творчості українського поета Івана Коваленка.
39. Творчий доробок Івана Коваленка як відображення етапів духовного розвитку особистості поета.

40. Іван Коваленко про роль духовності в умовах технічного прогресу.
41. Мова творів Григорія Косинки (твір на вибір).
42. Синоніми у творчості Лесі Українки (поезія).
43. Мовне багатство поезій Павла Тичини.
44. Життя і творчість поета-пісняра Миколи Лукова.
45. Набуття українською мовою статусу державної, перспективи її розвитку.
46. Сучасний стан, тенденції розвитку, функціонування стилів української мови.
47. Сучасні проблеми культури українського мовлення.
48. Зміни в українській мові за останні роки.
49. Українська мова та мови сусідніх народів: взаємозв'язки і взаємовпливи.
50. Запозичення в сучасній українській мові.
51. Особливості функціонування української мови в недержавних установах.
52. Українська мова як мова міжнаціонального спілкування в Україні.
53. Вплив орфографічних та орфоепічних реформ на розвиток мови.
54. Новий український правопис: причини та наслідки введення.
55. Мовленнєва взаємодія різних регіонів України і державна мовна політика.
56. Художній текст: лінгвістичний і стилістичний аспекти.
57. Причини, перебіг і наслідки "авторизації" мовних одиниць у художньому тексті.
58. Мова літератури та літературна мова.
59. Назви посуду, кухонного начиння, одягу, взуття та прикрас у говірці жителів Сквирщини.
60. Етнолінгвістичні дослідження як засіб вивчення духовної культури українського народу.
61. Діалектизми у творчості Франка.
62. Семантико-стилістична характеристика вигуків в українській мові (на матеріалі повісті І. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я»).
63. Контраст як засіб експресивності в мовотворчості Євгена Маланюка.
64. Ономастичний простір великих поетичних творів Ліни Костенко.
65. Односкладові речення як стилістичний засіб у поезіях Ліни Костенко.
66. Власні назви у військовій термінології.
67. Топонімікон поетичних творів І. Низового.
68. Особливості функціонування фразеологічних одиниць у художньому мовленні.
69. Лексико-семантична характеристика назв кольорів та їх відтінків в українській і англійській мовах.
70. Семантико-словотвірна характеристика прізвищ учнів 11-х класів.

71. Стан та перспективи розвитку і функціонування української мови в Україні.
72. Молитовний текст: лінгвопоетичний аспект (на матеріалі переосмислення релігійної молитви в українській літературі IX-XX ст.).
73. Функціонування української мови в засобах масової інформації.
74. Створення спеціалізованих електронних словників української мови.
75. Порушення мовних норм у засобах масової комунікації (на матеріалі місцевої преси).
76. Музична термінологія в лексико-семантичній системі української мови.
77. Експресивний синтаксис поетичної мови Ліни Костенко: фігури парцеляції та повтору.
78. Фразеологізми у романі Ліни Костенко «Маруся Чурай».
79. Стилістичні функції фразеологізмів у творах Олеся Гончара.
80. Мовні особливості буковинських народних пісень у записах Юрія Федьковича.
81. Назви одягу та прикрас у місцевому розмовному мовленні.
82. Лексеми на позначення кольору і світла у романі В. Барки «Жовтий князь».
83. Учнівські русизми та їх класифікація (на прикладі мовлення школярів селища Козин).
84. Мовлення українських школярів крізь призму проблеми національної самоідентифікації українців (спроба порівняльного аналізу).
85. Конструкції з прийменником *по* в сучасній українській мові.
86. «Слово о полку Ігоревім» і героїчні епоси народів світу.
87. Генеза новели (варіанти: байки, драми, лірики, роману) у всесвітній літературі.
88. Особливості інтелектуального (варіанти: психологічного, філософського) роману XX ст.
89. Тенденції розвитку сучасної лірики (варіанти: епосу, драми).
90. Ключові слова роману в віршах Пушкіна "Євгеній Онєгін" у перекладі М.Рильського.
91. Біографія, естетико-філософські погляди, творчість письменника.
92. Досягнення та прорахунки літератури модернізму /пост-модернізму/.
93. Літературні премії та літературний процес.
94. Українська література в іноземних перекладах.
95. Масова та елітарна література: взаємовпливи тенденції її розвитку.
96. Генеза образу Дон-Жуана /варіант скупого/ у всесвітній літературі.
97. Мольєр і український театр.
98. Іноземна література в українських перекладах.
99. Літературний переклад і літературний процес.

100. Жанр роману в зарубіжній літературі ХХ століття: традиції та новації.
101. Тематичний аспект поезії Редьярда Кіплінга у контексті еволюції англійського поетичного стилю кінця ХІХ – поч.ХХ ст.
102. Метаморфози як шлях філософського осмислення життя (на прикладі творів античності, фольклору, українських та зарубіжних авторів).
103. Порівняння у творах Олександра Гріна як складова аутопоетичної художньої системи.
104. Специфіка інтерпретації гамлетівського сюжету засобами кінематографа (компаративний аналіз).
105. Риси неоромантизму в творчості Миколи Гумільова.
106. Інтерпретація образу Роксолани у світовій літературі.
107. Типологія та ідеал влади у поемі О.С.Пушкіна «Анджело».
108. «Алхімія слова» Яна Парандовського у контексті світового літературознавства та психології.
109. Моральна проблематика та символи в романі Михайла Булгакова «Майстер і Маргарита».
110. Роман М.О.Булгакова «Біла гвардія» як втілення методу «символічного реалізму» у розкритті ролі сильної особистості. Мовні засоби у створенні образу часу.
111. Дохристиянські та християнські образи в українському фольклорі.
112. Фольклорні елементи в творчості конкретних письменників.
113. Вплив на літературний процес моделей.
114. Авторська література та фольклор: до проблеми розмежування понять на різних етапах розвитку всесвітнього літературного процесу.
115. Фольклорні корені сучасного українського обряду.
116. Система жанрів українського фольклору на різних етапах його розвитку.
117. Зіставлення українського та іноземного фольклору.
118. Український різдвяний обряд: Генеза та сучасний стан.
119. Фольклорні образи в сучасній українській літературі.
120. Потебня як дослідник слов'янського фольклору.
121. Вплив ритміко-мелодійної фольклорної системи на реформування української лірики / коломийковий вірш Шевченка та ін.
122. Вплив фольклору на розвиток літератури.
123. Вплив діяльності визначних фольклористів на розвиток фольклору.
124. Теоретики романтизму як фольклористи.
125. Фольклор і сучасна масова культура.
126. Вплив українського фольклору на творчість Гоголя.
127. Міський фольклор: історія розвитку та сучасний стан.
128. Тема голодомору в українському фольклорі.

129. Поетика українських народних прикмет.
130. Весільні пісні Київщини.
131. Генеза та функціонування символіки вінка і хустки в українських народних піснях.
132. Свята, звичаї та обряди зимового циклу.
133. Дитячий фольклор як складова частина етнопедагогіки.
134. Магічна сила колискових пісень Сквирщини.
135. Концент «сонце» в малих жанрах українського фольклору.
136. Образ коня в усній народній творчості.
137. Символи води й вогню в обрядах та звичаях українців.
138. Жниварські пісні Київщини: побутування, семантика, мелос.
139. Соціально-побутовий фольклор в діяхронному зрізі.
141. Локально-монографічне дослідження сучасної народної пісенної традиції.
142. Художні особливості замовлянь (на фольклорному матеріалі).
143. Птахи-символи в українському фольклорі.
144. Ритуально-обрядова поезія як органічна складова духовного життя і побуту українців.
145. Місце голосінь у сучасному похоронному обряді.
146. Пісні визвольних змагань першої половини ХХ століття.
147. Генезис кобзарства в Україні та участь у кобзарському мистецтві О.А.Маркевича.
148. Архетипні жіночі образи в українських та західноєвропейських народних казках.
149. Пісні Київщини у фольклорно-етнографічних дослідженнях.
150. Історико-міфологічні і морфологічні основи твору «Іванко – цар звірят».
151. Художня своєрідність образу птаха в українській народнопісенній творчості.
152. Обрядові побажання: структура та семантика тексту.
153. Жанрова та тематична специфіка календарно-обрядових пісень на Київщині (особливості народнопісенних жанрів).
154. Мова реклами в сучасних українських газетах.
155. Лексичні запозичення останніх років у сучасній українській мові.
156. Неологізми в сучасній українській поезії (прозі).
157. Колірна лексика в «Кобзарі» Т. Шевченка.
158. Військова лексика в романі О. Гончара «Перекоп».
159. Іншомовна лексика в романі О. Гончара «Твоя зоря».
160. Власні назви як джерело розвитку загальних назв.
161. Метафора у поетичній мові (поет чи твір за вибором).

162. Епітети у поетичній мові (поет чи твір за вибором).
163. Розмовна лексика в оповіданнях Григора Тютюнника.
164. Метафора в поезії Є. Маланюка (семантико-функціональний аспект).
165. Лексичні засоби гумору та сатири в поезії П. Глазового.
166. Лексичні (фонетичні, граматичні, словотвірні) особливості українського просторіччя. Нестандартизовані елементи в українській літературній мові.
167. Тема кохання в повісті М. Коцюбинського “Тіні забутих предків”.
168. “Valse melancolique” та “Impromptu phantasie” О. Кобилянської: життя й жіночі фантазії.
169. Художній світ повісті О. Кобилянської “У неділю рано зілля копала”.
170. Проблема негуманного світу у творчості В. Стефаника.
171. Мистецтво й життя у п’єсі В. Винниченка “Чорна Пантера і Білий Медвідь”.
172. “Жіноча правда” у п’єсі В. Винниченка “Брехня”.
173. Музична символіка в поетичній збірці П. Тичини “Сонячні кларнети”.
174. Художньо-психологічний профіль ліричного героя поетичної збірки М. Рильського “Синя далечінь”.
175. Основні мотиви та образність поезії М. Зерова.
176. Образи природи в поезії В. Свідзинського.
177. Ідейно-художня концепція “Сентиментальної історії” М. Хвильового.
178. Образ головного героя роману В. Підмогильного “Місто”.
179. Проблема людини в “Сибірських новелах” Б. Антоненка-Давидовича.
180. Образ оповідача в “Мисливських усмішках” Остапа Вишні.
181. Образи природи в “Мисливських усмішках” Остапа Вишні.
182. Ідейно-художня концепція роману В. Домонтовича “Дівчина з ведмедиком”.
183. Філософська основа роману В. Домонтовича “Доктор Серафікус”.
184. Таємниці буття і природи в ліриці Є. Баратинського.
185. Духовний світ “зайвих людей”, створених О. Пушкіним та М. Лермонтовим.
186. Образ Демона у творчості М. Лермонтова та Й.В. Гете.
187. Українська тема у творчості О.С. Пушкіна.
188. Етичні та філософські ідеї в романі Ф.М. Достоевського “Злочин і кара”.
189. Духовні пошуки героїв роману-епопеї Л.М. Толстого “Війна і мир”.
190. Символіка у творах А.П. Чехова.
191. “Вічні образи” в ліриці О. Блока.
192. Екзотика та героїзм у творчості М. Гумільова.
193. Мотив жертвовності у поетичному світі А. Ахматової.
194. Фольклор і лірика М. Цветаєвої.

195. Бунінська філософія любові (цикл “Темні алеї”).
196. Антиутопічний характер творів А. Платонова (“Котлован”, “Чевенгур”).
197. Людина і природа у філософській ліриці М. Заболоцького та А. Тарковського.
198. Поезія А. Вознесенського: традиції й новаторство.
199. Сонет у світовій літературі.
200. Тема Різдва у творах Ч. Діккенса (“Різдвяна пісня у прозі”).
201. Естетичні принципи “чистого мистецтва” у творчості французької поетичної групи “Парнас”.
202. Відображення світоглядної позиції в художньому творі (на прикладі роману О. Уайльда “Портрет Доріана Грея”).
203. Феномен творчості Агати Крісті.
204. Гуманістична філософія Антуана де Сент-Екзюпері: “Маленький принц” як знакове явище в літературі ХХ ст.
205. Колядки Київщини.
206. Християнські образи в колядках.
207. Створення світу і язичницькі божества в колядках.
208. Пісенні жанри весільної драми.
209. Особливості українських родинно-побутових пісень.
210. Події українського минулого в українських піснях.
211. Специфіка жанрів осіннього циклу календарно-обрядової творчості: жниварські, косарські та гребовицькі пісні.
212. Пісні Купальських свят.
213. Символіка українських народних пісень.
214. Дитячий фольклор Київщини.
215. Поетика загадки.
216. Народна мудрість у прислів'ях та приказках.
217. Легенди Київщини.
218. М. Сумцов як дослідник народної творчості.
219. Мотиви та образи українських народних дум про татарську неволю.
220. Образ Богдана Хмельницького в народних думках.
221. Поетика українських балад.
222. Метаморфози в українських баладах.
223. Інтернаціональна лексика в сучасній англійській літературі.
224. Історія пунктуації. Пунктуація в англійській мові.
225. Переклад промовистих імен (на матеріалі казки Дж.Роліг «Гаррі Поттер і філософський камінь»).
226. Художні особливості перекладу власних назв (на матеріалі І частини роману Дж. Р.Р. Толкізна «Володар перснів»).
227. Використання театральної термінології у творчості В. Шекспіра.

228. Модель універсального навчального закладу як результат компаративного аналізу освітніх систем України та США.
229. Запозичення в англійській мові.
230. Вплив різних факторів на розвиток лексики американської і англійської мови.
231. Назви кольорів в ідіомах.
232. Шотландська англійська.
233. Англійські запозичення в російській мові.
234. Молодіжний рух у англомовних країнах.
235. Свята США.
236. Особливості поетичного перекладу (порівняльний аналіз перекладу віршів О.С.Пушкіна).
237. Майстерність мови у романі Ф. Бернетт «Маленька принцеса» (на прикладі прикметників).
238. Значення окремих дієслівних словосполучень, способи і варіанти їх перекладу (на прикладі перекладу казок О.Уайльда).
239. Освіта та культура Великобританії.
240. Образ України в епістолярній спадщині Т.Г.Шевченка.
241. Традиції і новаторство в сучасній історичній прозі для дітей та юнацтва (на матеріалі творів В.Г.Рутківського та З.З.Мензатюк).
242. Філософська спрямованість притч Д.С.Чередниченка.
243. Морально-етичний аспект сучасної дитячої поезії (на матеріалі збірки Г.М.Кирпи «Як гарно все придумав Бог»).
244. Образ сучасника в гуморесках І.К.Донича.
245. Поетика і метафорика власних назв у прозі В.С.Близнеця.
246. Словотворчість сучасних дитячих письменників: моделі, естетична та пізнавальна функція новотворів.
247. Концепт *мова* у поезії Д.Г.Білоуса.
248. Мовна гра у творах сучасних дитячих письменників.
249. Мовний світ сучасного українського школяра.
250. Відображення родинних стереотипів у фразеології української мови.
251. Лексичні засоби гумору у творах для дітей Л.В.Мовчун (на матеріалі поетичних збірок «Для чемних ведмежат», «Ви такого ще не чули», «Усе підростає»).
252. Лексичні засоби створення образу моря у творах А.Л.Качана.

РОЗДІЛ VII

Аналітична інформація про роботу з обдарованими дітьми в системі Малої академії наук учнівської молоді

*Найголовніше – це прищепити
смак і любов до науки.
Мішель Ейкем де Монтень*

На виконання основних завдань Проекту «Обдарована дитина» та проекту «Позашкілля+» Програми розвитку системи освіти Київської області на 2011-2014 роки, затвердженої рішенням сесії Київської обласної ради VI скликання від 24.03.2011 №060-05-VI Київським обласним комунальним позашкільним навчальним закладом «Мала академія наук учнівської молоді» на 2011-2012 навчальний рік було розроблено план заходів щодо організації роботи з обдарованою учнівською молоддю Київської області, створено систему виявлення, розвитку і підтримки обдарованих дітей та учнівської молоді в системі МАН України, розроблені рекомендації щодо діагностування обдарованих дітей та організації роботи з ними, створено банк даних «Учнів – членів МАН Київського обласного територіального відділення МАН України», який містить інформацію про роботу районних, міських, шкільних НТУ та відділення МАН, відомості про відповідальних методистів, вчителів, наукових керівників, які працюють із даною категорією учнів.

Відповідно до організаційної структури Малої академії наук України у Київському обласному територіальному відділенні в 2011-2012 навчальному році працювало 12 міських, 25 районних відділень, в яких науковою роботою було охоплено 4439 учнів:

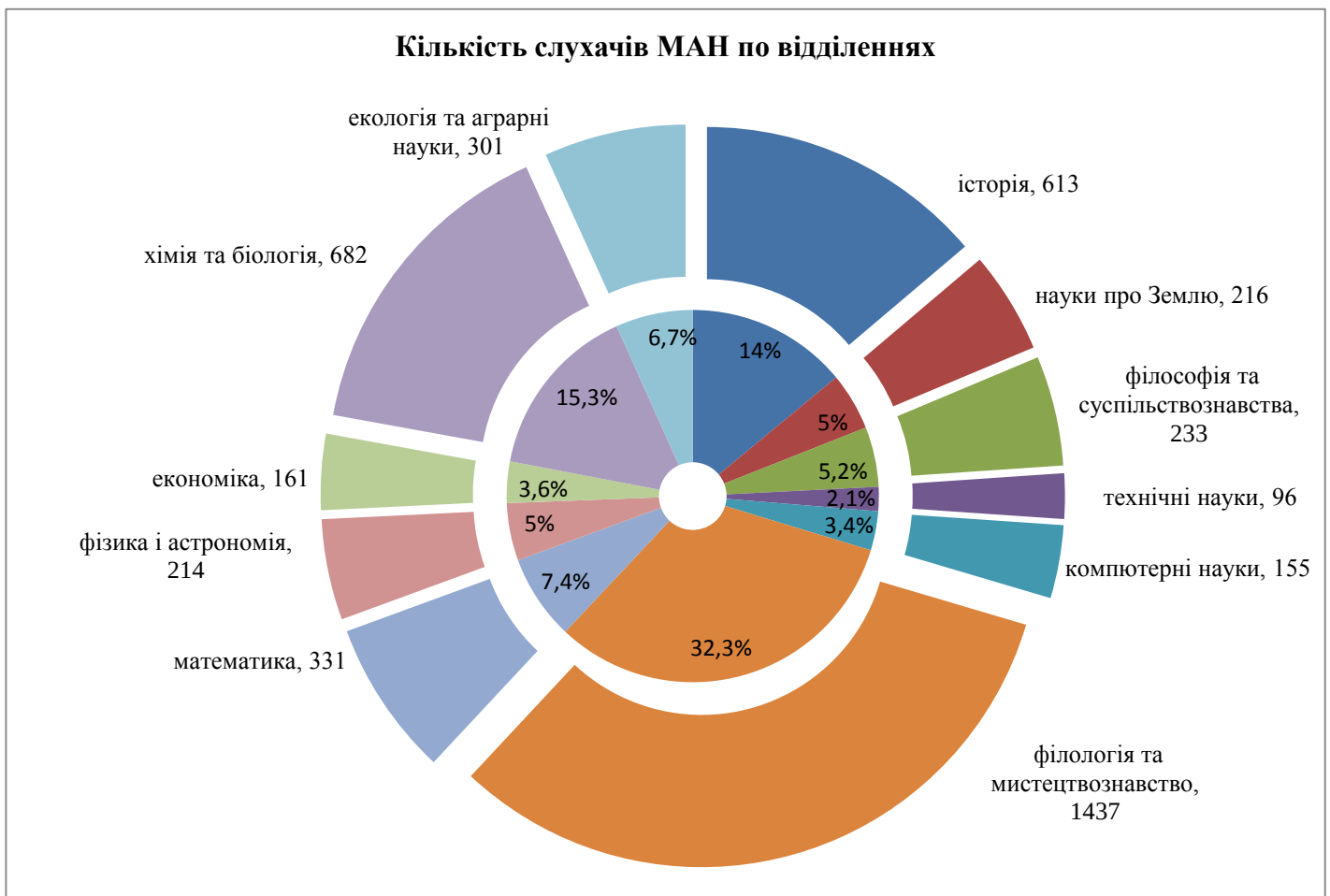
- кількість наукових відділень у навчальних закладах області – 875 (у містах – 429, у районах – 446),
- з них наукових об'єднань / наукових товариств 193 (у містах – 48, у районах – 145);
- кількість учнів у відділеннях – 1239 (у містах – 632, у районах – 607);

- кількість учнів у наукових об'єднаннях / товариствах – 3200 (у містах -1859, у районах -1341).

Слухачі Малої академії учнівської молоді працювали в 60 секціях 11 наукових відділень:

- історії – 613 учнів (14 % від загальної кількості);
- наук про Землю – 216 (5%) ;
- філософії та суспільствознавства – 233 (5,2%);
- технічних наук – 96 (2,1%);
- комп'ютерних наук – 155 (3,4%);
- філології та мистецтвознавства – 1437 (32,3%);
- математики – 331 (7,4%);
- фізики і астрономії – 214 (5%);
- економіки – 161 (3,6%);
- хімії та біології – 682 (15,3%);
- екології та аграрних наук – 301 (6,7%).

Згідно до наказу головного управління освіти і науки від 07.11.2011 р. №351, в рамках проведення Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів МАН України та з метою духовного, творчого, інтелектуального розвитку дітей, виявлення та підтримки обдарованої учнівської молоді, залучення їх до науково-дослідницької та експериментальної роботи відбулися I та II етапи Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Київського обласного комунального позашкільного навчального закладу «Мала академія наук учнівської молоді» (далі – Конкурс):

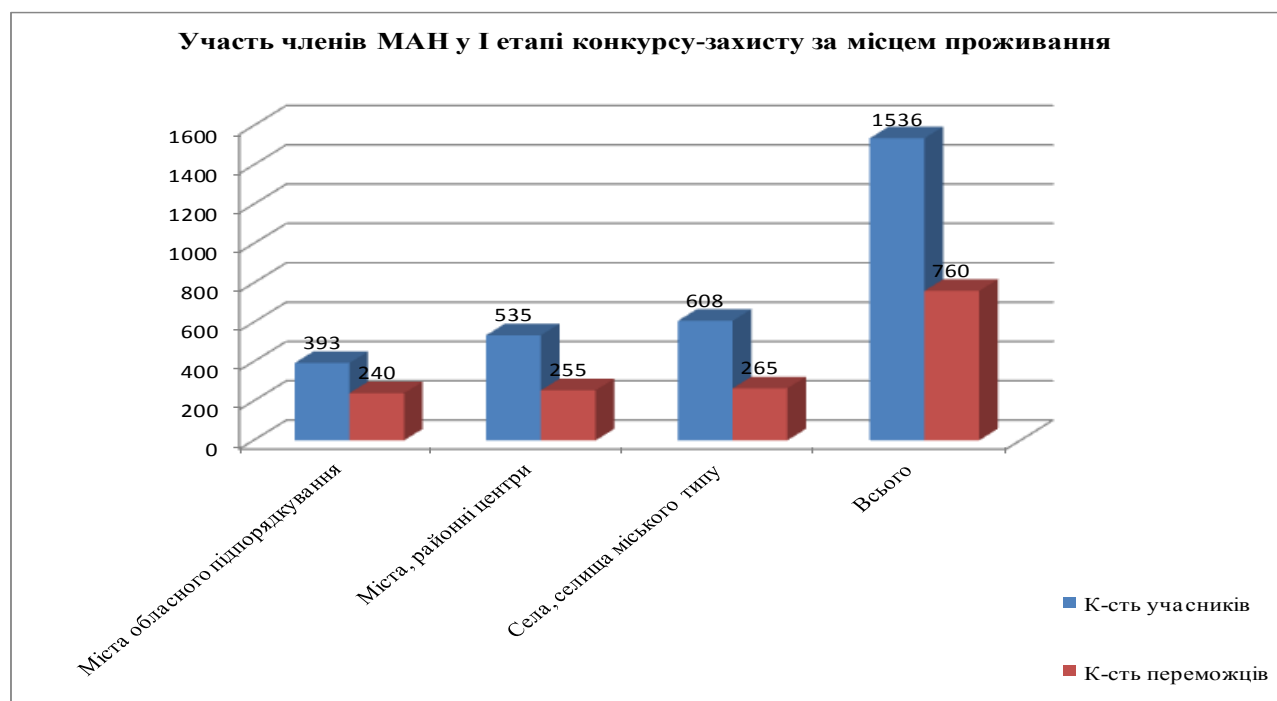
- настановна конференція – жовтень 2011р.
- районні конкурси-захисти – грудень 2011р.
- II (обласний) етап конкурсу-захисту з 13 січня по 26 лютого на базі Білоцерківського національного аграрного університету.

Конкурс-захист проводився відповідно до «Умов проведення I та II етапів Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт» і вимагав від учнів повноти розкриття теми, науковості, актуальності дослідницьких робіт, грамотності викладу матеріалу, якості оформлення.

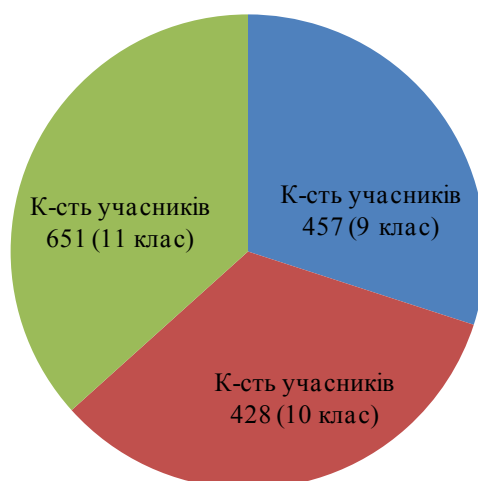
Основним завданням I та II етапу стало стимулювання творчого, інтелектуального, духовного самовдосконалення учнів, формування в учнів умінь та навичок культури наукового дослідження, формування соціально-адаптованої особистості, її громадського досвіду, задоволення потреб учнів у професійному самовизначенні та творчій самореалізації.

Згідно статистичної інформації, узагальненої методистами відділів та управлінь освіти було виявлено, що у I етапі конкурсу-захисту взяло участь 1536 учнів, переможцями стали 760 учнів, роботи яких було представлено на II етап конкурсу. До участі у II (обласному) етапі конкурсу рекомендовано 624 учні. Від них було прийнято для заочного оцінювання 608 робіт.

І етап конкурсу-захисту											
	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
	Міста обласного підпорядкування		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	9 клас	10 клас	11 клас
Разом	393	240	535	255	608	265	1536	760	457	428	651

Кількість учасників I етапу конкурсу-захисту по класах

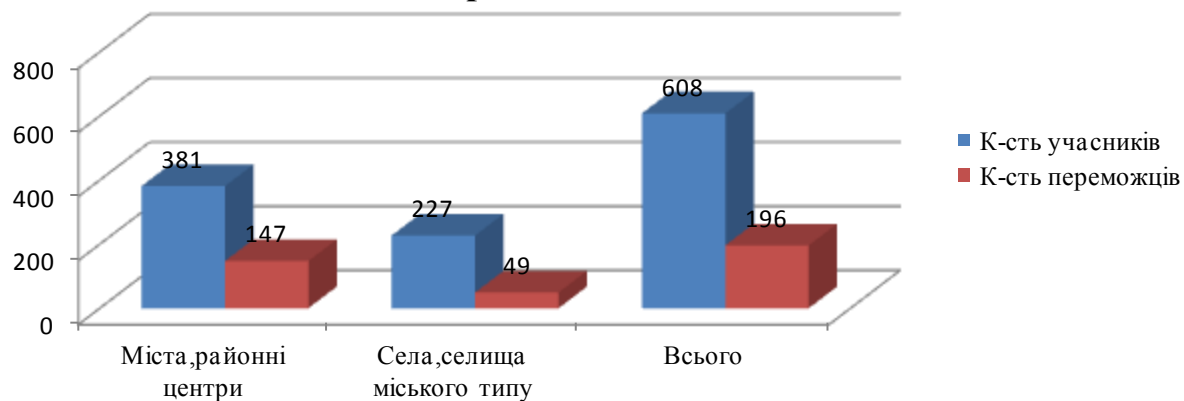
Кількість учасників з сіл та селищ міського типу склала 39% від загальної кількості конкурсантів.

Учні працювали у 60 секціях 11 відділень. Найбільша кількість дітей писали дослідницькі роботи у науковому відділенні Філології та мистецтвознавства – 494, Хімії та біології – 239 учнів, Історії – 213 школярів. Найменше досліджень проводилося у відділенні Технічних наук (30 робіт), Комп'ютерних наук (51 робота) та Економіки (53 роботи).

У II етапі конкурсу-захисту взяло участь 608 учнів, переможцями стало 196 учнів. До участі у Всеукраїнському етапі конкурсу рекомендовано 33 учні.

II етап конкурсу-захисту											
	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
	Обласні, республіканські центри		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	9 клас	10 клас	11 клас
Разом			381	147	227	49	608	196	108	184	316

Участь членів МАН у II етапі конкурсу-захисту за місцем проживання

Кількість учасників II етапу конкурсу-захисту по класах

ІНФОРМАЦІЯ

про результативність участі вихованців Київського обласного комунального позашкільного навчального закладу
«Мала академія наук учнівської молоді» у I етапі конкурсу-захисту

Наукове відділення Історії											
І етап (районний) конкурсу-захисту											
Секція	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
	Міста обласного підпорядкування		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	9 клас	10 клас	11 клас
1. Історія України	15	6	25	10	32	14	72	30	24	18	30
2. Археологія	3	3	4	2	7	4	14	9	6	2	6
3. Історичне краєзнавство	16	12	18	11	44	13	78	36	36	17	25
4. Етнологія	5	4	15	7	17	8	37	19	16	13	8
5. Всесвітня історія	1	1	7	4	4	1	12	6	5	2	5
Разом	40	26	69	34	104	40	213	100	87	52	74
Наукове відділення Наук про Землю											
І етап (районний) конкурсу-захисту											
Секція	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
	Міста обласного підпорядкування		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	9 клас	10 клас	11 клас
Географія та ландшафтознавство	15	8	23	10	21	7	59	25	17	20	22
Кліматологія та метеорологія			2	2	4	1	6	3	2	4	
Геологія, геохімія та мінералогія	2	1	2	1	4	1	8	3	2	3	3
Разом	17	9	27	13	29	9	73	31	21	27	25

Наукове відділення Філософії та суспільствознавства

I етап (районний) конкурсу-захисту

	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
Секція	Міста обласного підпорядкування		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	9 клас	10 клас	11 клас
Філософія	3	3			1	1	4	4			4
Релігієзнавство та історія релігії	6	5	6	3	6	3	18	11	6	3	9
Правознавство	11	5	19	7	13	9	43	21	7	15	21
Соціологія	5	4	5	3	4	2	14	9		2	12
Разом	25	17	30	13	24	15	79	45	13	20	46

Наукове відділення Технічних наук

I етап (районний) конкурсу-захисту

	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
Секція	Міста обласного підпорядкування		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	9 клас	10 клас	11 клас
Технологічні процеси та перспективні технології	4	1	1	1			5	2	1		4
Електроніка та приладобудування			2	1			2	1	1	1	
Матеріалознавство			1	1	2	2	3	3		1	2
Машинобудування та робототехніка	2		1	1	1	1	4	2		2	2
Інформаційно-телекомунікаційні системи та технології	1	1			1		2	1	1	1	
Екологічно безпечні технології та ресурсозбереження	1	1			2	1	3	2		1	2
Науково-технічна творчість та винахідництво	4	2	5	2	2	2	11	6	4	1	6
Разом	12	5	10	6	8	6	30	17	7	7	16

Наукове відділення Комп'ютерних наук											
І етап (районний) конкурсу-захисту											
	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
Секція	Міста обласного підпорядкування		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	9 клас	10 клас	11 клас
1. Комп'ютерні системи та мережі	3	2	6	3	1		10	5	4	3	3
2. Безпека інформаційних та телекомунікаційних систем	5	4					5	4		2	4
3. Технології програмування	4	3	4	1	2	2	10	6	2	2	5
4. Інформаційні системи, бази даних та системи штучного інтелекту	2	2	3	1	1	1	6	4		2	4
5. Інтернет-технології та Веб-дизайн	5	4	5	4			10	8	2	3	5
6. Мультимедійні системи, навчальні та ігрові програми	6	3	3	1	1	1	10	5	2	4	4
Разом	25	18	21	10	5	4	51	32	10	16	25

Наукове відділення Математики											
І етап конкурсу-захисту											
	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
Секція	Міста обласного підпорядкування		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	9 клас	10 клас	11 клас
1. Математика	19	8	31	10	25	11	75	29	29	15	31
2. Прикладна математика	11	7	7	6	11	8	29	21	9	7	13
3. Математичне моделювання	5	4			5	3	10	7	2	4	4
Разом	35	19	38	16	41	22	114	57	40	26	48

Наукове відділення Економіки											
I етап (районний) конкурсу-захисту											
	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
Секція	Міста обласного підпорядкування		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	9 клас	10 клас	11 клас
Економічна теорія та історія економічної думки	2	2	3	2	4	3	9	7	2	1	6
Мікроекономіка та макроекономіка	5	3	18	10	9	6	32	19	2	13	17
Фінанси, грошовий обіг та кредит	5	3	4	4	3	3	12	10	1	6	5
Разом	12	8	25	16	16	12	53	36	5	20	28

Наукове відділення Фізики і астрономії											
І етап конкурсу-захисту											
Секція	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
	Міста обласного підпорядкування		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	9 клас	10 клас	11 клас
1. Теоретична фізика	8	4	5	3	11	3	24	10	7	5	12
2. Експериментальна фізика	10	6	5	4	9	5	24	15	4	9	11
3. Астрономія та астрофізика	5	2	4	2	9	5	18	9	5	3	10
4. Аерофізика та космічні дослідження			2	1	4	1	6	2	2	1	3
Разом	23	12	16	10	33	14	72	36	18	18	36

Наукове відділення Хімії та біології											
І етап конкурсу-захисту											
Секція	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
	Міста обласного підпорядкування		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	9 клас	10 клас	11 клас
1. Загальна біологія	4	4	9	4	14	6	27	14	8	8	11
2. Біологія людини	5	4	10	6	12	5	27	15	9	7	11
3. Зоологія, ботаніка	3	3	5	3	15	6	23	12	14	7	2
4. Медицина	7	5	22	6	17	8	46	19	16	14	16
5. Психологія	14	5	18	7	28	10	60	22	15	17	28
6. Хімія	7	5	20	9	18	3	45	17	12	14	19
7. Валеологія	3	2	3	3	5	4	11	9		4	7
Разом	43	28	87	38	109	42	239	108	74	71	94

Наукове відділення екології та аграрних наук											
І етап конкурсу-захисту											
Секція	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
	Міста обласного підпорядкування		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	9 клас	10 клас	11 клас
1. Екологія	8	5	12	6	15	8	35	19	9	9	17
2. Охорона довкілля та раціональне природокористування	1	1	8	5	11	6	20	12	5	9	6
3. Агрономія	6	3	4	3	8	4	18	10	9	3	6
4. Ветеринарія та зоотехнія	4	3	1	1	6	3	11	7	4	1	6
5. Лісознавство	3	3	2	2	5	4	10	9	2	4	4
6. Селекція та генетика			6	2	3	2	9	4	3	1	5
Разом	22	15	33	19	48	27	103	61	32	27	44

Наукове відділення Філології та мистецтвознавства

I етап конкурсу-захисту

	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
Секція	Міста обласного підпорядкування		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	9 клас	10 клас	11 клас
Українська література	19	10	31	11	50	14	100	35	32	23	35
Зарубіжна література	21	9	14	7	23	8	58	24	17	21	20
Фольклористика	7	6	15	7	23	9	45	22	17	11	17
Українська мова	16	8	26	10	23	11	65	29	10	18	37
Мистецтвознавство	23	19	30	10	22	11	75	40	22	19	29
Літературна творчість	7	4	9	6	13	6	29	16	11	6	12
Журналістика	7	5	7	5	5	3	19	13	5	5	9
Англійська мова	19	6	37	14	26	8	82	28	23	31	28
Німецька мова	6	6	4	4	3	2	13	12	3	3	7
Французька мова	7	6	2	2	1		10	8	3	2	5
Іспанська мова	1	1	1	1	2	2	4	4	1		3
Російська мова	6	3	3	3			9	6	1	5	3
Разом	139	83	179	80	191	74	509	237	150	144	215

I етап конкурсу-захисту

Секція	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
	Міста обласного підпорядкування		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	9 клас	10 клас	11 клас
Разом	393	240	535	255	608	265	1536	760	457	428	651

ІНФОРМАЦІЯ

про результативність участі вихованців Київського обласного комунального позашкільного навчального закладу «Мала академія наук учнівської молоді» у II етапі конкурсу – захисту

Наукове відділення Історії											
II етап (обласний) конкурсу-захисту											
Секція	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
	Обласні, республіканські центри		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	9 клас	10 клас	11 клас
1. Історія України			13	3	14	3	27	6	4	8	15
2. Археологія			4	1	4	2	8	3	2	2	4
3. Історичне краєзнавство			18	6	12	-	30	6	11	6	13
4. Етнологія			10	3	9	1	19	4	6	8	5
5. Всесвітня історія			4	-	2	-	6	-	1	-	5
Разом			49	13	41	6	90	19	24	24	42

Наукове відділення Науки про Землю											
II етап (обласний) конкурсу-захисту											
	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
Секція	Обласні, республіканські центри		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	9 клас	10 клас	11 клас
Географія та ландшафтознавство			12	8	7	1	19	9	4	4	11
Кліматологія та метеорологія			1	1	2	-	3	1	1	2	-
Геологія, геохімія та мінералогія			2	2	1	-	3	2	-	2	1
Разом			15	11	10	1	25	12	5	8	12

Наукове відділення Філософії та суспільствознавства

II етап (обласний) конкурсу-захисту

	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
Секція	Обласні, республіканські центри		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	9 клас	10 клас	11 клас
Філософія			2	2	-	-	2	2	-	-	2
Релігієзнавство та історія релігії			6	4	4	-	10	4	2	3	5
Правознавство			12	3	5	1	17	4	1	5	11
Соціологія			7	4	3	2	10	6	3		7
Разом			27	13	12	3	39	16	3	11	25

Наукове відділення Технічних наук

II етап (обласний) конкурсу-захисту

Секція	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
	Обласні, республіканські центри		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	9 клас	10 клас	11 клас
Технологічні процеси та перспективні технології			2	-	-	-	2	-	-	-	2
Електроніка та приладобудування			2	1	-	-	2	1	1	-	1
Матеріалознавство			2	1	2	-	4	1	-	1	3
Машинобудування та робототехніка			1	-	1	-	2	-	-	1	1
Інформаційно-телекомунікаційні системи та технології			-	-	1	-	1	-	-	1	-
Екологічно безпечні технології та ресурсозбереження			2	1	1	-	3	1	-	1	2
Науково-технічна творчість та винахідництво			5	2	2	1	7	3	1	2	4
Разом			14	5	7	1	21	6	2	6	13

Наукове відділення Комп'ютерних наук

II етап (обласний) конкурсу-захисту

	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
Секція	Обласні, республіканські центри		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	9 клас	10 клас	11 клас
1. Комп'ютерні системи та мережі			4	-	-	-	4	-	1	2	1
2. Безпека інформаційних та телекомунікаційних систем			2	1	1	-	3	1	-	1	2
3. Технології програмування			4	-	2	-	6	-	1	1	4
4. Інформаційні системи, бази даних та системи штучного інтелекту			2	1	1	-	3	1	-	1	2
5. Інтернет-технології та Веб-дизайн			6	3	-	-	6	3	1	2	3
6. Мультимедійні системи, навчальні та ігрові програми			5	2	-	-	5	2	1	-	4
Разом			23	7	4	-	27	7	4	7	16

Наукове відділення Математики

II етап (обласний) конкурсу-захисту

	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
Секція	Обласні, республіканські центри		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	9 клас	10 клас	11 клас
1. Математика			14	3	7	2	21	5	5	4	12
2. Прикладна математика			12	3	7	1	19	4	5	4	10
3. Математичне моделювання			2	1	2	-	4	1	-	2	2
Разом			28	7	16	3	44	10	10	10	24

Наукове відділення Економіки											
II етап (обласний) конкурсу-захисту											
	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
Секція	Обласні, республіканські центри		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	9 клас	10 клас	11 клас
Економічна теорія та історія економічної думки			3	-	2	-	5	-	-	1	4
Мікроекономіка та макроекономіка			11	2	7	-	18	2	2	8	8
Фінанси, грошовий обіг та кредит			7	1	1	-	8	-	-	3	4
Разом											
			21	3	10	-	31	3	3	12	16

Наукове відділення Фізики і астрономії											
II етап (обласний) конкурсу-захисту											
	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
Секція	Обласні, республіканські центри		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	9 клас	10 клас	11 клас
1. Теоретична фізика			3	1	4	-	7	1	2	1	4
2. Експериментальна фізика			8	2	4	-	12	2	2	5	5
3. Астрономія та астрофізика			4	-	3	-	7	-	-	1	6
4. Аерофізика та космічні дослідження			1	-	1	-	2	-	-	1	1
Разом			13	3	12	-	28	3	4	8	16

Наукове відділення Хімії та біології

II етап (обласний) конкурсу-захисту

	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
Секція	Обласні, республіканські центри		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть ереможців	К-ть учасників	К-ть ереможців	К-ть учасників	К-ть ереможців	К-ть учасників	К-ть ереможців	9 клас	10 клас	11 клас
1. Загальна біологія			8	5	2	-	10	5	-	3	7
2. Біологія людини			9	5	5	2	14	7	2	5	7
3. Зоологія, ботаніка			4	2	8	2	12	4	3	5	4
4. Медицина			9	3	4	-	13	3	3	4	6
5. Психологія			14	3	4	1	18	4	6	5	7
6. Хімія			9	1	4	1	13	2	3	4	6
7. Валеологія			6	1	3	2	9	3	-	3	6
Разом			59	20	30	8	89	28	17	29	43

Наукове відділення екології та аграрних наук

II етап (обласний) конкурсу-захисту

Секція	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
	Обласні, республіканські центри		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	9 клас	10 клас	11 клас
1. Екологія			5	3	9	2	14	5	1	6	7
2. Охорона довкілля та раціональне природокористування			4	2	6	2	10	4	2	4	4
3. Агрономія			4	2	6	-	10	2	5	1	4
4. Ветеринарія та зоотехнія			2	2	3	2	5	4	1	1	3
5. Лісознавство			2	2	3	2	5	4	1	2	2
6. Селекція та генетика			2	-	3	1	5	1	2	1	2
Разом			19	11	30	9	49	20	12	15	22

Наукове відділення Філології та мистецтвознавства

II етап (обласний) конкурсу-захисту

Секція	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
	Обласні, республіканські центри		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть ереможців	К-ть учасників	К-ть ереможців	К-ть учасників	К-ть ереможців	К-ть учасників	К-ть ереможців	9 клас	10 клас	11 клас
Українська література			17	6	10	4	27	10	4	8	15
Зарубіжна література			13	5	8	2	21	7	4	5	12
Фольклористика			8	4	7	3	15	7	1	7	7
Українська мова			15	8	6	2	21	10	-	8	13
Мистецтвознавство			16	10	7	1	23	11	3	10	10
Літературна творчість			8	4	3	2	11	6	2	2	7
Журналістика			7	5	6	1	13	6	3	4	6
Англійська мова			11	6	5	2	16	8	3	6	7
Німецька мова			4	2	2	1	6	3	1	1	4
Французька мова			3	2	1	-	4	2	1	1	2
Іспанська мова			4	2	-	-	4	2	1	-	3
Російська мова			4	-	-	-	4	-	1	2	1
Разом			110	54	55	18	165	72	24	54	87

II етап (обласний) конкурсу-захисту

	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
	Обласні, республіканські центри		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	9 клас	10 клас	11 клас
Разом			381	147	227	49	608	196	108	184	316

Результативність участі школярів області у Всеукраїнському конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН

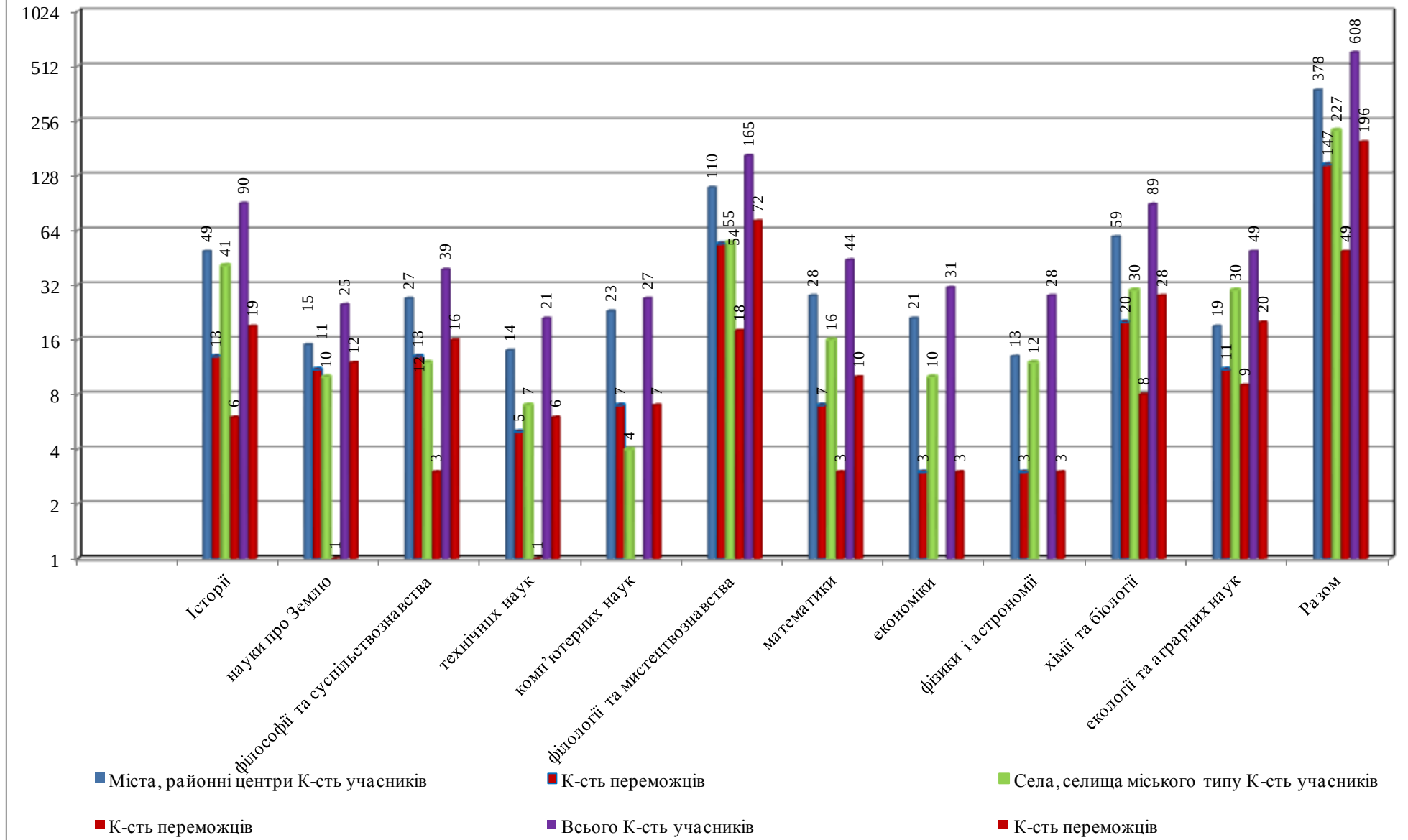
№	Назва рай(міськ)во	Обласний етап										Всеукраїнський етап										2010/2011 н.р.				2011/2012 н.р.															
		2010/2011 н.р.					2011/2012 н.р.					2010/2011 н.р.					2011/2012 н.р.					Обласний етап		Всеукраїнський етап		Загальна кількість балів		Рейтингова оцінка		Обласний етап		Всеукраїнський етап		Загальна кількість балів		Рейтингова оцінка		Відхилення від попереднього року		Кількість балів	
		I місце	II місце	III місце	Кількість учасників	Загальна кількість балів	I місце	II місце	III місце	Кількість учасників	Загальна кількість балів	I місце	II місце	III місце	Кількість учасників	Загальна кількість балів	I місце	II місце	III місце	Кількість учасників	Загальна кількість балів																				
1	Барішівський		1	2	13	2	110			3	13	3	110									110		110	11	110		110	11		11		11		11						
2	Білоцерківський	1		1	7	1	70			2	5	2	55		1		1	35					70	35	105	11	55		55	6	-5		1								
3	Богуславський	1	1	3	9	1	115		3		8	1	90				1	10					115	10	125	13	90		90	9	-4		5								
4	Бориспільський	4	5	8	24	2	365		2	5	38	4	290		1	4	60						365	60	425	43	290		290	29	-14		15								
5	Бородянський		1	2	5		60		2	4	9	2	125										60		60	6	125		125	13	7		20								
6	Броварський			2	21	5	150		1	2	19		130										150		150	15	130		130	13	-2		11								
7	Васильківський			4	12	1	105		1	3	13	1	115										105		105	11	115		115	12	1		13								
8	Вишгородський		1		2	1	30	1			6	2	60								1	10	30		30	3	60	10	70	7	4		11								
9	Золотарський			4	14	1	115		2	4	16	1	140										115		115	12	140		140	14	2		16								
10	Згурівський		1		8	1	60				9	4	65										60		60	6	65		65	7	1		8								
11	Іванківський	1	5	1	17	5	215	3	2	3	21	2	235								3	30	215		215	22	235	30	265	27	5		32								
12	Кагарлицький		2		9		75	1	1		15	2	120								1	10	75		75	8	120	10	130	13	5		18								
13	Києво-Святошинський	1	2	4	26	3	235	3	3	4	20	6	275		1	1	30		1	1	3	75	235	30	265	27	275	75	350	35	8		43								
14	Макарівський		1	1	8	1	70			3	10	2	90										70		70	7	90		90	9	2		11								
15	Миронівський		1	5	14	1	140	1	1	2	12		115							1	10	140		140	14	115	10	125	13	-1		12									
16	Обухівський	1	2	1	10		110	1		2	12	2	110	1			1	40	1			1	40	110	40	150	15	110	40	150	15		15								
17	Переяслав-Хмельницький	2		3	14	4	160		1	5	21	2	180		1		2	45					160	45	205	21	180		180	18	-3		15								
18	Поліський				6		30		1		7		50										30		30	3	50		50	5	2		7								
19	Рокитнянський	1	1	3	16	1	150			4	21	5	170			1	10						150	10	160	16	170		170	17	1		18								
20	Сквирський	1	4	6	18	1	235	1	3	5	19	3	225			1	1	30			1	10	235	30	265	27	225	10	235	24	-3		21								
21	Ставищенський	1		1	21		135			1	20	3	125	1			1	40					135	40	175	18	125		125	13	-5		8								
22	Таращанський				4	2	30		1		2		25										30		30	3	25		25	3		3									
23	Тетіївський		3		7	2	90		1	2	12	3	110										90		90	9	110		110	11	2		13								
24	Фастівський		3	4	16	1	170		2	6	16	1	175			1	10						170	10	180	18	175		175	18		18									
25	Яготинський	1	1	2	9		100	1			11	2	85				1	10			1	10	100	10	110	11	85	10	95	10	-1		9								
26	м.Березань		1	2	12		95			2	9		65										95		95	10	65		65	7	-3		4								
27	м.Біла Церква	18	9	11	61	3	925	13	13	8	52	5	820	1	2	2	17	290	1	3	2	13	275	925	290	1215	122	820	275	1095	110	-12		98							
28	м.Бориспіль		2	3	26	4	210		1	4	30	3	220										210		210	21	220		220	22	1		23								
29	м.Бровари	1	1	6	21	1	205	1	2	3	22	1	195								1	10	205		205	21	195	10	205	21		21									
30	м.Буча		1	3	8	2	80		2	1	8	2	90				1	10					80	10	90	9	90		90	9		9									

31	м.Васильків	1		3	6		95		3	1	12	1	120									95		95	10	120		120	12	2	14			
32	м.Ірпінь			1	22	2	130	1	1	2	20	2	165					1		1	35	130		130	13	165	35	200	20	7	27			
33	м.Обухів	1		3	8	1	95			1	11	1	70		1		1	35				95	35	130	13	70		70	7	-6	1			
34	м.Переяслав-Кмелицький		3	2	11		120	2	3	4	21	3	245				1	10				2	20	120	10	130	13	245	20	265	27	14	41	
35	м.Ржищів			1	3		25				1	1	10									25		25	3	10		10	1	-2	-1			
36	м.Славутич	1	1	1	6	2	85	1	5	4	18	1	230				1	10				1	10	85	10	95	10	230	10	240	24	14	38	
37	м.Фастів			3	11		85		2	4	17	3	170									85		85	9	170		170	17	8	25			
38	Ваклади освіти обласної комунальної власності	1	5	2	16	2	205	3	5	5	32	4	390			1	2	40				2	3	70	205	40	245	25	390	70	460	46	21	67

Схема розрахунків кількості балів Обласний етап: I місце - 20 балів, II місце - 15 балів, III місце - 10 балів, Участь - 5 балів / Всеукраїнський етап: I місце - 30 балів, II місце - 25 балів, III місце - 20 балів, Участь - 10 балів

Заохочувальні нагороди- 5 балів Рейтингова оцінка: загальна кількість балів: на 10

Результативність участі вихованців Київського обласного комунального позашкільного навчального закладу «Мала академія наук учнівської молоді» у II етапі конкурсу – захисту

**Інформація
про результативність участі вихованців МАН
у Всеукраїнському конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт
учнів – членів МАН
у 2010–2011, 2011-2012 н. рр. у розрізі наукових відділень.**

I етап конкурсу-захисту

Відділення	2010-2011 н.р.		2011-2012 н.р.	
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців
Технічних наук	20	6	30	17
Фізики і астрономії	99	43	72	36
Математики	92	30	114	57
Комп'ютерних наук	84	36	51	32
Економіки	52	32	53	36
Історико-географічне	352	152		
Історії			213	100
Філології та мистецтвознавства	520	237	509	237
Хімії та біології	221	111	239	108
Екології та аграрних наук	80	39	103	61
Філософії та суспільствознавства	43	19	79	45
Наук про Землю			73	31
Разом	1563	705	1536	760

II етап конкурсу-захисту

Відділення	2010-2011 н.р.		2011-2012 н.р.	
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців
Технічних наук	14	6	21	6
Фізики і астрономії	31	14	28	3
Математики	28	13	44	10
Комп'ютерних наук	14	4	27	7
Економіки	18	6	31	3
Історико-географічне	123	39		
Історії			90	19
Філології та мистецтвознавства	168	71	165	72
Хімії та біології	80	24	89	28
Екології та аграрних наук	32	8	49	20
Філософії та суспільствознавства	17	8	39	16
Наук про Землю			25	12
Разом	520	193	608	196

III етап конкурсу-захисту

Відділення	2010-2011 н.р.		2011-2012 н.р.	
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців
Технічних наук	4	1	2	1
Фізики і астрономії	4	-	-	-
Математики	3	-	3	1
Комп'ютерних наук	1	-	2	-
Економіки	1	1	2	1
Історико-географічне	6	1		
Історії			4	2
Філології та мистецтвознавства	10	3	9	5
Хімії та біології	4	3	4	-
Екології та аграрних наук	4	3	4	1
Філософії та суспільствознавства	2	2	2	1
Наук про Землю			1	-
Разом	39	14	33	12

Найбільша кількість дітей писали дослідницькі роботи у науковому відділенні філології та мистецтвознавства -165 учнів, історії - 90 учнів, хімії та біології - 89 учнів. Найменше досліджень проводилося у відділенні технічних наук - 21учень, наук про Землю - 25 учнів.

Найбільша кількість робіт була представлена учнями з міст: Білої Церкви, Борисполя, Броварів, Переяслав-Хмельницького, Ірпеня, Славутича, Фастова та районів: Бориспільського, Рокитнянського, Переяслав-Хмельницького, Іванківського, Ставищенського, Києво-Святошинського, Сквирського, Броварського.

Слід відмітити, що збільшилась загальна кількість учасників II етапу конкурсу-захисту на 14, 4 % у порівнянні з 2011 роком.

Учасниками II етапу конкурсу-захисту стали учні всіх типів навчальних закладів:

- спеціалізовані загальноосвітні заклади – 54 учні (9% від загальної кількості);
- ліцеї – 82 учні (13,4%);

- гімназії – 54 учні (9%);
- колегіум – 3 учні (0,4%);
- загальноосвітні заклади міської місцевості – 109 учнів (18%);
- загальноосвітні заклади сільської місцевості – 130 учнів (21,3%);
- міські НВК – 24 учні (4%);
- сільські НВК – 43 учні (7%);
- міські НВО – 2 учні (0,3%);
- сільські НВО – 23 учні (3,8%);
- коледжі – 2 учні (0,3%);
- заклади освіти обласної комунальної власності – 30 учнів (5%);
- позашкільні навчальні заклади – 52 учні (8,5%).

До оцінювання учнівських науково-дослідницьких робіт та складу журі конкурсу-захисту були залучені науково-педагогічні працівники НПУ імені М.П.Драгоманова, Білоцерківського НАУ, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницького ДПУ імені Григорія Сковороди», НТУ України «Київський політехнічний інститут», КНУ імені Т.Г. Шевченка.

Типовими недоліками учнівських досліджень, за висновками журі, є недотримання наукового стилю викладу матеріалу, неповне розкриття теми дослідження, відсутність посилань у тексті роботи щодо використаної літератури, реферативно-описовий характер роботи, відсутність власних висновків, які б логічно випливали з проведеного дослідження, наявність граматичних, пунктуаційних, стилістичних, мовленнєвих помилок.

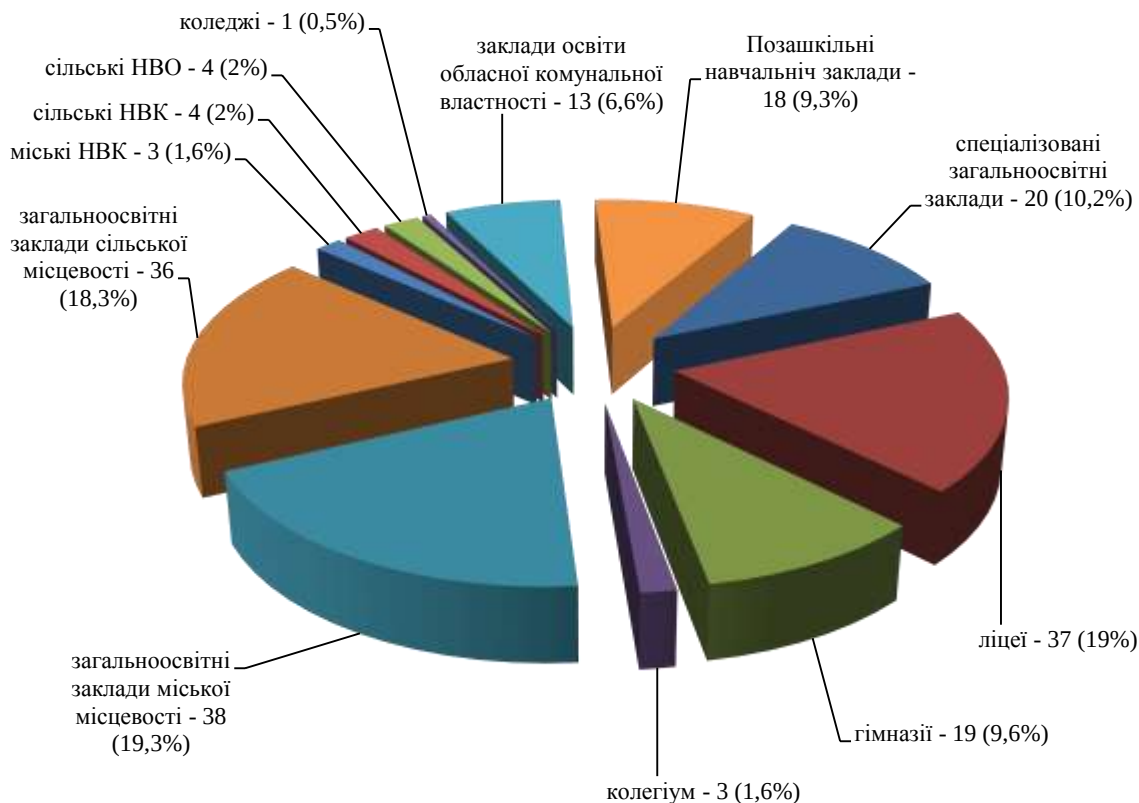
Всі подані роботи було вивчено та заслухано. Члени журі відзначили широкий спектр наукової тематики робіт, їх різноманітність, актуальність та практичну спрямованість, глибокі теоретичні знання учасників, використання місцевого матеріалу, високий рівень захисту юних науковців. Разом з тим, окремі роботи учнів мали реферативний характер, не відповідали напрямку роботи секцій, містили незначний особистий внесок конкурсантів у дослідження.

За результатами конкурсу кількість переможців становить 32,2 % від загальної кількості учасників. Кількість переможців за типами навчальних закладів:

- спеціалізовані загальноосвітні заклади – 20 учнів (10,2% від загальної кількості);
- ліцеї – 37 учнів (19%);
- гімназії – 19 учнів (9,6%);
- колегіум – 3 учні (1,6%);
- загальноосвітні заклади міської місцевості – 38 учнів (19,3%);
- загальноосвітні заклади сільської місцевості – 36 учнів (18,3%);
- міські НВК – 3 учні (1,6%);
- сільські НВК – 4 учні (2%);
- сільські НВО – 4 учні (2%);
- коледжі – 1 учень (0,5%);
- заклади освіти обласної комунальної власності – 13 учнів (6,6%);
- позашкільні навчальні заклади – 18 учнів (9,3%).

Кількість переможців II етапу конкурсу захисту

Найбільшу кількість переможців підготували навчальні заклади міст: Біла Церква -34 учні (17,3% від загальної кількості переможців), Славутич – 10 учнів (5,1%), Переяслав-Хмельницький – 9 учнів (4,5%); районів: Києво-Святошинський – 10 (5,1%), Сквирський – 9 учнів (4,5%), Іванківський – 8 учнів (4%), Фастівський – 8 учнів (4%); заклади освіти обласної комунальної власності – 13 учнів (6,6%).

Заохочувальні нагороди отримали 80 учнів у номінаціях: за складність та науковість дослідження, за оригінальність захисту, за актуальність теми дослідження, за наполегливість і волю до перемоги, за просвітницьку спрямованість дослідження, за творчий пошук, юний дослідник.

На III заключний етап конкурсу – захисту було подано 33 роботи. 12 (36,3% від загальної кількості учасників) учнів – членів Київського обласного територіального відділення МАН України стали переможцями (в 2010/2011

навчальному році 14 переможців). Традиційно найкращих успіхів досягають учні Київщини у відділеннях філології та мистецтвознавства, історії. Крім того перемогу здобули у відділеннях: філософії та суспільствознавства, технічних наук, математики, економіки, екології та аграрних наук.

Порівняльний аналіз результатів II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН України за останні два роки дає можливість виявити наступні тенденції:

- загальне збільшення кількості учасників конкурсу-захисту:
I (районний, міський) етап: 2010 – 2011 навчальний рік – 1201 учасник, 2011 – 2012 навчальний рік – 1536 учасників;
II (обласний) етап: 2010 – 2011 навчальний рік – 521 учасник, 2011 – 2012 навчальний рік – 608 учасників;
- збільшення кількості учасників від закладів освіти:
ліцеїв, закладів освіти обласної комунальної власності, позашкільних навчальних закладів;
- збільшення кількості робіт з районів: Бориспільського, Бородянського, Вишгородського, Кагарлицького, Іванківського, Переяслав-Хмельницького, Рокитнянського, Тетіївського;
міст: Бориспіль, Переяслав-Хмельницький, Славутич, Фастів;
- розширення тематики учнівських наукових досліджень;
- високий рівень підготовки учасників конкурсу з міст: Біла Церква, Ірпінь, Славутич, Переяслав-Хмельницький;
районів: Києво-Святошинського, Миронівського, Кагарлицького, Іванківського, Обухівського, Переяслав-Хмельницького;
Фастівського ліцею-інтернату, КЗКОР Бучанської СЗОШ-інтернату з поглибленим вивченням іноземних мов;
- покращення якості підготовки учасників до конкурсу захисту з районів: Бородянського, Іванківського, Кагарлицького, Києво-Святошинського;
міст: Ірпеня, Переяслав-Хмельницького, Славутича, Фастова;

закладів освіти обласної комунальної власності.

У 2011-2012 навчальному році працювало 27 гуртків дослідницько-експериментального напрямку, в яких науковою роботою було охоплено 616 учнів, з них 51 учень (8,2%) у 3 гуртках сільської місцевості.

Методистами Київського обласного комунального позашкільного навчального закладу «Мала академія наук учнівської молоді» постійно вивчається досвід роботи з учнями – членами МАН, розробляються методичні рекомендації для роботи з обдарованими дітьми в системі МАН, організації і проведення конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт та конкурсів іншого спрямування.

Відповідно до плану роботи Київського обласного комунального позашкільного навчального закладу «Мала академія наук учнівської молоді» було проведено ряд заходів, в яких учні – члени територіального відділення МАН України Київської області взяли участь:

- II Всеукраїнська звіт-виставка «Країна юних майстрів» (5 учнів);
- Всеукраїнська науково-практична конференція «Україна очима молодих» (3);
- «Віват, науко молода!» (33);
- обласні профільні навчально-тренувальні зміни для обдарованої учнівської молоді (344);
- Всеукраїнські літні школи Малої академії наук України (14);
- Всеукраїнські науково-пошукові експедиції (4);
- Всеукраїнський літературний конкурс «Моя країна – Україна» (32);
- настановна конференція з учнями – членами МАН України Київської області (145);
- очно-заочні профільні школи Малої академії наук України (78);
- Всеукраїнська науково-технічна виставка «Майбутнє України» (4);

- Міжнародна конференція, присвячена 300-літтю з дня народження М. В. Ломоносова (28);
- Всеукраїнський форум учнів – членів Малої академії наук України (9);
- двадцять перший інтелектуальний заочний Міжнародний конкурс «50 слів» (12) ;
- Всеукраїнський конкурс мультимедійних проєктів «Врятувати від забуття» (11);
- I, II, III етапи Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів МАН України (2177);
- обласний поетичний конкурс «Зерна доброти» (109);
- Всеукраїнський біологічний форум учнівської та студентської молоді "Дотик природи" (1);
- Всеукраїнський конкурс "Intel-Еко Україна-2012" (19);
- Всеукраїнська інтернет-олімпіада "Відкрита природнича демонстрація" (96);
- Всеукраїнський конкурс дослідницьких робіт для учнів 6-8 класів (18).

Результати участі учнів-членів МАН міст і районів Київської області у творчих конкурсах

№	Назва рай(міськ)во	Міжнародний конкурс присвячений 300-літтю з дня народження М. В. Ломоносова						Обласний поетичний конкурс "Зерна доброти"						Всеукраїнський літературний конкурс "Моя країна - Україна"						Загальна кількість балів	Рейтингова оцінка
		I місце	II місце	III місце	Заохочувальні нагороди	Кількість учасників	Кількість балів	I місце	II місце	III місце	Заохочувальні нагороди	Кількість учасників	Кількість балів	I місце	II місце	III місце	Заохочувальні нагороди	Кількість учасників	Кількість балів		
1	Баришівський								1		2	3	22							22	2
2	Білоцерківський				1	1	13	1		2		4	33							46	5
3	Богуславський										1	4	11							11	1
4	Бориспільський								1	1	1	5	28			1		1	15	43	4
5	Борodianський										2	2	10							10	1
6	Броварський								1			4	18					1	5	23	2
7	Васильківський									1	1	2	12							12	1
8	Вишгородський										1	2	7							7	1
9	Володарський			1	1	2	28				3	4	17							45	5
10	Згурівський	1				1	25			1		1	7			1	2	3	41	73	7
11	Іванківський										1	3	9							9	1
12	Кагарлицький										2	3	12					7	35	47	5
13	Києво-Святошинський							1			3	4	32							32	3
14	Макарівський									1		3	11							11	1
15	Миронівський								1		1	3	19					2	10	29	3
16	Обухівський										2	4	14							14	1
17	Переяслав-Хмельницький								1		2	5	26	1	1		1	7	78	104	10
18	Поліський										1	5	13							13	1
19	Рокитнянський										1	3	9							9	1
20	Сквирський		1			1	20			1	1	2	12		1			1	20	52	5
21	Ставищенський		2			2	40					4	8					1	5	53	5
22	Тарашанський																				
23	Тетіївський									1	1	5	18							18	2
24	Фастівський										2	3	12							12	1
25	Яготинський																				
26	м.Березань										1	3	9					3	15	24	2
27	м.Біла Церква	1		4	4	9	137	1		1	1	3	29							166	17
28	м.Бориспіль		2	1	4	7	117					2	4							121	12
29	м.Бровари										3	3	15							15	2
30	м.Буча										1	3	9							9	1
31	м.Васильків											3	6					1	5	11	1
32	м.Ірпінь										1	3	9					2	10	19	2
33	м.Обухів									1	1	3	14							14	1
34	м.Переяслав-Хмельницький			1	3	4	54									1		3	25	79	8
35	м.Ржищів								1			2	14							14	1
36	м.Славутич										1	1	5							5	1
37	м.Фастів				1	1	13			1		3	11							24	2
38	Заклади освіти обласної комунальної властості											2	4							4	0,4

Схема розрахунків кількості балів: Обласний етап: I місце - 15 балів, II місце - 10 балів , III місце - 5 балів, Участь - 2 бали, Заохочувальні нагороди - 3 бали

Всеукраїнський етап: I місце - 20 балів, II місце - 15 балів, III місце - 10 балів, Участь - 5 балів, Заохочувальні нагороди - 8 балів

Рейтингова оцінка : загальна кількість балів на 10

Цього року учні – члени Малої академії наук учнівської молоді стали активними учасниками нових творчих конкурсів – Міжнародного конкурсу, присвяченого 300-літтю з дня народження М.В.Ломоносова (2 переможці і 5 призерів), обласного поетичного конкурсу «Зерна доброти» (3 переможці і 17 призерів), Всеукраїнського літературного конкурсу «Моя країна-Україна» присвяченого 120-річчю від дня народження Павла Тичини (1 переможець і 5 призерів).

Аналіз результатів участі учнів області у заходах дозволяє констатувати наступне:

- спостерігається щорічне збільшення кількості учасників (у 2010/2011 н.р. – 2925, у 2011/2012 н.р. – 3142);
- стабільно високе представництво учасників творчих конкурсів із загальноосвітніх навчальних закладів міст Біла Церква, Березань, Бориспіль, Ірпінь, Переяслав-Хмельницький та Білоцерківського, Бориспільського, Васильківського, Володарського, Згурівського, Кагарлицького, Миронівського, Переяслав-Хмельницького, Сквирського, Ставищенського районів.

Завдання на 2012-2013 навчальний рік:

- вдосконалювати роботу з обдарованими дітьми на всіх рівнях (обласний – районний/міський – шкільний) у цілісній організаційній структурі Малої академії наук учнівської молоді;
- організувати роботу з підвищення фахового рівня, психолого-педагогічної підготовки вчителів базових закладів до роботи з обдарованими дітьми в системі МАН, а саме наради, семінари-практикуми за участю психологів, які надають методичні рекомендації щодо організації роботи з учнівською молоддю в системі МАН, проводять тренінгові заняття;
- продовжувати розширення партнерських зв'язків з науковими установами, вищими навчальними закладами з метою залучення

наукового потенціалу до роботи з обдарованою учнівською молоддю;

- налагодити міжнародні зв'язки з організаціями, робота яких спрямована на пошук, навчання та розвиток обдарованих дітей;
- сприяти співпраці базових закладів Малої академії наук учнівської молоді з навчальними закладами області;
- підтримувати програми і проекти дитячих та молодіжних громадських організацій, діяльність яких спрямована на розвиток творчих здібностей обдарованої молоді в системі МАН України;
- розширити мережу гурткової роботи дослідницько-експериментального напрямку;
- видання методичної літератури, програм гурткової роботи з метою поширення передового педагогічного досвіду роботи в системі «школа-МАН».

РОЗДІЛ VIII

Орієнтовний графік проведення масових заходів з учнівською молоддю в системі МАН України у 2012-2013 н.р.

№	Назва заходу	Терміни проведення
1.	Очно-заочно профільні школи	вересень- реєстрація, протягом року
2.	Всеукраїнські експедиції Малої академії наук	протягом року
3.	Всеукраїнський біологічний форум учнівської та студентської молоді "Дотик природи"	жовтень
4.	Осінні сесії у Всеукраїнській заочній біологічній школі та Всеукраїнському інституті біологічних стажувань школярів	жовтень
5.	Всеукраїнський літературний конкурс "Моя країна – Україна"	вересень
6.	Всеукраїнська науково-технічна виставка молодіжних інновацій та творчих проєктів "Майбутнє України"	жовтень, листопад
7.	Всеукраїнська Інтернет-олімпіада "Відкрита природнича демонстрація"	вересень, жовтень
8.	Вручення стипендії Президента України	жовтень
9.	Осіння сесія заочних профільних шкіл	листопад
10.	Всеукраїнський конкурс учнівської творчості	листопад - лютий
11.	Всеукраїнський форум учнів – членів Малої академії наук	грудень
12.	22 інтелектуальний заочний Міжнародний конкурс "50 слів"	грудень
13.	I етап Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-	грудень

	дослідницьких робіт учнів – членів МАН України	
14.	Міжнародна конференція молодих вчених «ICYS»	грудень - квітень
15.	Всеукраїнський конкурс "Intel-Еко Україна-2012"	січень, лютий
16.	Зимова сесія заочних профільних шкіл Малої академії наук	січень, лютий
17.	Всеукраїнський конкурс науково-методичних розробок із дослідницько-експериментального напрямку позашкільної освіти	листопад- грудень
18.	II етап Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів МАН України	січень- лютий
19.	Всеукраїнська виставка-конкурс пошуково-дослідницьких та конструкторських робіт учнів МАН України з енергозбереження	січень- лютий
20.	Всеукраїнська виставка-звіт "Країна юних майстрів"	лютий, березень
21.	Всеукраїнська науково-практична конференція "Україна очима молодих"	лютий, березень
22.	Міжнародний конкурс з українознавства для учнів 8-11 класів	лютий, березень
23.	Обласний поетичний конкурс «Зерна доброти»	лютий, березень
24.	III етап Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів МАН України	березень- квітень
25.	Науково-технічний лекторій	березень- квітень
26.	Науково-профорієнтаційна конференція	Квітень- травень
27.	Всеукраїнський інтерактивний конкурс "МАН-Юніор"	квітень-

		грудень
28.	Всеукраїнський конкурс дослідницьких робіт для учнів 6-8 класів	квітень, травень
29.	VII Всеукраїнська олімпіада з робототехніки	квітень
30.	Всеукраїнський семінар-практикум з ботаніки	червень
31.	Науково-практичний семінар з фізики	травень
32.	Всеукраїнська виставка-фестиваль «Обдаровані діти України»	квітень-травень
33.	Профільні навчально-тренувальні зміни для обдарованої учнівської молоді Київської області	червень
34.	Всеукраїнські літні школи Малої академії наук України	червень-серпень
35.	Всеукраїнська літня школа «Юний природодослідник»	липень

Конкретні дати проведення та місце проведення заходів будуть повідомлятися додатково. Участь в заходах учнівської молоді міст та районів буде враховуватися в рейтинговій оцінці, тому інформацію (додаток 1,2) про результати їх проведення необхідно щомісячно до 5 числа наступного місяця передавати електронною поштою методистам Київського обласного комунального позашкільного навчального закладу «Мала академія наук учнівської молоді».

Дані
про учасників масових заходів в системі МАН України

(місто, район)

№	ПІБ учня	Клас	Назва навчального закладу*	Тема роботи	Науковий керівник	Результат
Назва заходу, етап						
Назва заходу, етап						
Назва заходу, етап						

* - назву навчального закладу необхідно зазначити в родовому відмінку.

ІНФОРМАЦІЯ

про результативність участі учнівської молоді в масових заходах системи МАН України

(місто, район)

Назва заходу, етап	Місце проживання						Всього		Кількість учасників		
	Міста обласного підпорядкування		Міста, районні центри		Села, селища міського типу						
	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	К-ть учасників	К-ть переможців	1-4 класи	5-8 класи	9-11 класи
Разом											

РОЗДІЛ IX

Методичні рекомендації щодо організації та змісту роботи з обдарованою та талановитою молоддю в системі МАН (з досвіду роботи навчальних закладів Київської області)

Методичні рекомендації щодо проведення літніх шкіл для обдарованої учнівської молоді

*О.Г.Мережинська,
директор Малої академії
наук учнівської молоді*

Обдарованими й талановитими є учні, які виявлені професійно підготовленими людьми, як ті, що володіють потенціалом до високих досягнень у силу видатних датностей. Такі діти вимагають диференційованих навчальних програм або допомоги, що виходить за рамки звичайного шкільного навчання для того, щоб мати можливість реалізувати свій потенціал та зробити внесок у розвиток суспільства.

Визначення обдарованості
Комітет з освіти США [4]

Анотація.

Статтю присвячено проведенню літніх профільних шкіл та проблемам сучасних наукових підходів до роботи з обдарованою учнівською молоддю. Запропоновано ряд практичних пропозицій, спрямованих на вирішення проблем щодо навчання обдарованих дітей влітку. Висвітлюється блок документації щодо роботи літньої школи, що сприяє якісній підготовці роботи як з дітьми, так і з професорсько-викладацьким складом.

Ключові слова: обдарована дитина, положення літніх шкіл, концептуальні засади, пріоритетні види діяльності, особистісно орієнтований підхід.

Анотация.

Статья посвящена проведению летних профильных школ и проблемам современных научных подходов к работе с одаренной ученической молодежью. Предложен ряд практических предложений, направленных на решение проблем относительно учебы одаренных детей летом. Освещается блок документации относительно работы летней школы, которая способствует качественной подготовке работы как с детьми, так и с профессорско-преподавательским составом.

Ключевые слова: одаренный ребенок, положение летних школ, концептуальные принципы, приоритетные виды деятельности, личностно ориентированный подход.

Annotation.

The article is sanctified to realization of summer profile schools and problems of the modern scientific going near work with the gifted student's young people. The row of the practical suggestions sent to the decision of problems in relation to the studies of the gifted children in summer is offered. The block of documentation is illuminated in relation to work of summer school, that assists quality preparation of work both with children and with faculty advisors.

Keywords: the gifted child, position of summer schools, conceptual principles, priority types of activity, personality oriented approach.

Вступ

В усі періоди історії людства в педагогіці існувала проблема розвитку обдарованості дитини. А для того, щоб створювати умови для виявлення й

розвитку здібностей дітей, потрібна мудра, творча, неординарна особистість. Це має бути вчитель (керівник), який добре володіє спеціальними методиками, має власну систему пошуку таких дітей. Саме Мала академія наук учнівської молоді Київської області згуртувала навколо себе таких вчителів – майстрів своєї справи.

Основою роботи з обдарованими дітьми повинно бути реальне знання їхніх потенційних можливостей, прогнозування потреб і моделей розвитку особистості [1]. Саме тому важливим є визначення пріоритетів у цьому аспекті діяльності Малої академії наук учнівської молоді як позашкільного закладу для створення чіткої системи роботи влітку з названою категорією учнівської молоді в галузі науки, культури, мистецтва, спорту, створення сприятливих умов для поглиблення своїх знань та навичок у власних науково-дослідницьких роботах, практичне підкріплення своїх досліджень.

Отже, масштабність, актуальність та перспективність завдань, пов'язаних із проведенням літніх профільних шкіл для юних дослідників, потребують пошуку нових підходів щодо організації навчально-виховного процесу влітку [3].

Побудова навчально-виховного процесу, орієнтованого на розвиток особистості під час відпочинку і в той же час навчання, справа складна і, як свідчить практика, пов'язана з вирішенням актуальних психолого-педагогічних, організаційних, науково-методичних, управлінських проблем.

Тому завдяки зусиллям методичних служб різного рівня адміністрація Малої академії наук учнівської молоді намагалась створити таке освітньо-розвивальне середовище, де б кожен конкретний учень, шляхом допомоги йому:

- самостійно пізнавав свої можливості;
- реалізовував особистісний потенціал;
- розвивав спільні з іншими інтереси;
- оволодівав навиками спілкування;
- обмінювався власними досягненнями, спостереженнями, міркуваннями;
- отримав практичний досвід з досліджуваної ним проблеми.

Саме для реалізації цих завдань як організаційна форма освіти учнів і є Літня школа, де відбувається навчальне співробітництво між учнями та науковцями.

I. Положення про Літню школу

Літня школа для юних науковців – це тимчасове об'єднання всіх суб'єктів навчально-виховного процесу. Створюється і проводиться на добровільних засадах на базі навчального або оздоровчого дитячого закладу.

Літня школа – це школа самовизначення.

Мета школи:

- формування організаційної культури учнів;
- забезпечення умов для плідної співпраці;
- дотримання позицій рівності;
- створити дух товарищескості;
- спільне між дітьми, вчителями та науковцями обговорення системи навчання та відпочинку;
- формування позитивного іміджу.

Для досягнення мети необхідно вирішити ряд завдань.

Завдання школи:

- узагальнити дані комплексної діагностики з урахуванням запитів та побажань учнів;
- надати медично-психолого-педагогічну консультативну допомогу з питань освіти та саморозвитку;
- пропагувати досягнення науки, техніки та новітніх технологій;
- залучити професорсько-викладацький склад, працівників наукових установ до активної співпраці;
- формувати інтелектуальну еліту;

Концептуальні засади роботи школи:

- добровільність (на підставі власної згоди чи заяви учня та батьків);
- доцільність (підпорядкування змісту, форм, методів та засобів роботи);

- взаємодія (побудова взаємин між суб'єктами навчання на партнерських засадах);
- пріоритетність (індивідуальні запити учнів);
- неперервність (забезпечення наступності у ланцюжку: Літня школа – самоосвітня діяльність – навчальна діяльність – відпочинок);
- нестандартність (своєрідність та оригінальність проведення занять).

II. Особливості організаційної діяльності Літньої школи

Відповідно до мети, завдань та принципів роботи, діяльність усіх суб'єктів Літньої школи слід планувати, організовувати, контролювати, регулювати.

Пріоритетні види діяльності Літньої школи: діагностична, планово-прогностична, проектна, консультативна.

Орієнтація на талановитих учнів передбачає розробку системи заходів для оптимізації організаційних умов освітнього процесу [4].

Обдаровані учні прихильні до вибору професійно-самореалізаційної моделі навчання, сутність якої складають:

- інтерес до професії (високий рівень професійної спрямованості);
- орієнтація на творчу працю, можливість проявляти ініціативу, самостійність;
- критичність мислення, схильність до пошуку нестандартних рішень [2].

Такі учні особливо потребують створення умов для самостійної роботи, вважаючи за краще не традиційні форми занять, а роботу у комп'ютерному класі, в творчих майстернях, лабораторіях, архівах тощо.

При організації процесу навчання особливо важливо враховувати потребу обдарованої учнівської молоді у самостійній роботі як пріоритетній формі навчання. Освітній процес такої категорії дітей повинен включати такі форми самостійної роботи, як написання і захист рефератів, проектів, розробка і захист цільових програм, написання анотацій, рецензування наукових статей, авторефератів, реферування, переклад з іноземних мов і анотування публікацій на іноземних мовах, самостійні творчі роботи, складання структурно-логічних

схем, тестів, тезаурусів, розробка комп'ютерних програм навчального призначення та ін.

Під час перебування у літній школі учні отримують не тільки творчо-інтелектуальний розвиток (проведення профільних занять з учнівською молоддю провідними вченими науково-дослідних інститутів НАН України, викладачами освітніх установ та представниками громадських організацій), а й послуги спортивно-оздоровчого напрямку (створення належних умов для духовного та фізичного оздоровлення молоді, що включає комплекс спеціальних заходів соціального, виховного, медичного, гігієнічного, спортивного характеру, які спрямовані на відновлення та поліпшення фізичного і психічного стану здоров'я) та культурно-пізнавального (забезпечення культурно-інтелектуального середовища для розкриття талантів та розвитку творчих здібностей (знайомство з культурно-історичними місцями та природно-заповідними територіями Києва та Київщини, відвідування музеїв, театрів та інших культурно-мистецьких закладів).

Терміни проведення та режим Літньої школи:

- доцільне проведення школи в червні-липні по 12-14 днів;
- кількість годин занять та відпочинку визначається щоденним планом роботи.

Управління Літньою школою здійснює адміністрація Малої академії наук учнівської молоді, а контроль над діяльністю школи – НЦ «Мала академія наук України».

Літня школа працює чітко за планом, який розроблений, обговорений на методичній раді (загальних зборах учасників педколективу) «Малої академії наук учнівської молоді», затверджений безпосередньо директором та погоджений з НЦ «Мала академія наук України».

Документи, що регламентують роботу Літньої школи:

- 1) заявки на участь у Літній школі;
- 2) наказ головного управління освіти про проведення літніх шкіл;
- 3) затверджені списки учнів-учасників літніх шкіл;

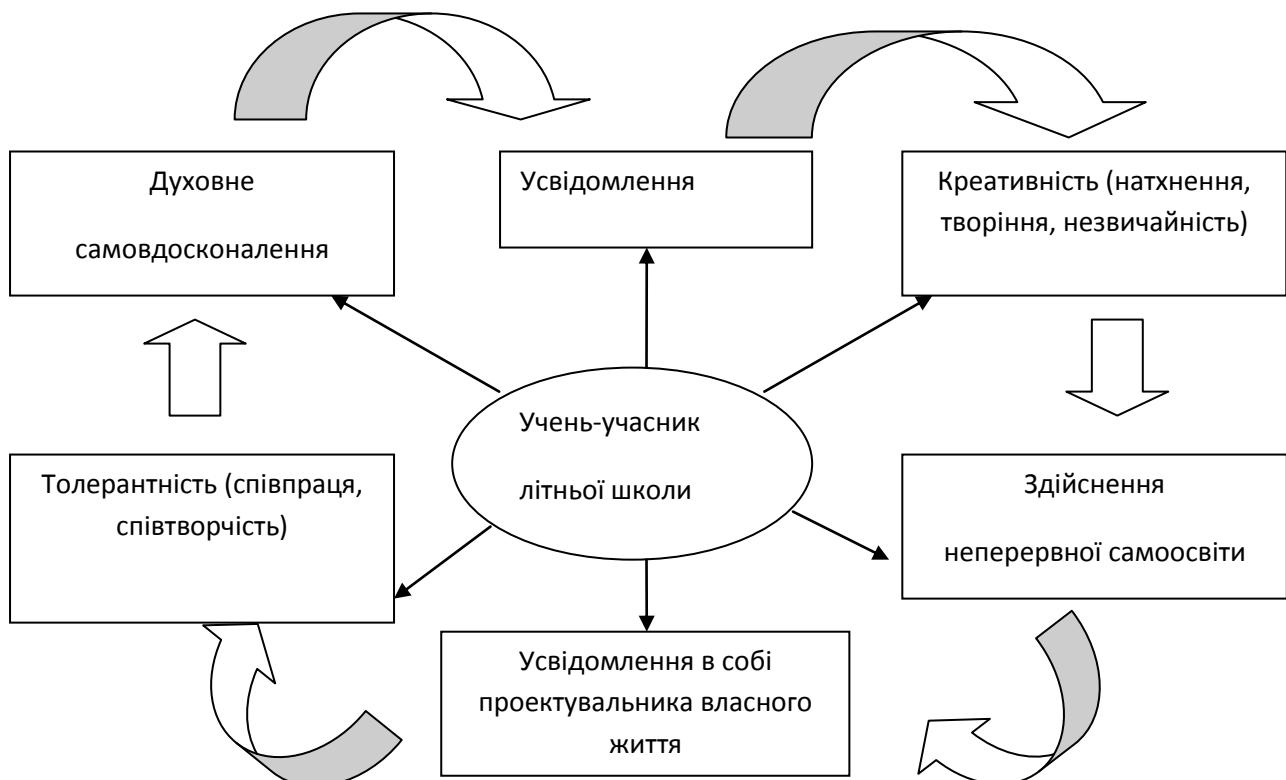
- 4) план роботи Літньої школи;
- 5) дорадчі документи (плани роботи на кожен день, навчально-тематичний план, сценарії свят, плани екскурсійних маршрутів);
- 6) таблиць обліку робочого часу;
- 7) інструкції з безпеки життєдіяльності для учнів літніх шкіл;
- 8) аналітичні матеріали.

Фінансування Літньої школи відбувається за рахунок бюджетних коштів (оплата праці вчителів, організаторів, науковців, технічного та обслуговуючого персоналу закладу де проводиться Літня школа).

Очікувані результати.

Після перебування у Літній школі, ми очікуємо побачити учня, який отримав не тільки конкретні знання чи вміння з якоїсь галузі науки, а саме те, за допомогою чого людина зможе опанувати будь-які знання.

Модель життєвотворчої компетентної особистості

Список використаних джерел

1. Аніськіна Н.О. Літня школа. Нова організаційна модель освіти старшокласників / Н.Аніськіна, О.Тимощук, О.Чорна. – К.: Ред. загальнопед. газ., 2005. – С. 10.
2. Здібність. Обдарованість. Таланти: система роботи з обдарованими дітьми / упоряд. М.Голубенко. – К.: Шк. світ, 2009. – С. 14-15.
3. Ковбасенко Л.І. Методика виховної діяльності в Малій академії наук: Метод. посібник. – К., 2006.
4. Німак О.М. Організація роботи з обдарованими дітьми в загальноосвітньому навчальному закладі / О.М. Німак. – Х.: Вид. група «Основа», 2010. – С. 1-9.
5. Шелакін В. Планування роботи навчального закладу. – К.: Вид. дім «Шкіл. світ»: Вид. Л. Галіцина, 2006. – 112 с.

Ефективність використання проектно-дослідницької діяльності учнів при вивченні фізики і астрономії в школі

*І.М. Незабитовський,
заступник директора
з науково-методичної роботи
Малої академії наук
учнівської молоді*

Анотація. У статті висвітлено проектно-дослідницьку діяльність учнів як один із можливих шляхів формування якості дослідника учнівської молоді і обґрунтовано доцільність її використання в школі. Розкрито ефективність проектно-дослідницької технології навчання при вивченні фізики і астрономії як засобу розвитку особистості дитини.

Ключові слова: проект, дослідження, діяльність, особистість, компетенції, навчальна діяльність, навчання, проектно-дослідницька діяльність.

Мета державної політики щодо розвитку освіти, як зазначається в Доктрині освіти в Україні у XXI столітті, полягає у створенні умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України. Пріоритетним напрямом реформування освіти є досягнення якісно нового рівня у вивченні базових навчальних предметів. Фізичні і астрономічні знання і вміння розглядаються не як самоціль, а як засіб розвитку особистості дитини, забезпечення її особистої грамотності, як здатність розуміти роль фізики і астрономії у світі, в якому вона живе. Відчути свою спроможність, успішність, комфортність на уроці дає використання сучасних технологій, а саме — проектно-дослідницької. Сучасна назва — проект, уже підвищує інтерес учнів до вивчення фізики і астрономії.

Навчання із застосуванням проектних технологій не є принципово новим. Метод проектів виник у 20-ті роки минулого століття у США. Спершу його називали "методом проблем" і розвивався він у межах гуманістичного напрямку у

філософії та освіти, в педагогічних поглядах та експериментальній роботі Джона Дьюї. У ньому містилися ідеї побудови навчання на активній основі, через доцільну діяльність учня, у співвідношенні з його особистим інтересом саме до необхідних знань. Надзвичайно важливо було показати дитині її особисту зацікавленість у здобутті знань, де і яким чином вони можуть їй знадобитись у житті. Проблема мусить бути з реального життя, знайома і значуща для дитини, для її розв'язання дитині необхідно застосовувати здобуті знання або ті, що їй належить набути.

Метод проектів дозволяє вирішувати завдання по формуванню і розвитку інтелектуальних умінь. Спільна або індивідуальна робота над проблемою має за мету не лише постаратися вирішити цю проблему, а й довести правильність її вирішення, представити результат своєї діяльності в певних обґрунтуваннях. Робота над проектом також передбачає необхідність в різні моменти пізнавальної, експериментальної, творчої діяльності використати сукупність інтелектуальних умінь. Тому не безпідставно вищезазначений метод широко використовується в національній педагогіці для створення умов для творчого самовдосконалення, духовного розвитку учнівської молоді, розвитку науково-дослідницької, експериментальної діяльності у різних галузях науки і техніки.

Застосування проектно-дослідницької діяльності у навчанні допомагає учням освоювати нові способи роботи з альтернативними джерелами інформації (наукова література, Internet, мультимедіа, енциклопедії і ін.), формувати основи інформаційної культури. В результаті самостійної роботи в учнів зростає мотивація до вивчення предмета. В процесі використання інформаційних технологій, тобто системи прийомів діяльності залученням усіх можливостей комп'ютера в проектній роботі, у дітей автоматично формується позитивне ставлення до комп'ютера. Це дає можливість повністю усунути одну з найважливіших причин негативного відношення до навчання – неуспіх, обумовлений нерозумінням, значними пропусками в знаннях.

В основу «Методу проектного навчання» покладена самостійна цілеспрямована дослідницька діяльність учнів. Попри те, що дослідження

носить навчальний характер, при його організації використовуються загальноприйняті в науці методи пізнання. До загальнонаукових методів відносяться аналогія, спостереження і досвід, аналіз і синтез, індукція і дедукція, абстрагування, конкретизація. «Метод проектного навчання» може бути використаний як при вивченні нового матеріалу, так і при закріпленні і відтворенні навичок розв'язання завдань. Вибір методу наукового пізнання, який буде використаний в навчальному дослідженні, залежить від матеріалу, що вивчається.

Взагалі кажучи, дослідження можна розділити на фундаментальні і прикладні, спрямовані на застосування відкритих закономірностей і законів для вирішення практичних питань і впровадження результатів в практику. Саме до останнього типу повинні відноситися дослідження учнів, що навчаються в системі «Школа – МАН».

Програма модернізації освіти в Україні орієнтована не лише на засвоєння кожним учнем певної суми знань, але і на розвиток особистості учня, його пізнавальних і творчих здібностей, творчої самореалізації. Дослідницька діяльність, як на уроках, так і в позаурочний час створює умови інтегрувати теоретичні знання і практичні навички. Реалізувати технологію дослідницької діяльності можна через *фізичний експеримент, лабораторний практикум, розв'язування задач, подання нового матеріалу і через проектну урочну і позаурочну діяльність*.

Під дослідницькою діяльністю розуміється діяльність учнів, пов'язана з розв'язанням творчого, дослідницького завдання із заздалегідь запланованою схемою, що припускає наявність основних етапів, характерних для дослідження в науковій сфері: *постановку проблеми, вивчення теорії, присвяченій цій проблематиці, підбір методик дослідження і практичне оволодіння ними, збір власного матеріалу, його аналіз і узагальнення, власні висновки*. Будь-які дослідження в шкільному курсі фізики і астрономії дотримуються подібної структури. Такий ланцюжок – невід'ємна приналежність до дослідницької діяльності.

Слід відмітити, що головна мета учнівського дослідження відрізняється від такого в науці. Якщо у сфері науки метою є створення об'єктивно нових знань, то в навчанні мета дослідницької діяльності – розвиток особистості учня в процесі виконання ним дослідження, отримання учнем суб'єктивно нових знань, виявлених самостійно або за допомогою учителя. Тому поєднання проектного навчання з дослідницькою діяльністю учнівської молоді є запорукою успішного розвитку майбутнього інтелекту нації. Кожна особистість у суспільстві-центральному об'єкті, на який спрямовані сили і можливості батьків, педагогів. І щоб створити, сформувати цю особистість, батьківсько-педагогічна спільнота бере на себе найвищий ґатунок відповідальності, а саме – бути прикладом з основних трьох напрямів навчально-виховного процесу: дисциплінованість, працелюбність і любов до тих об'єктів, з якими налаштовані працювати, кого хочуть виростити здоровими і працелюбними.

Модель розвитку особистості в проектно-дослідницькій діяльності

Завдання розвитку інтересу учнів до фізики і астрономії, розширення і поглиблення їх знань і уявлень про зв'язок фізики і астрономії з життям, в проектно-дослідницькій діяльності можуть вирішуватися по-різному.

Діяльність учнів найчастіше базується або на теоретичній основі - підготовці доповідей, складанні рефератів, розв'язанні завдань, або практичному виготовленні моделей, приладів, наочних посібників в процесі науково-дослідницької роботи. Досвід показує, що застосування проектно-дослідницької діяльності в навчальному процесі сприяє:

- розвитку інтересу і актуалізації знань з фізики і астрономії;
- розвитку інтелектуальної ініціативи учнів;
- створенню передумов для розвитку наукового типу мислення;
- освоєнню творчого підходу до будь-якого виду діяльності;
- навчанню і застосуванню інформаційно-комунікативних технологій;
- формуванню розвиваючого середовища;
- професійному самовизначенню учнівської молоді.

Важливо, щоб кожен пошук містив елемент новизни. Тільки тоді проявиться самостійність в пошуковій діяльності, що значною мірою розвиває творчу активність кожного учня. Умовно проектно-дослідницьку діяльність можна розділити на два види, які відмінні один від одного. До першого відносяться дослідження, що виконуються учнями 7-9 класів: «Дослідження умов плавання тіла», «Визначення щільності картоплі», «Залежність опору провідника від його розмірів», «Залежність швидкості випаровування рідини від температури оточуючого середовища», завданням яких є:

- навчити учнів ставити мету;
- складати план досліджень;
- підбирати необхідні прилади і матеріали;
- збирати необхідні установки;
- проводити дослідження і формулювати висновки;

Другий – це складніші дослідження, що виконуються учнями 10-11 класів, які враховують застосування набутих знань в практичній діяльності із використанням інформаційно-комунікативних технологій: «Дослідження процесу затухання коливань», «Колівання різної амплітуди», «Колівання в складних системах», «Під крилом дельтаплану», «Проблема впливу кислотних

доців на довкілля», «Вплив шуму на живі організми», «Різка зміна атмосферного тиску і вплив його на самопочуття людей», завдання яких є навчити учнів:

- *самостійно застосовувати знання з різних предметів;*
- *самостійно знайти інформацію в інформаційному полі;*
- *знаходити декілька варіантів вирішення проблеми;*
- *висувати та науково обгрунтовувати гіпотези;*
- *встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.*

Приведемо вимоги до змісту і організації проведення навчального проекту в межах класно-урочної системи:

1. Проект повністю орієнтований на діючу програму і навчальний план і може бути легко інтегрований у межах навчального процесу.
2. Зміст проекту зрозумілий, представлений логічно і зручно для сприйняття. Самостійні дослідження учнів найзрозумілішим чином ілюструють засадничі питання.
3. Діяльність у рамках навчального проекту допомагає учням інтерпретувати, оцінювати і систематизувати інформацію. Цілі і теми навчання чітко викладені, добре визначені і підтримані засадничими питаннями і питаннями теми навчальної програми.
4. Усі матеріали проекту створені з дотриманням авторських прав.
5. Проект характеризується великою оригінальністю ідей, дослідницьким підходом до зібраних і проаналізованих матеріалів, використанням широкого спектру першоджерел.
6. Матеріали проекту багаті оригінальними елементами мультимедіа, що допомагають сприйняттю найбільш складних питань.
7. Проект повністю зорієнтований на особистісно-орієнтоване навчання, в його основі лежить технологія навчання в співпраці.

*Головна мета будь-якого проекту - **формування різних ключових компетенцій**, під якими в сучасній педагогіці розуміються комплексні*

властивості особистості, що об'єднують взаємозв'язані знання, уміння, цінності, а також готовність мобілізувати їх в необхідній ситуації.

В процесі проектної діяльності формуються **наступні компетенції:**

1. Уміння рефлексій:

- уміння осмислити завдання, для вирішення яких недостатньо знань;
- уміння відповідати на питання: чому необхідно навчитися для вирішення завдання.

2. Пошукові (дослідницькі) уміння:

- уміння самостійно здобувати знання з різних областей;
- уміння самостійно знайти інформацію в інформаційному полі;
- уміння знаходити декілька варіантів вирішення проблеми;
- уміння висувати гіпотези;
- уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.

3. Уміння і навички роботи в співпраці:

- уміння колективного планування;
- уміння взаємодіяти з будь-яким партнером;
- уміння взаємодопомоги в групі в рішенні загальних завдань;
- навички ділового партнерського спілкування;
- уміння знаходити і виправляти помилки в роботі інших учасників;
- уміння проектувати процес;

4. Комунікативні уміння:

- уміння вступати в діалог, ставити запитання і так далі;
- уміння вести дискусію;
- уміння відстоювати свою точку зору;
- уміння знаходити компроміс;
- навички інтерв'ювання, усного опитування.

5. Презентаційні уміння і навички:

- навички монологічного мовлення;
- уміння упевнено тримати себе під час виступу;
- артистичні уміння;

- уміння користуватися засобами наочності при виступі;
- уміння відповідати на незаплановані питання.

Роль учнів: вони виступають активними учасниками процесу, а не пасивними статистами. Діяльність в робочих групах допомагає їм навчитися працювати в команді. Школярі вільні у виборі способів і видів діяльності для досягнення поставленої мети, їм ніхто не нав'язує чужої точки зору. Найцікавіше, що навіть невдало виконаний проект також має велике позитивне навчальне значення.

Використовувати цей метод спонукають наступні чинники:

- з одного боку - учні старших класів недостатньо навчені формам самостійної діяльності, їх мало цікавлять проблеми сучасного стану технічних наук, вони не зовсім усвідомлюють відповідальність за своє навчання і за навчання в класі в цілому.
- з іншого боку - на сьогоденному етапі розвитку нашого суспільства, розвитку високих технологій, уміння самостійно мислити в нових невідомих умовах, уміння вести самостійно дослідження, уміння працювати в колективі, мислити корпоративно цінуються особливо високо.

Вирішення цього протиріччя можна реалізувати через спільну навчальну діяльність учнів при створенні проекту :

- це самостійна робота з підготовки проекту;
- вибір напрямку роботи, що цікавить, в процесі створення готового продукту;
- частково-пошукова або дослідницька діяльність;
- самовираження учня через творчий підхід в реалізації проекту.

Головною відмінною особливістю проектно-дослідницького методу є навчання на активній основі, через дослідницьку діяльність учня, яка відповідає його особистим інтересам.

В основі цього методу лежить розвиток пізнавально-пошукових навичок учнів, умінь самостійно конструювати свої знання, умінь орієнтуватися в інформаційному просторі, розвиток критичного і творчого мислення.

Проектно-дослідницька технологія навчання

Технологічний процес проектно-дослідницького навчання

Центральним принципом проектно-дослідницької діяльності є спільна робота (педагог - учень).

Етапи проектно-дослідницької діяльності

1. Етап передпроектної підготовки

- вибір і формулювання теми проекту;
- визначення мети дослідницького проекту;
- визначення мети навчально-дослідницького проекту;
- висунення гіпотези;
- постановка завдань;
- визначення методів дослідження;
- збір необхідної інформації.

2. Етап планування

- планування процесу виконання проекту керівником;
- обговорення можливих результатів за напрямками дослідження;
- планування роботи творчих груп;
- визначення термінів представлення проміжних і підсумкових результатів.

3. Організаційно-дослідницький етап

- обговорення і обробка інформації за напрямками дослідження;
- підведення проміжних підсумків дослідження;
- додатковий збір інформації;
- співставлення кінцевих результатів з положеннями висуненої гіпотези;
- підсумковий звіт творчих груп про результати дослідження;
- оформлення результатів дослідження за вибраними напрямками.

4. Завершальний етап (етап представлення результатів)

- підготовка презентації результатів;
- публічна презентація проектної роботи;
- аналіз роботи, виконаної впродовж проектного періоду;
- оцінка роботи проектної групи в цілому і кожного його учня.

У сучасній школі зміст проектно-дослідницького навчання пов'язаний з вирішенням і дослідженням певних проблем. Особливості цього методу знаходяться в активній ролі самого учня, самостійності виконання ним роботи і

безпосередньої значущості вирішуваної проблеми для учня. Хоча не кожен учень освоює цей вид діяльності, але практика показала, що ця технологія дозволяє активізувати пізнавальний інтерес учнів і підготувати учня до участі в науково-дослідницькій діяльності в системі «Школа-МАН». З кожним роком кількість таких учнів зростає, що свідчить про підвищення пізнавальних інтересів та розвитку їх ключових компетенцій для реалізації нового змісту сучасної освіти.

Список використаних джерел

1. Амонашвили Ш.А. Воспитательная и образовательная функция оценки учения школьников. – М.: Педагогика, 1984. – 297 с.
2. Білоус С.Ю. Засвоєння досвіду творчої діяльності в педагогічній системі «Школа – Мала академія наук» на матеріалі фізики // Наукові записки. – Вип. 46. Серія: Пед. науки. – Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка. – 2002. – 232 с.
3. Буров В.А., Иванов А.И., Свиридов В.И. Фронтальные экспериментальные задания по физике-9. – М.: Просвещение, 1986. – 267 с.
4. Вербицкий В.В., Назаренко Л.І., Козленко В.П. Великі успіхи Малої академії // Тези наук. робіт. – К.: Аверс, 1998. – 78 с.
5. Гусь І.М., Калмикова І.В. Метод проєктів // Управління школою. – 2005.– №5. – С. 89.
6. Зязюн І.А. Інтелектуальний творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти. // Неперервна професійна освіта: проблема. Пошук, перспективи. Монографія. / За ред. І.А. Зязюна. – К., 1992. – С.12.
7. Коменский Я.А. Педагогическое наследие. – М.: Педагогіка, 1987. – 413 с. 8. Перельман Я.И. Занимательная физика. В двух книгах. Книга1. 20-е изд., стереотип.-М.:Наука,1999. – 224с.
9. Талызина Н.Ф. Технология обучения и ее место в педагогическом процессе // Совр. Высшая школа. – 1977. – Т.1. – С. 37-45.

Розвиток творчих здібностей школярів у процесі вивчення поезії

Т.В. Петровська,
заступник директора
з навчально-виховної роботи
Малої академії наук
учнівської молоді

Анотація. У статті розглянуто деякі методичні аспекти проблеми розвитку творчих здібностей школярів під час вивчення поезії у початковій та основній школі.

Ключові слова: поетичний текст, ліричний текст, учень-читач, читання, сприйняття, аналіз, виразні засоби, образ, особистість, творчість, творчі здібності.

Зміни, що відбулися упродовж останніх десятиліть в Україні і в системі освіти, об'єктивно висунули на перший план проблему підвищення творчої активності школярів у навчальному процесі; поняття «особистість», «самостійність», «розвиток», «творчість» стали ключовими. У навчанні актуальним став не лише результат, а й процес його досягнення.

Аналіз рівня літературного розвитку школярів, сформованості їхніх навчально-особистісних навичок дає змогу зробити висновок про знижений інтерес до художньої літератури (особливо до поезії), низький рівень розвитку мовлення, недостатню активність творчої уяви, самостійності. Систематичне звернення до вивчення поетичного тексту на уроках літератури і літературного читання актуалізує в учня процес самореалізації творчих здібностей, різноманіття духовних проявів його особистості. Це сьогодні затребуване суспільством, часом, соціальними умовами.

Проблема читання й аналізу ліричного тексту в школі – одна із найголовніших. Важливо вже з перших кроків у світ літератури вселити учням-читачам думку про те, що слово в поетичному тексті набуває унікального

змісту. Допомогти учням наблизитись до розкриття цього змісту — завдання вчителя на уроці. Учитель має враховувати той факт, що самі школярі часто не можуть сприймати цілісно ліричний текст.

Літературознавці виділяють три основних типи сприйняття поетичних текстів дітьми. До першого типу відносяться діти, в яких розвинене сприйняття лірики, можна сказати, що воно в них від природи (у класі 4—5 таких учнів). Ці читачі вже при першому читанні сприймають вірші в їх естетичній значущості. Другий тип учнів (у класі їх 20—25) не настільки сильний у сприйнятті ліричного вірша з точки зору художності і естетики. До третього типу відносяться діти, які погано сприймають вірші. Крім цього, слід враховувати під час роботи над ліричним текстом вік дітей, рівень їхньої начитаності тощо.

Специфічні особливості ліричного тексту полягають у тому, що в кожному вірші безпосередньо присутній автор, його внутрішній світ, його переживання і роздуми. Проте не можна розглядати ліричний текст лише як віддзеркалення відчуттів однієї людини. Образ-переживання є єдністю індивідуального й типового. Ліричне переживання, відображаючи суб'єктивний настрій автора або ліричного героя, виявляється значимим, близьким для широкого кола читачів. Зрозуміло, що побачити це, відчувати, почути музику вірша молодший школяр зможе не відразу.

Психологічні дослідження констатують, що 6-8-річні діти сприймають поезію як взірць, прагнуть запозичити її образи. Особливо активно вони реагують на метафоричні вирази. Діти прагнуть точно або приблизно відтворити їх у бесідах чи на малюнку, пояснити спосіб їх творення, але досить обмежено вживають їх у своїх висловлюваннях [3].

Важливим з огляду на цей факт є розвиток творчих поетичних здібностей і образного мовлення молодших школярів у взаємозв'язку із читанням та аналізом художніх творів. Таку роботу вчитель може спланувати і проводити на кожному уроці з читання. Для поглибленого ознайомлення дітей з особливостями художнього слова створено курс за вибором «Поетика» для 2 – 4-х класів, покликаний розкрити учням значення поезії, «вчити їх пізнавати

слова поетичної мови, формувати вміння спостерігати за навколишнім середовищем, розвивати їхню уяву, зв'язне мовлення» [6].

Здійснюючи добір художнього матеріалу, в методичних посібниках дотримані особливості читацького і мовленнєвого розвитку молодших школярів, враховані їхні смаки та інтереси, включені кращі фольклорні та літературні твори для дітей. Так, у 2-му класі програма пропонованого курсу містить фольклорні жанри (загадки, народні казки, прислів'я, приказки, лічилки, колискові й обрядові пісні; колядки, щедрівки, заклички, скоромовки), поетичні твори для дітей. Завершується курс поезики для другокласників розділом «Рідна мати моя...» (фольклорні твори малої форми і вірші про матір). У 3-му класі діти знайомляться – на доступному для них рівні – з особливостями поетичної мови, римою і ритмом, основами віршування (стопною і віршованими розмірами). Завершується 3-й клас ознайомленням учнів з віршами для дітей, написаними поетами Київщини.

Програма з поезики для учнів 4-го класу містить початкові поняття про систему віршування, будову драматичного твору, словники української мови. Багато уваги приділяється в цьому творчій роботі учнів – аналіз віршів про рідну мову, батьківщину, матір; складання та аналіз власних віршів.

Систему роботи вчителя на заняттях курсу «Поетика» розписано в навчально-методичних посібниках для кожного класу. Вона включає читання і слухання художніх творів для дітей, їх аналіз, заучування напам'ять, виконання спеціальних творчих завдань: пригадати синонім заданого слова; знайти антонім; придумати порівняння, дібрати слова певної тематичної групи тощо. Виконуючи такі завдання, діти замислюються над значенням слів, прагнуть вживати їх так, щоб точно охарактеризувати ту чи іншу ознаку, предмет, явище. Вони набувають початкових знань про образність слова, розвивається розуміння ними різних його відтінків. Головною метою розробленого курсу є творчий процес, спрямований на розвиток образного мовлення молодших школярів, який включає якісне засвоєння лексики художнього твору і продукування на основі цього власних поетичних творів.

Проте результати уроків, присвячених поезії, «виміряти» важко. Адже може бути і так, що знання про поезію виявляться для учня «надлишковою» інформацією, він лише отримає відомості про них. І знання ці відкладуться в пам'яті, не торкаючись «внутрішніх» струн особистості. Можна судити також і про вплив, який вони справляють на внутрішній світ школяра, хоча нерідко результат впливу проявляється лише через багато років. Саме ці знання відіграють вирішальну роль у становленні особистості. Вони йдуть до учня від твору, від письменника. Освоєння їх відбувається індивідуально і залежить від багатьох причин: життєвого і читацького досвіду учня, його ціннісних орієнтацій, психологічних особливостей тощо. Учитель не може передати ці знання, а є лише посередником між поетом і читачем-учнем, організовуючи процес читання-переживання, пізнання.

Це і є найважче, але водночас найголовніше під час вивчення лірики. «В пробудженні здатності до співтворчості і полягає мистецтво аналізу лірики в шкільних умовах. Тому він (аналіз) має цінність тоді, коли побудований не як повідомлення здобутих автором досягнень, а як процес співвідкриття» (З.Я.Рез) [7]. Отже, продуктивна педагогічна ідея полягає в тому, щоб надати максимальну допомогу дітям у пробудженні здатності до пізнання, співпереживання, співтворчості, співвідкриття.

Принципи педагогічної діяльності у цьому напрямку:

- 1) принцип співробітництва, ділового партнерства вчителя та учнів на основі взаємної поваги;
- 2) урахування в процесі навчання не тільки розумових здібностей школярів, а й їхніх емоцій і ціннісних орієнтацій;
- 3) постійне стимулювання творчої активності і пізнавальної самостійності учнів;
- 4) широке використання на уроках літератури творчості як співавторства письменника, учителя й учня;
- 5) індивідуалізація і диференціація навчання, що включає в себе врахування індивідуальних особливостей окремих учнів, груп і класу в цілому.

Уроки літератури і літературного читання мають унікальні можливості, використовуючи їх вчитель актуалізує в юному читачеві процес самореалізації, природним наслідком якого будуть якісні зміни в розвитку його особистості.

У роботі з підготовки до осмислення ліричних текстів молодшими школярами методисти радять використовувати ігри, що допомагають формувати базу сприйняття ліричного тексту. Наприклад, Л.Ф. Климанова [2] пропонує:

- ігри з формування уяви, образного мислення («гра-уявлення»: закрий очі й уяви, якого кольору сміх. Сміх може бути червоним? Яка людина сміється червоним сміхом? А срібним? А чорним?);
- ігри з формування складних абстрактно-логічних взаємодій («шукаємо порівняння»: на що схожий який-небудь предмет (телефон, пенал, дошка, дуб і т. д.?).

Такі своєрідні мовленнєві розминки, на думку автора, «допомагають пояснити значення багатьох слів у художньому тексті; розкріпачити, зробити вільною уяву учня» [2, 73], емоційно налаштувати дітей, що особливо необхідно для уроків з читання ліричних творів.

Оскільки ліричний текст відображає почуття, то роботу над ним слід починати з підготовки до емоційного сприйняття твору. Наприклад, вивченню вірша про зиму передуює екскурсія на природу, де відбувається накопичення і деталізація вражень, підготовка ґрунту для кращого сприйняття. Актуалізація мотиваційних ресурсів навчання надає пізнавальній діяльності особистісного змісту, допомагає знайти в художньому тексті матеріал для роздумів і переживань, пробуджує потребу виразити себе в особистому тлумаченні твору, у власній його інтерпретації. А звідси інтерес і бажання «вчитуватися» в текст, емоційно пережити його і осмислити.

З цією метою бажано проводити на початку уроку літературного читання, присвяченого аналізу ліричних творів, поетичні п'ятихвилинки, які активізують чуттєве сприйняття школярів, допомагають відключитися від буденного життя і поринути у світ поезії. Так створюється потрібний психологічний настрій школярів. Ураховуючи індивідуальні здібності учнів, читання відбувається по-

різному: хто читає напам'ять, хто по книзі, хто в музичному супроводі. Головна умова при цьому – заохочення дітей до читання поезії, тому їхні інтереси під час вибору тематики твору, виду читання враховуються в першу чергу.

Починаючи з 5 класу, словесникові варто практикувати обговорення, виразне читання і аналіз віршів (по групах). Кожна група отримує картку з указаним віршем. Запитання і завдання для аналізу записано на дошці:

- Які почуття викликав у вас прочитаний вірш?
- Які образи ви побачили в ньому?
- Знайдіть зображально-виражальні засоби, визначте їх роль у створенні цих образів.

Важливе місце в роботі над поетичним текстом займає аналіз зображально-виражальних засобів його мови. Ведеться багато суперечок про те, як вивчати тропи і в якій мірі приділяти їм увагу в навчальному процесі, але без них вивчення художнього твору неможливе. Для того, щоб старшокласники могли вільно орієнтуватися в різноманітті зображально-виражальних засобів, необхідно почати їх вивчення вже в середніх класах (це визначається загальноосвітніми програмами). І тут кожен словесник знаходить свої шляхи вивчення тропів: хтось на кожному уроці організовує «стилістичні розминки», хтось планує періодичні уроки-практикуми з навчання аналізу мови твору; хтось проводить факультативні або групові заняття з вивчення зображально-виражальних засобів і стилістичних фігур.

На мою думку, варто розробити навчальні матеріали, які б включали комплекс завдань і вправ, що сприяють підвищенню рівня володіння учнями зображально-виражальними засобами мови. Система роботи над виразними засобами має передбачати поетапне навчання:

1 етап – сприйняття художнього тексту;

2 етап – поглиблений аналіз тексту, знайомство з різними видами художніх засобів: «Дізнайся ...!»

3 етап – аналіз виразних засобів різних видів: «Вивчи ...!»

4 етап – узагальнювально-творчий і контрольний («Творець»):
«Використовуй ...!»

Робота над виразними засобами мови необхідна, так як це саме той мовний рівень, на якому об'єднуються і взаємодіють мовні образні засоби. Уміле й доречне їх використання збагачує нашу мову, надає їй сили, образності і експресивності.

Входження в лабораторію письменника є наочним уроком вдумливого вивчення життя, природи, людини, серйозною роботою над образами, композицією, словами. В учнів формуються читацькі якості: емоційна чуйність, образне мислення, естетична реакція на художнє слово. Така робота допоможе учням перейти від роздумів до створення власних творів.

Список використаних джерел

1. Качурин М.Г. Организация исследовательской деятельности учащихся на уроках литературы. – М.: Просвещение, 1988.
2. Климанова Л.Ф. Уроки чтения: 1 кл. – М., 2008.
3. Лукіна Е.Ф. Деякі особливості сприймання мови художніх творів дітьми старшого дошкільного віку // Дошкільна педагогіка і психологія: Республіканський науково-методичний збірник. – К.: Рад. школа, 1966. – Вип. 2. – С. 60 – 70.
4. Меркин Г.С. Развитие речи. Выразительные средства художественной речи. – М.: Дрофа, 2002.
5. Петрова Т.С. Анализ художественного текста и творческие работы в школе. – М.: Московский лицей, 2002.
6. Петровська Т. В. Поетика: навч.-метод. посіб. для 2 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Генеза, 2010. – С. 1.
7. Рез З.Я. Изучение лирики в школе. – Л., 1968. – С. 8.

Перспективи розвитку сфери діяльності педагогів з учнями Малої академії наук

Т.В. Коркішко,
завідуюча методичним відділом
Малої академії наук учнівської молоді

Творчість обдарованих дітей нерозривно поєднана з талантом, здібностями, геніальністю, відповідною мотивацією творення. Вона розвивається соціокультурно на основі природних задатків, обдарувань. Завдання позашкільної педагогічної системи, до якої належить Мала академія наук – якнайповніше виявити, активізувати потенційні можливості обдарованої учнівської молоді, перетворити їх у реальні творчі сили. Для цього необхідно розробляти і застосовувати ефективні, вже апробовані педагогічні і психологічні прийоми.

Інтелектуально обдаровані діти можуть бути готові до суспільно-корисної наукової діяльності у світі, що швидко змінюється, лише за умови ознайомлення їх з усіма можливими шляхами пізнання, світоглядними основами природничих, гуманітарних і філософських наук. Тільки тоді можна здійснити особистісну спрямованість виховання та освіти обдарованої учнівської молоді.

Шляхом лише зовнішнього спостереження дуже важко відрізнити обдаровану дитину від звичайної. Діти дорослішають не завжди рано, а інколи мають сповільнений розвиток, тобто обдарованість упродовж певного часу залишається прихованою. Здібність до навчання з'являється на більш пізніх етапах розвитку, тому зафіксувати обдарованість допомагають лише детальні дослідження і спостереження над індивідуальністю дитини.

Сфера здібностей вимагає комплексного підходу у вивченні проблеми обдарованості. Проблема обдарованості багатоаспектна і тільки якісне сполучення методик виявлення сукупності задатків, природних даних, їхня цілісна індивідуальна характеристика, мотивація внутрішніх умов для видатних

досягнень у діяльності, розвиток здібностей гарантує успішну діяльність дитини відповідно до широти її можливостей. Саме тому в усіх етапах навчання і виховання повинні брати участь психологи, педагоги, які своїм психологічним, інтелектуальним, моральним сприйняттям дійсності і дитини допоможуть у майбутньому реально оцінити природну суть і майбутнє творчо обдарованої особистості.

З метою виявлення обдарованих учнів практичні психологи проводять тестування за допомогою пакету психодіагностичних методик, який включає п'ять методик:

- визначення рівня інтелекту за матрицями Дж.Равена;
- визначення рівня пізнавальної активності;
- дослідження мотивації навчання;
- дослідження творчого мислення та оригінальності П.Торренса;
- дослідження креативності Г.Девіса.

Після обстеження та обробки отриманих даних визначається індекс обдарованості та заповнюється "Психодіагностична карта пошуку обдарованих учнів".

Хочеться нагадати про ефект Розенталя (ефект Пігмаліона) – психологічний феномен, який полягає у тому, що якщо людина впевнена у вірності якогось пророцтва, то своїми діями вона сприяє його виконанню.

Так ще в 1968 році психологами Розенталем и Ленорою Якобсон було проведено експеримент: в одній зі шкіл Сан-Франциско було відібрано учнів, які володіли визначними інтелектуальними здібностями, на думку психологів. Такий вибір дуже здивував педагогів, бо ці учні не виявляли ніяких здібностей. Психологи вибрали учнів з високим IQ абсолютно випадково: «Якщо діти ще не заявили про себе, то їхній інтелектуальний потенціал в майбутньому обов'язково розкриється!». Дивовижним було те, що саме ці діти в кінці року показали найвищий рівень IQ. Експеримент продемонстрував, що ми отримуємо те, у що віримо. Вчителі повірили у слова психологів і свої сподівання передали цим учням, а вони виправдали надії педагогів і досягли високих результатів.

У роботі з обдарованими дітьми педагогу потрібно:

1. Підхоплювати думки учнів, оцінюючи їх зразу, підкреслюючи їх оригінальність, важливість, інтерес до нового.
2. Стимулювати і підтримувати ініціативу учнів, самостійність.
3. Створювати проблемні ситуації, що вимагають альтернативи, прогнозування, уяви.
4. Розвивати критичне сприйняття дійсності.
5. Вчити доводити починання до логічного завершення.
6. Надавати можливість виконувати більше навчальних завдань з обов'язковим підвищенням їх складності (при цьому має бути витриманий оптимальний обсяг додаткової роботи, щоб уникнути перевантаження).
7. Використовувати творчу діяльність вихованців при проведенні різних видів масових заходів, відкритих занять, свят.
8. Під час опрацювання програмового матеріалу залучати до творчої пошукової роботи з використанням випереджувальних завдань, створювати розвиваючі ситуації.
9. Активно залучати до участі в районних, обласних, Всеукраїнських конкурсах, змаганнях, виставках.
10. Впливати особистим прикладом.
11. Пам'ятати, що «своєчасно знайти, виховати й розвинути задатки і здібності у своїх вихованців, своєчасно розпізнати в кожному його покликання – це завдання стає тепер найголовнішим у системі навчально-виховного процесу» (В.О. Сухомлинський).

Самоідентифікація обдарованої дитини в духовному просторі нерозривна з творчою роботою. Формування компетентностей у різних галузях науки проблематичне без науково-дослідницької діяльності. Найкращий науковий результат без належного представлення назавжди залишиться у столі. МАН – складова позашкільної освіти й одночасно підіймається над нею, щоб виявити обдаровану дитину, розвивати пізнавальну, практичну, соціальну, творчу компетенції.

Мало просто накопичувати навчальний матеріал, що веде до удосконалення інформаційного продукту, короткого викладу зафіксованих фактів. Саме МАН дає змогу зупинитися і опрацювати зібраний матеріал, виконати наукову роботу, подивитися на науку в осмисленому ракурсі. Важливо не лише шукати нову інформацію, а й опрацьовувати те, що є, сформулювати її в щось ціле. Тому і стають пріоритетними в освітньому процесі: дія на випередження, забезпечення гнучкості необхідної для роботи з обдарованими дітьми через творче опрацювання концептуальних засад, підвищення якості освітніх послуг, формування наукового світогляду, наукової культури наших учнів.

Проблеми, без вирішення яких неможливий рух вперед: комплексний моніторинг, належне матеріально-технічне забезпечення, недосконалість нормативно-правової бази, соціальне забезпечення педагогів та учнів МАН. Проблеми, які знижують якість дослідницької діяльності учнів: примусове написання робіт, реферативність, формалізм робіт, недосконалість системи підготовки та оцінювання науково-дослідницьких робіт на I етапі, недооцінка ролі наукових осередків, відділень, секцій.

Тому й окреслено першочергові задачі: розробка концептуальних засад діяльності МАН на усіх рівнях, визначення статусу наукових секцій як ключових ланок, підготовка компетентних фахівців для роботи у системі МАН, вирішення проблем плагіату, несамотійності написання робіт, удосконалення діяльності організаційних структур МАН, вироблення алгоритмів написання наукової роботи, експертна оцінка, комплекс моніторингових заходів, особливо у сільській місцевості, якості надання освітніх послуг.

Манівська робота учня – це його самотійна робота, вказали на типові недоліки під час виконання науково-дослідницької роботи: неправильне оформлення вступу, структурування (або дуже дрібне – розділ на сторінку, або не відповідає зміст назві), вживання термінології, з якою учень не знайомий, відсутність посилань на публікації, список літератури ґрунтовний, а в тексті посилань на згадану літературу немає, не висвітлена власна думка, плагіат в

тексті (відповідальність за плагіат лежить на дорослих, бо не навчили тому, що не можна без посилань використовувати чужі ідеї), презентація не повинна бути шоу, яке закрийє собою все дослідження, приземленість тем, надмірне цитування, запозичення з чужих праць без посилань на них, втрата й не вираження власної думки.

Можна визначити пріоритети у виборі тематики, наприклад, гуманітарного напрямку: концептосфера, укладання нових словників, лінгвістика тексту, аналіз художнього тексту, синтаксису, мовні теми, граматики (конкретне правило на прикладах сучасного тексту, газет, журналів), література та медіа – взаємовплив, література-їжа, косметика, кіно, мистецтво, концепція мистецтва в холодній війні, лінгвокультурологія, етимологія. Обов'язково якомога звужувати, конкретизувати теми: творчий портрет митця (забуті, місцеві, мало вивчені), історія товариства (конкретного, місцевого), характеристика діяльності певного митця, дослідження газети (газет) в певній області: рубрики, зміст, фото, все що стосується усіх газет регіону, шкільне інтернет телебачення, дослідження життя у певному будинку сиріт, вивчення діяльності певного журналіста, можна підключатися до планових тем у кожному інституті, тема визначається з того, що важливо в першу чергу державі.

Вибір теми зі світової літератури повинен спиратися на те, наскільки ця праця присутня в українському просторі (як, хто перекладав, наскільки вивчена праця нашими науковцями...) Важко висловити дитині свою думку щодо матеріалу програмного твору, дуже добре вивченого. Не потрібно боятися сучасної літератури, не масової, нестандартних постатей, перекладів не тільки програмового матеріалу, фентезі. Обережними необхідно бути з інструментаріями, слід не забувати, що ми маємо справу з перекладами, а не оригіналами, це накладає обмеження на методологію дослідження, варто консультуватися з фахівцем іноземної мови, щоб аналізувати твір найбільш наближений до оригіналу. Поетикоаналіз вже не самий популярний в світі. Літературознавство найбільш наближене до сучасного життя.

Необхідно врахування освітні тенденції сьогодення: культура здійснення досліджень, коректних посилань, проблема авторського права, зміна підходів до розуміння результатів освіти (розвиток компетентностей), удосконалення методичної роботи, організація фахової підготовки, підвищення кваліфікації спеціалістів усіх рівнів: керівників гуртків, координаторів і т.д.

Вчитель повинен вміти зацікавити вдалими прикладами, науковою тематикою, керувати науковою роботою за таким алгоритмом:

1. Присутність на захистах.
2. Анкетування: визначення схильності до роботи з якоїсь теми.
3. Визначення теми.
4. Збір фактичного матеріалу.
5. Визначення термінології.
6. Співпраця з науковцем.
7. Створення власних картотек матеріалів.
8. Моніторингово-соціальне дослідження, висвітлення перед дітьми своєї роботи, анкетування, колективне обговорення.
9. Написання роботи.
10. Захист.

З науковцем контакт має бути до остаточного формулювання теми, він допоможе в організації роботи над дослідженням. План літературного дослідження: вступ, теоретичні дослідження, тема та предмет дослідження, методи дослідження, висновки для кожного розділу. Постійно необхідно диференціювати роботи дослідницького характеру (вирішують творчі завдання) та реферативного (поглиблений розгляд уже відомого). Якщо всі етапи пройти, то плагіат у такому разі практично неможливий.

Журі на будь-якому етапі повинно бути компетентним, а його робота спрямована на те, щоб дати рекомендації щодо покращення дослідження, а не вказати на недоліки.

МАН – це виховна система, а не просто навчальний заклад, націлена на реалізацію створення інтелектуальної еліти країни, виконує замовлення батьків,

дітей, держави. Система, яка забезпечує якість науково-дослідницької роботи, залежить від сукупності властивостей ідеї, думок, пропозицій та можливості використовувати їх надалі, формує особистість юного дослідника, створює умови для виховання громадянина України. МАН діє з метою вчити робити наукові дослідження, поглиблювати знання з базової дисципліни (посібники, підручники), формувати інтелектуальний розвиток. На виконання цих завдань повинні працювати наукові товариства, наукові секції на базі шкіл (навіть 3-5 чоловік), в них можуть входити і батьки, щоб дитина не один на один була зі своєю роботою.

Список використаних джерел

1. Антонова О. Є. Обдарованість: досвід історичного та порівняльного аналізу / Житомирський держ. ун-т ім. Івана Франка. — Житомир, 2005. — 456 с.
2. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень: колективна моногр. / Державний фонд фундаментальних досліджень Міністерства освіти і науки України / В.О. Моляко (ред.), О.Л. Музика (ред.). — Житомир: Рута, 2006. — 320 с.
3. Інтелектуальні здібності дитини / С.Максименко (упоряд.). — К. : Мікрос-СВС, 2003. — 96 с.
4. Клименко В. В., Кочерга О. В. Перші кроки у творчість: Що таке людина? Чим робляться відкриття? Як відображається невідчутне? Як відображається неіснуюче? Як виміряти творчі здібності? Тести таланту / Київський міжрегіональний ін-т удосконалення вчителів ім. Бориса Грінченка. — К.: 1999. — 95 с.
5. Музика О.Л. Ціннісна свідомість і розвиток обдарованості — К.: ТОВ «Міжнар. фін. агенція», 1997. — 24 с.
6. Одаренные дети: Пер. с англ./ Общ. ред. Г.В. Бурменской и В.М.Слущкого; Предисл. В.М.Слущкого.—М.: Прогресс, 1991. — 348 с.
7. Обдарована молодь України: оцінка сучасного стану та поширення перспективного досвіду роботи з обдарованою молоддю в регіонах України / За ред. С.О. Терепищого. — К.: ВМГО "Союз обдарованої молоді", 2008. — 156 с.

Розвиток обдарованості та таланту – ключове завдання сучасної освіти

*Ніна Гриценко,
заступник директора
з науково-методичної роботи
КЗ КОР «Переяслав-Хмельницький
ліцей-інтернат»*

Формування особистості учня, розвиток творчого потенціалу дитини - одне з найважливіших завдань сучасної школи. Кожна дитина по-своєму неповторна і приходить у цей світ, щоб творити своє життя, знайти себе. Обдарованість, талант, здібності як одне з найцікавіших явищ природи, сягає глибини віків та залежать від психолого-фізіологічних особливостей людини, соціального оточення, сім'ї та школи. У наш час люди все більш усвідомлюють, що саме творчість є найважливішою складовою особистих досягнень. Майбутнє нашої держави, надії на покращення умов життя пов'язані саме з творчо мислячими людьми, які повинні прийти у всі сфери виробництва та покращити сьогодення.

За останні роки інтерес до проблеми творчості значно зріс. Для таких закладів як ліцеї, гімназії на етапі сучасної стратегії розвитку національної школи характерним є зростання уваги до особистості школяра, максимального розкриття його обдарувань, інтелектуального розвитку, що забезпечує пріоритетність розвитку творчих рис. Тож, завдання учителя і полягає в тому, щоб активізувати їхню розумову діяльність. Креативність не вроджена, вона певною мірою властива всім людям і її лише потрібно розвивати у процесі творчої діяльності. Організація ж навчально-пізнавальної діяльності школярів з метою творчого розвитку передбачає використання різнопланових творчих завдань на різних етапах навчальної діяльності: вірш, твір, малюнок, створення проекту. Щодо самої моделі проекту, то учні вчаться збирати інформацію, використовуючи різні джерела, проводять анкетування, беруть інтерв'ю, роблять опитування. Так, у процесі виконання творчих проектів в учнів формується і

технологічне мислення, і культура, підвищується грамотність, а головне - формується вміння самостійно конструювати свої знання та орієнтуватись в інформаційному просторі. Утворюється своєрідний ланцюжок від «школи пам'яті» до «школи мислення» [1].

Справжня суть роботи з розвитку творчої особистості учня полягає в організації життя дитини, де однією з важливих функцій є стимулювання позитивної мотивації кожного учня у процесі організації різних видів діяльності як під час уроків, так і в позаурочний час [4].

Творчість - це спосіб самовираження, саморегуляції людини, світобачення як засіб пізнання світу через творче сприйняття та практичне перетворення діяльності. Щоб стимулювати творчу активність школярів, перш за все необхідно вдаватися до таких методів і прийомів, як використання цікавих аналогій, створення ситуацій емоційного переживання, метод відкриття, створення ситуацій вибору, самостійна дослідницька робота, а також різні види творчо-розвивальних технологій.

Обдарованість – це високий рівень здібностей людини, що дозволяє їй досягти особливих успіхів у певній галузі діяльності. Обдарованість і талант не люблять тиску. Більшість дітей конфліктують з учителями, батьками в разі нетактовного ставлення або відсутності уваги до них. Ці діти відрізняються гарною пам'яттю, багатим словниковим запасом, вони надзвичайно гостро переживають невдачі, часто перебувають у стресовому стані, виявляють впертість і прагнення довести розпочату справу до кінця. Розвиток здібностей нерозривно пов'язаний з формуванням певного інтересу дитини. Немає потреби примушувати їх вчитися, вони самі шукають собі роботу, частіше складну, інтелектуальну, із задоволенням нею займаються, присвячуючи їй увесь свій вільний час. Обдаровані діти вільно і швидко оволодівають відповідними вміннями і навичками. Вони показують високий рівень досягнень [2].

Обдарована дитина шукає спілкування з дорослими, бо ті розуміють її краще, ніж однолітки, які часто насміхаються, дають прізвиська. Тому батькам, як першим вихователям і вчителям своєї дитини, потрібен індивідуальний підхід

до вирішення проблемних питань з дитиною. Дітям хочеться, щоб батьки сприймали їх як рівноправних в особистісному плані партнерів і таке інше. Та найбільше батьки повинні пам'ятати, що необхідно приймати дитину такою, якою вона є, давати можливість вибору та волю. Ініціативність і творчість, поєднані з наполегливістю, рішучістю та витримкою, допоможуть обдарованим дітям самореалізуватися.

Головне завдання вчителя на уроках – це вміння створити атмосферу світла, добра, творчості, дати можливість кожному учню розвиватися у своєму темпі, відповідно до своїх можливостей, створити основу для розвитку та майбутньої самореалізації. Обдарованість не завжди означає найкращі оцінки з усіх без винятку предметів шкільної програми.

Таланти та надзвичайні здібності дітей самі по собі виявляються нечасто, їх потрібно вчасно помітити та забезпечити належний розвиток. Саме тому таке значення має не лише засвоєння на уроці конкретної суми знань, але й увага вчителя до того, хто і як із учнів сприймає і засвоює знання. Вчитель повинен добре знати і розуміти і вікові психологічні особливості учнів, їх індивідуальні якості, постійно спостерігати, аналізувати, робити висновки. Різні типи завдань, індивідуальна робота, методично різні прийоми є тією основою, що сприяє розвитку творчих здібностей учнів.

Список використаних джерел

- 1.Кашенко І.В. Розвиток креативності учнів на уроках української мови та літератури / І.В. Кашенко // Обдарована дитина. - 2010. - № 3. - С. 9 - 13.
- 2.Плівачук К.В. Виховання обдарованої дитини в сім'ї / К.В. Плівачук // Таїна обдарованості. - Біла Церква, 2005. - С. 34 - 37.
- 3.Шебаан Л.А. Наукові підходи до побудови освітнього процесу обдарованих дітей в Сватівській гімназії / Л.А. Шебаан // Обдарована дитина. - 2010. -№9.-С. 7-9.
4. Шевченко О. Творчі здібності учнів на уроках і в позаурочний час / О. Шевченко // Відкритий урок: Розробки, технологи, досвід. - 2010. - № 3 (183). - С. 33-35.

Авторська програма гуртка «Основи науково-дослідницької діяльності»

О.В. Заболотний,
начальник відділу освіти
Сквирської районної
державної адміністрації,
учитель української мови та
літератури
Сквирського ліцею

Пояснювальна записка

Будь-якому суспільству потрібні гарні науковці, і завдання освітніх закладів полягає в тому, щоб вчасно побачити, підтримати й розвинути здібності індивіда до наукової праці.

Дуже важливо виявити тих, хто цікавиться різними галузями науки й техніки, допомогти дітям втілити в життя їх плани та мрії, вивести на шлях пошуку, створити умови для розкриття природних обдаровань. Саме задля цього створюються наукові товариства учнів, які допомагають дитині усвідомити свою приналежність до науки, знайомлять із методами наукової праці, дають можливість брати участь у наукових дослідженнях.

Програма гуртка "Основи науково-дослідницької діяльності" розрахована на слухачів Малої академії наук, вихованців позашкільних закладів освіти, які виявляють хист до науково-дослідницької діяльності, а також на учнів ліцеїв та гімназій. Саме наука допомагає школярам відкрити шлях у новий, незвіданий і цікавий світ гіпотез та фактів, висновків і спостережень. Цим і зумовлюється актуальність пропонованої програми.

Основною метою програми є реалізація змісту позашкільної освіти дослідницько-експериментального напрямку, формування компетентності особистості у процесі дослідницької діяльності в галузі філології та суміжних предметів, використання міжпредметних зв'язків.

Зміст програми визначається метою формування компетентностей особистості, а саме: пізнавальної, практичної, творчої та соціальної.

Пізнавальна компетентність спрямована на поглиблене вивчення, повторення та узагальнення основних понять, правил, тем та розділів з української мови і літератури, знань щодо організації та здійснення наукової діяльності, форм та методів роботи, методики ведення пошукової роботи, виконання дослідження.

Практична компетентність передбачає розуміння учнями необхідності самостійної творчої діяльності, постійного самовдосконалення, розширення власного кругозору, формування вмінь та навичок виконання наукової роботи, оволодіння технікою оформлення друкованих матеріалів та створення мультимедійних презентацій, вмінням оперувати науковими знаннями та фактичним матеріалом, працювати з довідниковою літературою, створювати каталоги та систематизувати зібраний матеріал, рецензувати наукові роботи, формувати логічне мислення, культуру мовлення, культуру ведення діалогу та дискусії.

Творча компетентність забезпечує розвиток неординарного, творчого мислення, уяви, ораторських та комунікативних здібностей, фантазії, розвиває творчу ініціативу, сприяє набуттю досвіду самостійної роботи, виявленню інтересу до дослідницької, експериментальної та пошукової діяльності, створює можливості для самореалізації особистості, підвищення власного авторитету, самовдосконалення.

Соціальна компетентність спрямована на розвиток ініціативної, розумної, впевненої у собі особистості, розвиток морально-етичних якостей, активної громадянської позиції, формування національних, загальнолюдських, культурних та духовних цінностей, наукової та пошуково-дослідницької ініціативності, формування позитивних якостей емоційно-вольової сфери, наполегливості, працелюбства, прагнення пізнати нове.

Програма розрахована на 68 годин на рік, відповідно 2 години на тиждень, й може бути запропонована учням 9-11 класів та вихованцям гуртків, творчих

об'єднань дослідницько-експериментального напрямку (гуманітарного профілю) позашкільних та загальноосвітніх навчальних закладів протягом одного навчального року. За цей час слухачі МАН зможуть отримати уявлення та виробити первинні уміння й навички проведення наукового дослідження. Протягом наступного року вихованці під керівництвом керівника гуртка, наукової секції чи наукового консультанта зможуть безпосередньо зайнятися дослідженням тієї чи іншої теми та написанням самостійної науково-дослідницької роботи, передбачає наступність у засвоєнні знань, розвитку практичних вмінь, забезпечує взаємозв'язок зі шкільними предметами та основами здійснення наукової діяльності.

Програма має таку структуру: пояснювальна записка, тематичний план, зміст програми, прогнозований результат, орієнтовний перелік обладнання для організації занять, список рекомендованої літератури.

Завдання гуртка:

- формування в слухачів МАН глибоких теоретичних знань про суть науково-дослідницької діяльності;
- оволодіння методами та методологією наукового пізнання;
- вироблення вміння написання наукових рефератів, статей, підготовки та виголошення наукових доповідей;
- навчити вихованців знаходити необхідну інформацію, працювати з науковою літературою, довідниками, складати бібліографію;
- вироблення навичок самостійної теоретичної та експериментальної роботи, ознайомлення з сучасними методами наукових досліджень.

У програмі подано орієнтовний розподіл годин на вивчення теми. Керівник може в разі потреби вносити свої зміни в програму.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		Усього	Теоретичні заняття	Практичні заняття
1.	Вступ	2	2	-
2.	Що таке наука. Розвиток науки в Україні	4	4	-
3.	Організація праці. Гігієна розумової праці	4	4	-
4.	Джерельна основа наукових досліджень. Система наукової інформації	8	2	6
5.	Науковий стиль мовлення. Науковий реферат. Наукова стаття	10	2	8
6.	Форми та види записів опрацьованої інформації	8	2	6
7.	Мистецтво виголошення наукової доповіді	6	2	4
8.	Методи наукових досліджень	4	2	2
9.	Науково-дослідницька робота	16	4	12
10.	Практикум	6	2	4
	Всього:	68	25	43

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

[illegible]

Циклічний режим дня й харчування.
Рухова активність. Гігієна оточуючого середовища.

*Джерельна основа наукових досліджень.
Система наукової інформації
(8 год.)*

Первинні й другорядні джерела інформації. Бібліотечні фонди. Національний архівний фонд. Книжкова палата України. Каталоги та картотеки. Класифікація каталогів (алфавітний, систематичний, предметний, допоміжні). Бібліографічні покажчики.

Центральні та обласні державні архіви. Районні та міські державні архіви. Найбільші бібліотеки України (Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського, Львівська наукова бібліотека ім. В.Стефаника, Бібліотека Інституту історії НАН України, Національна парламентська наукова бібліотека тощо).

Методика пошуку літератури. Послідовність пошуку джерел інформації. Методи роботи над архівними матеріалами.

Практична робота.

1. Робота в бібліотеці з каталогами.

2.Складання бібліографії.

Складання власної картотеки. Класифікація та оформлення зібраного матеріалу.

3.Робота з довідниковою літературою.

*Науковий стиль мовлення. Науковий
реферат. Наукова стаття
(10 год.)*

Стилі мовлення. Науковий стиль мовлення. Характерні особливості наукового стилю: точність, логічність, стислість, доказовість, широке використання абстрактних

- знає первинні й другорядні джерела інформації;
- вміє класифікувати каталоги; працювати з довідниковою літературою, бібліографічними покажчиками;
- володіє методикою пошуку літератури;
- складає бібліографію

- знає стилі мовлення; визначає характерні особливості наукового стилю;

слів, наукових термінів. Структура наукового тексту. Наукові мовленнєві кліше. <i>Практична робота.</i> 1.Складання усних повідомлень із використанням різних стилів мовлення. Робота з літературою, визначення стилів мовлення. 2. Написання наукового реферату, визначення його структури та особливостей. 3. Написання наукової статті з урахуванням вимог. Складання плану (конспекту) наукової статті. 4.Рецензування науково-дослідницьких робіт. <i>Форми та види записів опрацьованої інформації</i> (8 год.) Ознайомлення з культурою ведення записів потрібної наукової інформації (ретельність і уважність). Виписки. Тези. Цитування. План як схематичний запис сукупності коротко сформульованих думок - заголовків. Простий і складний план. Конспект як короткий, послідовний, логічно зв'язаний виклад змісту тексту. Конспекти планові, текстуальні, вільні, тематичні. Поради щодо оформлення конспекту. Прийоми виділення й розмежування тексту. <i>Практична робота.</i> 1.Створення тез, складання плану. 2.Складання термінологічного словника. Систематизація та класифікація зібраного матеріалу. 3.Основи роботи з електронною таблицею Excel.	• вміє робити усні повідомлення використовуючи різні стилі мовлення; • вміє рецензувати наукову статтю; • знає вимоги до її написання. • володіє культурою ведення записів наукової інформації; • робить виписки, тези; • складає простий і складний план • володіє прийомами виділення й розмежування тексту; • укладає короткі термінологічні словники; • систематизує та класифікує зібраний матеріал; • складає план наукової статті;

<i>Мистецтво виголошення наукової доповіді</i> (6 год.) Доповідь як одна з найпоширеніших форм публічних виступів. Послідовність підготовки доповіді. Структура наукової доповіді (вступ - окреслення проблеми, розкриття теми, мети, методів проведення дослідження; основна частина - виклад змісту питання; закінчення - теоретичні висновки, практичні пропозиції). Як стати гарним промовцем. Закони красномовства. Рекомендації щодо техніки мовлення вголос. Дискусія та диспут як жанри риторики. Правила ведення дискусії. Критерії оцінювання захисту науково-дослідницької роботи, наукової доповіді. <i>Практична робота.</i> 1. Публічне виголошення доповіді на запропоновану тему. 2. Проведення диспуту серед членів гуртка	• знає послідовність підготовки доповіді; структуру наукової доповіді; • володіє законами красномовства; • знає правила ведення дискусії; критерії оцінювання захисту наукової роботи • знає методи наукових досліджень; • володіє методикою проведення експерименту; • вміє працювати з електронною таблицею
<i>Методи наукових досліджень</i> (4 год.) Метод - як шлях дослідження, сукупність прийомів та операцій практичного або теоретичного пізнання дійсності. Методика проведення експерименту чи постановки досліду. Загальні наукові галузеві методи. Методи історичних досліджень. Методи лінгвістичних досліджень. Методи соціолінгвістики (анкетування, інтерв'ювання, спостереження, експериментування). Методи порівняння, аналогії та моделювання. Математичні методи обробки та представлення отриманих даних. <i>Практична робота.</i> 1. Проведення анкетування, інтерв'ювання, спостереження.	• знає методи та прийоми ведення наукових досліджень; • вміє правильно складати запитання до анкет, інтерв'ю та проводити опитування; • володіє основами культури мовлення.

<i>Науково-дослідницька робота</i> (16 год.) Особливість вибору теми дослідження, об'єкт та предмет наукового-дослідження, актуальність теми дослідження, мета й завдання дослідження. Аргументованість висновків. Новизна роботи. Основні етапи наукового дослідження. Методичні рекомендації та вимоги щодо оформлення науково-дослідницької роботи. Структура наукової роботи (титульна сторінка, зміст, вступ, основна частина, висновки, література, додатки). Редагування роботи. Основні можливості текстового редактора Word. <i>Практична робота.</i> 1. Робота над вибором теми, складання календарного плану, 2. Ознайомлення з літературою, збирання, систематизація та класифікація матеріалу. 3. Робота над складовими частинами наукової праці. Написання вступу. 4. Робота над основними розділами наукової праці. 5. Формування висновків до наукової роботи, оформлення списку використаних джерел. 6. Текстове оформлення. 7. Створення мультимедійної презентації. <i>Практикум</i> (6 год.) Особливості проведення захисту наукових проектів. Практична робота. 1. Проведення конкурсу "Ерудит" серед вихованців гуртка. 2. Репетиція проведення конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт.	• знає складові частини наукової праці; • вибирає тему дослідження; визначає об'єкт та предмет дослідження; актуальність теми; новизну; • знає основні вимоги до оформлення науково-дослідницької роботи; • вміє працювати з текстовими редакторами; • вміє створювати мультимедійні презентації; • виголошує наукові доповіді; • вміє захищати науковий проект; • здійснює публічні виступи

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Учні повинні знати:

1. Зміст та головні завдання гуртка
2. Основні ознаки наукового стилю мовлення, знає що таке наука про мову.
3. Відомості про гігієну розумової праці, культуру мовлення, правила спілкування.
4. Методи проведення наукових досліджень, розрізняє первинні та другорядні джерела інформації.
5. Етапи проведення наукових досліджень, вимоги щодо оформлення друкованих та мультимедійних матеріалів.
6. Послідовність побудови текстів, структуру наукової роботи.
7. Особливість проведення та вимоги щодо організації науково-дослідницької діяльності.
8. Правила ведення діалогу, виголошення наукової доповіді, жанри риторики.
9. Критерії оцінювання наукової роботи

Учні повинні вміти:

1. Працювати з літературою, первинними й другорядними джерелами інформації, архівними матеріалами.
2. Створювати бібліографічні покажчики, оформляти зібраний матеріал.
3. Складати простий і складний план, робити виписки, формулювати тези.
4. Виголошувати наукові доповіді, брати кваліфіковану участь у веденні наукових дискусій.
5. Складати запитання та проводити анкетування, опитування, інтерв'ювання.
6. Писати наукові реферати, статті, робити виписки, тези, конспекти наукових статей.

7. Працювати з довідниковою літературою, складати бібліографію, користуватися каталогами й картотеками.
8. Оформляти науково-дослідницьку роботу відповідно до існуючих вимог, формулювати тему, мету, визначати завдання дослідження.
9. Рецензувати наукові статті, аналізувати інформацію, робити висновки.
10. Вести записи наукової інформації.
11. Укладати термінологічні словники, систематизувати та класифікувати науковий матеріал.
12. Працювати з офісними програмами Microsoft Office Word, Microsoft Office Excel.
13. Застосовувати знання, отримані з інших предметів у школі, займатися самоосвітою та самовдосконаленням.

**ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ
ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ГУРТКА**

Обладнання	Кількість, шт.
Технічне обладнання	
Комп'ютер	2
Принтер	1
Мультимедійний проектор	1
Екран	1
Копіювальний апарат	1
Накопичувач USB Flash-drive	15
Канцелярське приладдя	
Папір друкарський	За потребою
Зошити учнівські	За потребою
Ручки кулькові	За потребою
Олівці	За потребою
Папки	За потребою
Файли	За потребою
CD, DVD-диски	За потребою

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Акінфієв О. Реферат як приклад дослідницької роботи учнів // Історія в школі. - 1997. - №8. - С. 22-23.
2. Артемчук Г. та ін. Методика організації науково-дослідницької роботи. - К., Фортуна. - 2000. - 272 с.
3. Білоусенко П. та ін. Учїться висловлюватися. - К., Рад. школа, 1990. - 127 с.
4. Вісник Київського обласного територіального відділення МАН України / Заг. редакція Клокар Н.І. - Біла Церква. - 2001. - 120 с.
5. Віват, науко молода! / Упор. О. Заболотний - Біла Церква. - 2003. - 120 с.
6. Горбачук В.Т. Барви української мови / В.Т. Горбачук. - К.: Видавн. Дім «KM Academia», 1997. - 271с.
7. Забіяка В. Робота зі словником // Дивослово. - 1998. - №4. - С. 22-25.
8. Заболотний О. Як знаходити знання / Розвиток пошуково-дослідницьких здібностей учнівської молоді // Українська мова і література в середніх школах, ліцєях, гімназіях, колегіумах. - 2003. - №2. - С. 94-110.
9. Кабан Л. Положення про навчальні програми для забезпечення варіативної складової навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів Київської області // Інформаційний - методичний збірник - Б.Церква. - 2011. - №2/124. - С. 13-27.
10. Кнорр Н. Розвиток природних здібностей і обдарувань ліцєїстів // Обдарована дитина. - 2000. - №4. - С. 7-9.
11. Коваль А. Культура ділового мовлення. - К., Освіта. - 1975. - 98 с.
12. Ковальчук В. та ін. Основи наукових досліджень. - Одеса. - 2001. - 217 с.
13. Ковбасенко Л. Мала академія наук України як пріоритетна форма позашкільної освіти // Обдарована дитина. - №5. - С. 30-34.
14. Літературний словник-довідник / за ред.. Р.Т. Громяка, Ю.І.Коваліва та ін. - К.: Академія, 1997. - 752 с.

Авторська програма гуртка «Оформлення науково-дослідницьких робіт»

О.О. Бодрик,
*вчитель інформатики
спеціалізованої загальноосвітньої
школи I-III ступенів №12
з поглибленим вивченням
інформаційних технологій*

Основний рівень

Пояснювальна записка

Проблема творчого розвитку особистості в сучасному світі є надзвичайно важливою. Кожна цивілізована країна дбає про творчий потенціал суспільства загалом і кожної людини зокрема, оскільки потребує діяльних, обдарованих, інтелектуально розвинених громадян. Мета сучасної системи освіти – формування в учнів вмінь самостійно здобувати потрібну інформацію, виокремлювати проблеми, шукати шляхи їх розв’язання. Пошукова активність є своєрідним внутрішнім генератором, який робить людину творчою. Тому розвиток здатності до пошуку, який допомагає людині досягти потенційних можливостей у відносинах зі світом та іншими людьми, і є головним завданням освітньо-виховних інститутів та суспільства в цілому.

Одночасно життя сучасного суспільства визначається глибоким проникненням інформаційно-комунікаційних засобів в усі сфери людської діяльності.

Великі можливості для творчої самореалізації школярів відкриває позашкільна освіта як одна із складових частин системи безперервної освіти, спрямована на розвиток здібностей, обдарувань дітей, задоволення їх інтересів, потреб у професійному самовизначенні.

Програма гуртка передбачає надання початків науково-дослідницької діяльності з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Метою програми є формування компетентностей особистості у процесі проведення науково-дослідницьких робіт з використанням прикладних програмних середовищ.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

- *пізнавальної*: оволодіння знаннями про наукові дослідження, логіку дослідницької діяльності, правилами оформлення науково-дослідницьких робіт;

- *практичної*: формування умінь та навичок обробки результатів досліджень з використанням комп'ютерних технологій, побудова відповідних інформаційних моделей, пошук та використання літературних джерел та глобальної мережі Інтернет, оформлення науково-дослідницьких робіт;

- *творчої*: розвиток пошукової, алгоритмічної, дослідницької та експериментальної діяльності; формування вмінь самостійного пошуку та дослідження;

- *соціальної*: виховання культури праці, творчої ініціативи, формування стійкого інтересу до алгоритмічної, дослідницької та експериментальної творчості; розвиток позитивних якостей емоційно-вольової сфери особистості: працелюбства, наполегливості, відповідальності.

Програма гуртка розрахована на роботу з учнями старшого шкільного віку (від 14 років). Програма передбачає навчання дітей у групах основного рівня паралельно з гуртками, на яких учні займаються безпосередньо науково –дослідницькою діяльністю. На опрацювання навчального матеріалу відводиться 35 годин (1 година на тиждень).

Кількісний склад навчальної групи складає 15 – 20 вихованців.

Програма гуртка спрямована на практичне оволодіння вихованцями навичками науково-дослідницької діяльності та використання інформаційних технологій при оформленні науково-дослідницьких робіт.

На заняттях застосовується групова форма навчання: теоретичні, практичні заняття (побудова інформаційних моделей, складання схем, діаграм), а також бесіди, ігри та ін.

У навчально-виховному процесі доцільно використовувати такі методи: лекції, бесіди, співбесіди, консультації, розповіді; усний, письмовий та комп'ютерний контроль за засвоєнням програми.

За структурою заняття у гуртку мають бути комбінованими: складатися з теоретичної та практичної частин.

Основний рівень

Навчально-тематичний план

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		усього	Теоретичні	Практичні
1.	Вступ. Застосування інформаційних технологій в науково-дослідній роботі.	1	1	
2.	Етапи науково-дослідницької роботи.	8		
2.1	Визначення наукової проблеми і теми дослідження.	2	1	1
2.2	Формулювання мети і завдань дослідження.	2	1	1
2.3	Вибір методів дослідної роботи.	1	1	
2.4	Збір і обробка фактичного матеріалу.	1	1	
2.5	Аналіз та оформлення результатів наукового дослідження.	1	1	
2.6	Застосування на практиці.	1	1	
3.	Оформлення науково-дослідницької роботи.	4		
3.1	Вимоги до оформлення науково-дослідницької роботи.	1	1	
3.2	Вступ.	1	1	
3.3	Основна частина.	1	1	
3.4	Висновки та додатки.	1	1	
4.	Робота з джерелами інформації.	2	1	1
5.	Методи наукового дослідження.	4	2	2
6.	Застосування прикладного програмного забезпечення у науково - дослідній роботі.	15		
6.1	Робота з текстовими документами.	3	2	1
6.2	Використання графіки.	2	1	1
6.3	Обробка даних в наукових дослідженнях за допомогою середовища табличного процесора.	4	2	2
6.4	Публічні доповіді та їх мультимедійний супровід.	3	1	2
6.5	Опублікування результатів наукового дослідження роботи.	3	1	2
7.	Підсумкове заняття.	1	1	
	Всього:	35	22	13

Для забезпечення виконання програми гуртка необхідні такі програмні засоби:

- 1. Операційна система** — для засвоєння правил роботи з системою введення-виведення інформації та її зберігання на зовнішніх носіях.
- 2. Редактор текстів** — для засвоєння правил введення, зберігання та редагування текстів за допомогою комп'ютера.
- 3. Графічний редактор** — для засвоєння правил побудови малюнків, схем, креслень, анімацій тощо за допомогою комп'ютера.
- 4. Електронні таблиці** — для засвоєння правил виконання значних за обсягом розрахунків та ознайомлення з діловою графікою.
- 5. Системи управління базами даних** — для засвоєння правил структурування, редагування, впорядкування, пошуку та зберігання інформації в базах даних.
- 6. Набір програм для роботи в глобальній мережі Інтернет** — для перегляду та створення Web-сторінок, роботи з електронною поштою та телеконференціями, файловими архівами, пошуковими системами тощо.

Зміст тем (програми)

1. Вступ. Застосування інформаційних технологій в науково-дослідній роботі (1 год.)

Ознайомлення з порядком і планом роботи гуртка.

Загальні правила безпеки праці. Правила поведінки в навчальному комп'ютерному класі, закладі.

Поняття науково-дослідної діяльності. Основні етапи наукових досліджень. Принципи наукових досліджень. Види та методи наукових досліджень. Сучасні об'єкти наукових досліджень. Форми і способи подання результатів досліджень.

2. Етапи науково-дослідницької роботи (8 год.)

2.1. Визначення наукової проблеми і теми дослідження (2 год.)

Ознайомлення та аналіз інформації про предмет дослідження. Пошуки

методологічних основ дослідження. **Практична робота «Формулювання теми дослідження»**

2.2. Формулювання мети і завдань дослідження (2 год.)

Формулювання теми дослідження. Визначення провідної ідеї та мети дослідження. Формулювання гіпотези. Визначення завдань дослідження.

Практична робота «Формулювання мети і завдань дослідження»

2.3. Вибір методів дослідної роботи (1 год.)

Розробка програми та плану дослідження. Вибір методів і процедур наукових досліджень. Вірогідності результатів. Вимоги пошукової роботи.

2.4. Збір і обробка фактичного матеріалу (1 год.)

Принципи роботи з різними джерелами інформації. Види та форми джерел інформації. Проведення експериментальних досліджень. Оцінка одержаних результатів. Математичні методи обробки експериментальних даних. Формулювання попередніх теоретичних та практичних висновків.

2.5. Аналіз та оформлення результатів наукового дослідження (1 год.)

Формування результатів наукових досліджень. Форми оформлення результатів досліджень.

2.6. Застосування на практиці (1 год.)

Впровадження результатів досліджень. Оцінка ефективності досліджень. Науковий звіт.

3. Оформлення науково-дослідницької роботи (4 год.)

3.1. Вимоги до оформлення науково-дослідницької роботи (1 год.)

Загальні вимоги. Обсяг науково-дослідницької роботи. Структура науково-дослідницької роботи. Основні її елементи: титульний аркуш, тези, зміст, перелік умовних позначень (за необхідності), вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел, додатки (за необхідності). Правила нумерації в роботі. Правила оформлення формул. Правила оформлення ілюстрацій і таблиць.

3.2. Вступ (1 год.)

Обґрунтування актуальності та доцільності обраної теми, сутності проблеми. Формулювання мети роботи і зміст поставлених завдань, об'єкту і предмету дослідження. Перелік використаних методів дослідження. Формулювання характеристики роботи (теоретичної, прикладної); нових наукових положень, запропонованих дослідником особисто, відмінність одержаних результатів. Повідомлення про наукове використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх використання.

3.3. Основна частина (1 год.)

Структура розділів: коротка передмова з описом вибраного напрямку; обґрунтування застосованих методів досліджень; формулювання висновків. Характеристика джерел для написання роботи та короткий огляд літератури з даної тематики. Обґрунтування вибору напрямку досліджень. Пояснення методики і техніки дослідження; представлення відомостей про обсяг дослідження; виклад, аналіз та узагальнення отриманих результатів, дається їх оцінка.

3.4. Висновки та додатки (1 год.)

Стислий виклад результатів розв'язку наукової проблеми та поставлених завдань. Самостійність, новизна, теоретичне і (або) прикладне значення, кількісні та якісні показники здобутих результатів, обґрунтування достовірності результатів та рекомендації щодо їх використання. Додатки: проміжні математичні доведення, формули і розрахунки, додаткові таблиці, графіки, рисунки, ілюстрації тощо.

4. Робота з джерелами інформації (2 год.)

Літературні джерела інформації та створення бібліографії. Стандарти: ДСТУ ГОСТ 7.1 – 84 «СИБИД. Библиографическое описание документа. Общие требования и правила составления», ДСТУ 3582 – 97 «Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила», ДСТУ 3008 – 95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення».

Джерела інформації всесвітньої комп'ютерної мережі та пошукові системи. Правила цитування та посилання на використані джерела. Аналіз результатів вивчення джерел інформації. **Практична робота «Складання бібліографії».**

5. Методи наукового дослідження (4 год.)

Методи емпіричного рівня спостереження, порівняння, розрахунок, вимірювання, анкетне опитування, співбесіда, тести, метод проб і помилок.

Методи експериментально-теоретичного рівня: експеримент, аналіз і синтез, індукція й дедукція, моделювання, гіпотетичний, історичний і логічні методи.

Практична робота «Вибір і застосування методів емпіричного та експериментально-теоретичного рівня».

Методи теоретичного рівня: абстрагування, ідеалізація, формалізація, аналіз і синтез, індукція і дедукція, аксіоматика, узагальнення і т.д

Методи метатеоретичного рівня: діалектичний метод і метод системного аналізу.

Практична робота «Вибір і застосування методів теоретичного та метатеоретичного рівня».

6. Застосування прикладного програмного забезпечення у науково-дослідній роботі (15 год.)

6.1. Робота з текстовими документами (3 год.)

Правила та послідовність оформлення результатів досліджень. Функції систем опрацювання текстів MS Word та MS Publisher. Налаштування інтерфейсу систем опрацювання текстів. Системи оптичного розпізнавання сканованого тексту. Системи автоматичного перекладу документів. Форматування тексту. Робота зі списками, колонками, розривами; нумерація сторінок; колонтитули; стилі. Робота з закладками та зносками; створення та модифікація змісту і покажчика. Системи перевірки правопису. Застосування формул. Використання таблиць. Підготовка, експорт та вбудовування

об'єктів з інших додатків. Підготовка документа до друку.

Робота з великими документами; структура документа. **Практична робота** «Створення великих документів».

6.2. Використання графіки (2 год.)

Види комп'ютерної графіки; основні поняття про растрову та векторну графіку; основні поняття комп'ютерної графіки.

Робота з графічними об'єктами в середовищі текстового редактора: вставлення та модифікація малюнків; малюнок у тексті, види вирівнювань; створення об'єкта WordArt; створення діаграм; методи упорядкування та об'єднання об'єктів; особливості групування, комбінування та зварювання об'єктів; перетин та виключення об'єктів;

Методи стиснення графічних даних; перетворення файлів з одного формату у інший.

Практична робота «Робота з графічними об'єктами в середовищі текстового редактора»

6.3. Обробка даних в наукових дослідженнях

за допомогою середовища табличного процесора (4 год.)

Організація математичної, статистичної та аналітичної обробки даних в наукових дослідженнях. Організація обчислень в електронних таблицях. Математичні, статистичні та логічні функції MS Excel та її застосування в обробці даних. **Практична робота** «Організація табличної інформації в Excel» Упорядкування та пошук потрібних даних в електронній таблиці. Виведення табличних даних і діаграм на друк. Побудова діаграм і графіків на основі табличних даних. **Практична робота** «Організація графічної інформації в Excel».

6.4. Публічні доповіді та їх мультимедійний супровід (3 год.)

Види публічних доповідей повідомлень. Правила побудови та мультимедійний супровід публічних доповідей.

Поняття комп'ютерної презентації; можливості презентації та особливості її використання; вимоги до змісту презентації; основні прийоми при створенні презентації: використання шрифтів, автофігур, фону,

малюнків, анімацій, управляючих об'єктів, налаштування зміни кадрів; використання гіперпосилань при створенні презентації; вставлення діаграм; використання в презентації документів, створених у Word; використання в презентаціях звукових, відеофайлів, записів з компакт-диска.; збереження презентації у різних форматах.

Практична робота «Використання шрифтів, автофігур, фону, малюнків, анімацій, управляючих об'єктів, налаштування зміни кадрів».

Практична робота «Створення інтерактивної презентації на задану тему».

6.5. Опублікування результатів наукового дослідження (3 год.)

Способи та методи опублікування результатів наукових досліджень. Види публікацій; можливості Microsoft Publisher для створення бюлетенів різних видів. Публікація веб-сторінок в глобальній мережі. Тексти, малюнки, анімація та звук на публікаціях. Основи дизайну публікацій та веб-сторінок в середовищі MS Publisher. Створення та використання гіперпосилань. Використання різних шаблонів в оформленні публікацій. Підготовка до друку роботи.

Практична робота «Створення бюлетня». **Практична робота** «Створення веб-сторінки».

7. Підсумкове заняття (1 год.)

Підведення підсумків роботи гуртка за рік, організація представлення програмних продуктів гуртківців, результатів участі у конкурсах різних рівнів. Відзначення кращих вихованців гуртка.

Основні вимоги до знань, вмінь, навичок (прогнозований результат)

Учні повинні знати:

- поняття про основні етапи наукових досліджень;
- принципи наукових досліджень;
- види та методи наукових досліджень;
- форми і способи подання результатів досліджень;

приклади досліджень в різних галузях науки;
основні принципи аналізу предмету дослідження;
недоліки при визначенні проблеми;
класифікацію гіпотез дослідження;
алгоритми розробки та побудови гіпотези;
методи і процедури наукових досліджень;
форми і методи наукових досліджень;
принципи розробки критеріїв оцінювання одержаних результатів;
правила оцінювання одержаних результатів.
математичні методи обробки експериментальних даних;
принципи оцінювання попередніх теоретичних висновків;
принципи оцінки результатів наукових досліджень;
види впровадження принципи розробки критеріїв оцінювання одержаних результатів;
способи зведення результатів дослідження;
принципи оцінки результатів досліджень;
принципи роботи з джерелами інформації;
види та форми джерел інформації;
правила створення бібліографії;
правила роботи з Інтернет-ресурсами;
принципи аналізу результатів роботи з джерелами інформації;
правила оформлення текстових документів – результатів досліджень;
принципи налаштовування систем опрацювання текстів;
принципи роботи з системами перевірки правопису;
правила форматування різних видів документів;
принципи роботи систем оптичного розпізнавання текстів;
правила підготовки документів до друку;
призначення усних доповідей та повідомлень;
принципи мультимедійного супроводу усних доповідей;
принципи конструювання окремих слайдів та презентації;

можливості використання різних типів об'єктів (текстових, графічних, числових, звукових, відео) для створення презентацій;
принципи підготовки звуку та відео до вбудовування в презентації;
способи використання макросів та елементів керування в презентації;
способи демонстрації слайдів;
принципи виконання математичних, статистичних та аналітичних операцій з даними;
засоби обробки даних наукових досліджень;
правила розміщення та обробки даних в електронних таблицях;
основні математичні та статистичні функції обробки даних;
правила впорядкування та пошук даних у середовищі табличного процесора;
способи побудови діаграм і графіків на основі табличних даних;
способи та методи опублікування результатів наукових досліджень;
різні види наукових публікацій;
правила створення веб-сторінок;
можливості використання різних типів об'єктів для створення публікацій;
способи розміщення звітів про наукові дослідження в глобальній мережі;
способи підготовки до друку матеріалів.

Учні повинні мати уявлення про:

місце наукових досліджень в сучасності;
форми подання результатів досліджень;
об'єкт дослідження;
мету та завдання дослідження;
предмет дослідження;
гіпотезу дослідження;
сукупність дослідницьких прийомів та методів;
вимоги до пошукових робіт;
проведення наукового експерименту;

оцінювання результатів експерименту;
математичні засоби обробки результатів дослідження;
теоретичні та практичні висновки;
оцінювання наукової цінності результатів досліджень;
вимоги до оформлення результатів робіт;
вимоги до наукового звіту;
принципи впровадження результатів досліджень;
доцільність обраних форм оформлення результатів дослідження;
різні форми та види отримання інформації;
принципи роботи з літературою ;
способи пошуку в глобальній мережі;
різні види текстових документів – результатів досліджень;
різні види вбудованих в текст об'єктів;
математичну підтримку текстових редакторів;
графічні можливості систем опрацювання текстів;
різні види презентацій;
різні види вбудованих в слайд об'єктів;
різні способи та засоби обробки даних в наукових дослідженнях;
різні види подання результатів обробки даних.
про дизайн публікацій та веб-сторінок;
про веб-хостінг в глобальній мережі.

Учні повинні вміти:

аналізувати інформацію про предмет дослідження;
визначати об'єкт та предмет дослідження;
визначати актуальність предмета дослідження;
формулювати тему дослідження;
визначати провідну ідею;
формулювати гіпотези;
визначати завдання дослідження;
розробляти план дослідження;
обирати форми та методи дослідження;

розрізняти окремі процедури дослідження;
виконувати різні форми експериментів;
робити попередні висновки досліджень;
використовувати математичні способи обробки висновків досліджень;
робити висновки наукових досліджень;
обирати форми оформлення висновків досліджень;
впроваджувати результати досліджень;
проводити оцінку результатів експериментів;
працювати з літературними джерелами інформації;
виконувати пошук інформації у глобальній мережі;
створювати бібліографію та список Інтернет-ресурсів
аналізувати та сортувати результати пошуку інформації;
оформлювати текстові документи - результати досліджень;
обирати систему опрацювання текстів;
створювати зміст та організовувати систему закладок;
виконувати підготовку та вставку об'єктів з інших доданків;
працювати з системами оптичного розпізнання тексту та електронними перекладачами;
роздруковувати текст;
створювати доповіді для публічних виступів;
створювати мультимедійний супровід публічних доповідей засобами MS Power Point;
створювати інтерактивний інтерфейс презентації;
організовувати мультимедійний супровід доповіді;
зберігати презентацію в різних формах.
організувати послідовність обробки даних засобами MS Excel;
виконувати обчислення засобами MS Excel;
виконувати фільтрування та сортування засобами MS Excel;
використовувати статистичну та аналітичну обробку даних засобами MS Excel;
будувати діаграми та графіки на основі табличних даних;

здійснювати впорядкування та пошук даних в електронних таблицях ;
опубліковувати результати наукових досліджень;
створювати буклети, бюлетні та веб-сторінки;
створювати інтерактивний інтерфейс веб-сторінки;
роздруковувати різні види публікацій;

Рекомендована література

1. Белічова Т.М., Черногор Л.Ф. Порядок виконання наукової роботи учня // Управління школою. – 2002. - №10. – С. 25-28
2. Глинський Я.М. Інформаційні технології. 4-те вид.– Львів: Деол, 2004. – 264 с.
3. Державний стандарт загальної середньої освіти в Україні. Інформатика. Освітня галузь «Технології». – К: Освіта України, 2004.
4. Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення // Бюлетень ВАК України, спецвипуск, 2000.
5. Здібності. Обдарованість. Таланти: система роботи з обдарованим дітьми / упоряд. М.Голубенко. – К.:Шкільний світ, 2009. – 128 с.
6. Інформатика. Програми для профільного навчання та допрофільної підготовки. – К:Вид. група BHV, 2009. – 400 с.
7. Калошин В.Ф. Пошукова активність – основа творчості // Обдарована дитина.- 2001.- № 3.- С. 2-5.
8. Ковбасенко Л.І. Мала академія наук України як пріоритетна форма позашкільної освіти // Обдарована дитина. - 2001.- № 3.- С. 30-34.
9. Положення про індивідуальну пошуково-дослідницьку діяльність учнів гімназії “Престиж” // Завуч.- 2007.- № 9.- С. 14 - 19.
- 10.Робота з обдарованими учнями. Біологічні секції МАН / Упоряд. Задорожний К.М.- Х.: Основа, 2006.- 128 с.
11. Як допомогти дитині стати творчою особистістю / Упоряд. Л.Шелестова.- К.: Ред. загальнопед. газ., 2003.- 112 с.

Авторська програма гуртка «Основи наукових досліджень з географії»

О.О. Денисенко,
*кандидат географічних наук,
науковий співробітник
Інституту географії
Національної академії наук
України*

Пояснювальна записка

Пошукова дослідницька робота та формування її навичок, з одного боку, є одним із важливих завдань сучасної школи, а з іншого – деякою мірою виходить за її організаційні можливості. Важливість формування в учнів навичок проведення науково-дослідної роботи з географії визначається не лише перспективою їх наукової кар'єри в майбутньому, але й вирішує цілий ряд завдань з особистісного розвитку дитини вже сьогодні.

Водночас необхідно наголосити, що розвиток таких навичок – надзвичайно складне і багатоаспектне завдання, що включає декілька складових компонентів. Це і високий рівень знань програмового матеріалу, і формування тісних міжпредметних зв'язків, і розвиток мислення та ерудиції учнів, і нарешті – клопітка робота. Робота, що потребує значного залучення часу, як вчителів, так і дітей, їхнього бажання вчитися, вдосконалювати свої вміння й навички, бажання відкривати для себе щось нове.

Відповідно, програма гуртка «Основи наукових досліджень з географії» спрямована на те, щоб допомогти, як учням, так і вчителям сформувати в учнів перші уявлення про сутність географічних досліджень, їх основні завдання, загальнонаукові та спеціальні методи досліджень, сферу їх застосування та дослідницькі задачі.

Дана програма покликана сформувати знання про такі категорії, як об'єкт та предмет дослідження, його актуальність як відповідність вимогам нашого часу, етапи дослідження, його основну мету та ключові завдання, на

вирішення яких спрямовані всі зусилля дослідника. Важливим елементом занять є ознайомлення учнів із доступними джерелами географічних знань, формування навичок роботи з літературою та коректного цитування. У результаті – учні повинні самостійно вміти визначити об’єкт та предмет свого дослідження (підкресливши таким чином його основні сторони та ключові особливості), щоб відразу було зрозуміло, на що спрямовані зусилля автора. Визначивши об’єкт і предмет, учень з певною допомогою вчителя (наукового керівника) самостійно формулює своє бачення мети дослідження та сукупність завдань, з допомогою яких вона реалізується. Необхідно підкреслити, що чітке розуміння даних наукових категорій, їх змісту допоможе учневі краще орієнтуватися в структурі дослідження, його суті, допоможе сформулювати чіткіше бачення мети дослідження, його кінцевих результатів, підвищить логічність та послідовність викладу матеріалу.

Одним з принципових завдань даної програми є вивчення загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, їх сутності та специфіки застосування у фізико-географічних та суспільно-географічних дослідженнях. З цією метою розроблено 10 практичних робіт, кожна з яких спрямована на засвоєння учнями навичок роботи з окремими науковими методами. Кожна практична робота закінчується формулюванням низки висновків, до яких прийшли учні, а відповідно – вони мають змогу визначити, які результати дозволяє отримати використання того чи іншого методу. Відзначимо також, що в ході виконання практичних робіт в учнів, серед іншого, поглиблюються предметні знання з географії, аналітичні навички, вміння формулювати висновки, виявляти певні географічні закономірності.

Загалом програма гуртка з «Основ наукових досліджень з географії» має на меті такі цілі:

- Пізнавальна – здобуття нових знань учнями та методики їх самостійного засвоєння, вивчення методичних елементів пізнавального процесу;

- Навчальна – засвоєння учнями нових категорій, взаємозв’язку між ними та принципів їх використання для проведення самостійних досліджень;
- Розвиваюча – розвиток природних задатків і здібностей учнів до проведення науково-дослідної роботи, формування певних властивостей мислення, його спрямування на виявлення причинно-наслідкових зв’язків між географічними явищами та процесами різної природи;
- Організаційна – посилення в учнів здатності до самоорганізації, передусім контексті проведення науково-дослідної роботи: оцінка та розподіл часу, необхідного на виконання того чи іншого дослідного завдання, співвіднесення затраченого часу з перспективою отримання результатів такої роботи;
- Популяризуюча – формування уявлень про справжню сутність науково-дослідної роботи, специфіку географічних досліджень, їх завдання та цілі;
- Комунікативна – розвиток навичок презентації отриманих результатів дослідження в аудиторії, можливість порівняння своїх висновків з висновками інших дітей.

Таким чином, обрана форма організації та проведення занять гуртка «Основи наукових досліджень з географії» спрямована на формування в учнів цілісного уявлення про сутність наукових географічних досліджень, а також засвоєння окремих елементів їх проведення. Розроблена структура дозволяє переслідувати, як навчальні цілі (учні у формі лекції отримують нову для них інформацію про процес дослідження чи його методи), так і розвиваючі (учні самостійно вчаться проводити дослідження із застосуванням тих чи інших методів). Таким чином, у майбутніх дослідників уже зараз формується комплексне уявлення про методику географічних досліджень, їх підходи та принципи, доцільність використання окремих методів відповідно до їх спрямованості на отримання тих чи інших результатів.

Зміст програми

Тематичний план. Прогнозований результат

№ п/п	Розділ, тема	Кількість годин			Прогнозований результат
		Усь ого	Тео ре тич ні	Прак тич ні	
1.	<i>Поняття дослідження та його елементів.</i>	16	16	-	
1.	Процес пізнання та наукова діяльність. Наука як форма пізнання світу та передумова економічного розвитку.	4	4	-	Учні повинні: <u>знати</u> : Існуючі форми пізнання, їх особливості та роль географічної науки у пізнанні навколишнього світу.
2.	Поняття про об'єкт і предмет, їх роль у дослідницькому процесі.	2	2	-	Учні повинні: <u>розуміти</u> : сутність даних категорій та ключові відмінності між ними; <u>вміти</u> : коректно визначати об'єкт і предмет дослідження.
3.	Актуальність як ключова властивість дослідження. Визначення мети і завдань дослідження	6	6	-	Учні повинні: <u>розуміти</u> : зміст категорій та їхню роль у дослідницькому процесі; <u>вміти</u> : з різних позицій обґрунтувати актуальність обраної теми, сформулювати ключову мету дослідження та завдання, шляхом вирішення яких вона реалізуватиметься.
4.	Загальні правила цитувань та посилання на літературу.	4	4	-	Учні повинні: <u>знати</u> : правила і основні

	Робота з літературними джерелами.				принципи роботи з джерельною базою; <u>вміти</u> : правильно і коректно здійснювати посилання і цитування.
2.	<i>Загальнонаукові та спеціальні географічні методи досліджень та їх використання.</i>	52	26	26	
1.	Принципи та методи наукових досліджень.	6	6	-	Учні повинні: <u>розуміти</u> : сутність наукового дослідження і принципові підходи до його реалізації. <u>знати</u> : поняття наукового методу як сукупності послідовних прийомів реалізації наукового дослідження, що спрямовані на отримання певного результату.
2.	Поняття про методику дослідження та його етапи. Формування схеми дослідницької роботи.	4	4	-	Учні повинні: <u>вміти</u> : сформулювати ключові завдання для кожного з етапів дослідження, коректно визначити кількість необхідного часу, з допомогою керівника скласти план наукового дослідження.
3.	Поняття про статистичний метод та способи його використання. Напрями аналізу отриманих результатів. <u>Пр №1.</u> Застосування статистичного методу для аналізу галузевої структури господарства України (з	4	2	2	Учні повинні: <u>розуміти</u> : сутність даного наукового методу, сферу його застосування та перспективи отримання певних результатів. <u>вміти</u> : застосувати даний метод у конкретному

	використанням статистичних даних про структуру доданої вартості, створеної в 2010р.)				науковому дослідженні з чітко визначеною дослідницькою метою.
4.	Математичні методи та їх застосування в географічних дослідженнях. <u>П/р №2.</u> Побудова графіка добового ходу температур та його аналіз. <u>П/р №3.</u> Аналіз динаміки галузевої структури господарства України протягом 2000-2010 рр. з використанням 3 зрізів (2000, 2005, 2010 рр.).	6	2	4	Учні повинні: <u>розуміти</u> : сутність даного наукового методу, сферу його застосування та перспективи отримання певних результатів. <u>вміти</u> : застосувати даний метод у конкретному науковому дослідженні з чітко визначеною дослідницькою метою.
5.	Поняття про історичний метод та його роль в географічних дослідженнях. <u>П/р №4.</u> Виявлення етапів формування мережі розселення регіону (на вибір).	4	2	2	Учні повинні: <u>розуміти</u> : сутність даного наукового методу, сферу його застосування та перспективи отримання певних результатів; <u>вміти</u> : застосувати даний метод у конкретному науковому дослідженні з чітко визначеною дослідницькою метою.
6.	Порівняльний метод в географічних дослідженнях. <u>П/р №5.</u> Порівняння галузевої (чи територіальної) структури господарства 2-х країн світу (на вибір	4	2	2	Учні повинні: <u>розуміти</u> : сутність даного наукового методу, сферу його застосування та перспективи отримання певних результатів; <u>вміти</u> : застосувати даний метод у конкретному науковому дослідженні з чітко визначеною дослідницькою метою.

7.	Поняття про аналіз як один з основоположних методів пізнання. <u>П/р №6.</u> Проаналізувати відмінності у експортному потенціалі країн Центральної Європи, виявити чинники, що їх зумовили	4	2	2	Учні повинні: <u>розуміти:</u> сутність даного наукового методу, сферу його застосування та перспективи отримання певних результатів; <u>вміти:</u> застосувати даний метод у конкретному науковому дослідженні з чітко визначеною дослідницькою метою.
8.	Синтез як науковий метод. Його значення та цілі в наукових дослідженнях. <u>П/р №7.</u> Виявити спільні особливості у господарській спеціалізації країн Середземномор'я.	4	2	2	Учні повинні: <u>розуміти:</u> сутність даного наукового методу, сферу його застосування та перспективи отримання певних результатів; <u>вміти:</u> застосувати даний метод у конкретному науковому дослідженні з чітко визначеною дослідницькою метою.
9.	Спеціальні методи досліджень в географії. Класифікація. Регіональний аналіз. Картографування	16	4	12	Учні повинні: <u>знати:</u> сутність та види спеціальних методів дослідження в географії, їхню специфіку та особливості використання у залежності від наявних даних, дослідницьких задач та цілей.
9.1	<u>П/р №8.</u> Оцінка рекреаційного потенціалу регіонів України (за даними про кількість туристів		-	4	Учні повинні: <u>розуміти:</u> сутність методу класифікації як спеціального методу географічних досліджень, основні

					принципи його реалізації та перспективи застосування; <u>вміти</u> : застосувати даний метод з метою групування географічних об'єктів за певною ознакою чи їх сукупністю.
9.2	<u>П/р №9.</u> Застосування картографічного методу досліджень з використанням результатів, отриманих в П/р №8.		-	4	Учні повинні: <u>розуміти</u> : сутність картографічного методу як спеціального методу географічних досліджень, основні принципи його реалізації та перспективи застосування; <u>вміти</u> : візуалізувати отримані результати групування географічних об'єктів шляхом їх нанесення на карту з використанням декількох способів зображення і розробкою легенди.
9.3	<u>П/р №10.</u> Виявлення регіональних особливостей процесу природокористування в Україні.		-	4	Учні повинні: <u>розуміти</u> : сутність картографічного методу як спеціального методу географічних досліджень, основні принципи його реалізації та перспективи застосування; <u>вміти</u> : здійснювати регіональний аналіз з метою виявлення особливостей та

					специфіки розвитку окремих регіонів, враховуючи поєднання чинників та умов регіонального розвитку.
3.	<i>Вимоги до оформлення науково-дослідної роботи. Оформлення додатків та списку літератури.</i>	4	4	-	Учні повинні: <u>знати</u> : загальні вимоги до оформлення наукових робіт; <u>вміти</u> : правильно скласти список літератури, оформити додатки.
Разом		72	46	26	

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Розділ 1. Поняття дослідження та його елементів

1. Процес пізнання та наукова діяльність. Наука як форма пізнання світу та передумова економічного розвитку. (4 год.)

Сутність процесу пізнання та його ролі у життєдіяльності людини. Наукова діяльність та наукові дослідження як одна із форм пізнання світу. Використання даних, отриманих дослідним шляхом, у розвитку суспільства. Роль наукової діяльності у забезпеченні науково-технічного прогресу та становленні нових стадій і циклів економічного розвитку.

Географія як наукова дисципліна та її роль у пізнанні навколишнього середовища.

2. Поняття про об'єкт і предмет, їх роль у дослідницькому процесі. (2 год.)

Поняття об'єкта дослідження як явища, процесу, його результатів чи окремих аспектів, особливостей, на виявлення та аналіз яких спрямовані зусилля дослідника.

Поняття предмета дослідження як певних сторін, особливостей та властивостей об'єкта дослідження.

Роль об'єкта та предмета дослідження в процесі дослідження та забезпеченні його результативності й ефективності.

Вміння учнів розрізняти ці поняття та визначати їх.

3. Актуальність як ключова властивість дослідження. Визначення мети і завдань дослідження. (6 год.)

Поняття про актуальність та її значення і врахуванні при виборі та формулюванні теми дослідження. Актуальні напрями географічних досліджень.

Визначення теми та обґрунтування актуальності дослідження.

Мета дослідження та її реалізація в ході дослідження. Шляхи її досягнення.

Завдання дослідження та їхня роль у досягненні мети. Формулювання завдань.

4. Загальні правила цитувань та посилання на літературу. Робота з літературними джерелами. (4 год.)

Правила та принципи роботи з джерельною базою різних типів: публіцистичною, науковою літературою, документами. Правила використання окремих даних, фактів, результатів, отриманих іншими авторами, а також їхніх думок та суджень.

Цитування як один з елементів посилання на використану літературу. Загальні правила здійснення цитувань.

Розділ 2. Загальнонаукові та спеціальні географічні методи досліджень та їх використання

1. Принципи та методи наукових досліджень (6 год.)

Визначальні принципи географічних досліджень. Принцип територіальності як тип просторового групування ресурсів, природокористування, виробничих процесів на території регіону й характеру

життєдіяльності населення з його етнічними, релігійними та соціально-культурними особливостями.

Принцип комплексності досліджень як виявлення взаємозв'язку елементів, явищ, що складають одне ціле.

Принцип регіональної цілісності як об'єктивний взаємозв'язок природних, соціальних та економічних процесів і явищ, що взаємодіють на певній території.

Принцип системності досліджень, що передбачає розгляд об'єктів у їх складних динамічних відношеннях і зв'язках.

Поняття про метод наукового дослідження та їх види. Загальнонаукові та спеціальні географічні методи.

2. Поняття про методику дослідження та його етапи. Формування схеми дослідницької роботи (4 год.)

Поняття методики дослідження та її ролі в організації та проведенні дослідження.

Етапи дослідження. Їх виділення та роль етапності в постановці та проведенні дослідження. Організаційне співвідношення та завдання кожного з етапів. Розподіл часу та зусиль дослідника на кожному з етапів. Визначення та обґрунтування доцільності та необхідності проведення тих чи інших заходів та прикладання зусиль для отримання кінцевих результатів та висновків.

3. Поняття про статистичний метод та способи його використання.

Напрями аналізу отриманих результатів (4 год.)

Поняття статистичного методу, його сутності і призначення. Доцільність застосування даного методу для аналізу географічних процесів і явищ. Напрями використання отриманих результатів.

П/р №1. Застосування статистичного методу для аналізу галузевої структури господарства України (з використанням статистичних даних про структуру доданої вартості, створеної в 2010р.).

4. Математичні методи та їх застосування в географічних дослідженнях (6 год.)

Сутність математичних методів, їхня специфіка у проведенні та отриманні результатів географічних досліджень. Напрями використання у фізико-географічних та суспільно-географічних дослідженнях. Їхня роль в обґрунтуванні отриманих результатів.

П/р №2. Побудова графіка добового ходу температур та його аналіз.

П/р №3. Аналіз динаміки галузевої структури господарства України протягом 2000-2010 рр. з використанням 3 зрізів (2000, 2005, 2010 рр.).

5. Поняття про історичний метод та його роль в географічних дослідженнях (4 год.)

Поняття про історичний метод та його роль у розумінні сутності та етапності формування і розвитку фізико-географічних та суспільно-географічних систем. Використання історичних підходів для отримання більш повного та комплексного уявлення про формування території.

П/р №4. Виявлення етапів формування мережі розселення регіону (на вибір).

6. Порівняльний метод в географічних дослідженнях (4 год.)

Сутність порівняльного методу та принципи й напрями його застосування у географічних дослідженнях. Основні підходи до аналізу отриманих результатів.

П/р №5. Порівняння галузевої (чи територіальної) структури господарства 2-х країн світу (на вибір).

7. Поняття про аналіз як один з основоположних методів пізнання (4 год.)

Аналіз як основоположний загальнонауковий метод. Його сутність та визначальні особливості. Отримані результати. Використання аналізу в географічних дослідженнях.

П/р №6. Проаналізувати відмінності у експортному потенціалі країн Центральної Європи, виявити чинники, що їх зумовили.

8. Синтез як науковий метод. Його значення та цілі в наукових дослідженнях (4 год.)

Поняття про синтез як один з важливих комплексних методів, що широко застосовується в географічних дослідженнях. Його сутність і специфіка.

П/р №7. Виявити спільні особливості у господарській спеціалізації країн Середземномор'я.

9. Спеціальні методи досліджень в географії. Класифікація. Регіональний аналіз. Картографування (16 год.)

Спеціальні методи географічних досліджень. Поняття про класифікацію, регіональний аналіз та картографування. Їхня сутність та напрями використання. Виявлення їх сутності та специфіки шляхом виконання низки практичних робіт.

П/р №8. Оцінка рекреаційного потенціалу регіонів України (за даними про кількість туристів).

П/р №9. Застосування картографічного методу досліджень з використанням результатів, отриманих в П/р №8.

П/р №10. Виявлення регіональних особливостей процесу природокористування в Україні.

Розділ 3. Вимоги до оформлення науково-дослідної роботи.

Оформлення додатків та списку літератури. (4 год.)

Загальні вимоги до оформлення наукових робіт, зокрема текстової частини. Оформлення додатків, їх нумерація, посилання на додатки та список літератури по тексту. Вимоги до оформлення літературної бази.

Список рекомендованої літератури

1. Бакала І.М. Проектне навчання як засіб розвитку пізнавальних потреб учнів / І.М. Бакала // Обдарована дитина. – 2010. - №3.- С.61-65.
2. Голиков А.П. Вступ до економічної і соціальної географії / А.П. Голиков, Я.Б. Олійник, А.В. Степаненко. – К.: Либідь, 1996. – 320 с.
3. Голубчик М.М. Теория и методология географической науки /М.М. Голубчик и др. – М.: Владос, 2005. – 463с.
4. Коханко О.М. Основи науково-педагогічних досліджень: навч. посіб./ О.М. Коханко. – Хмельницький: ХНУ, 2005. – 254с.
5. Лузан П.Г. Теорія і методика формування навчально-пізнавальної активності студентів: монографія / П.Г. Лузан. – К.: Нац. аграр. ун-т, 2004. – 271с.
6. Пілюшенко В.Л. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення: навч. посіб. / В.Л. Пілюшенко, І.В. Шкрабак, Е.І. Соловенко. – К.: Лібра, 2004. – 343с.
7. Свердан М.М. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / М.М. Свердан, М.Р. Свердан. – Чернівці, 2006. – 351с.
8. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень: підручник / Д.М. Стеченко, О.С. Чмир. – К.: Знання, 2007.- 317с.
9. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник / В.М. Шейко, Н.М. Кушнарєнко. – К.: Знання, 2008. – 310 с.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I.	Структура і напрямки роботи Київського обласного комунального позашкільного навчального закладу «Мала академія наук учнівської молоді».....	3
РОЗДІЛ II.	Умови проведення II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України у 2012/2013 навчальному році.....	27
РОЗДІЛ III.	Основні вимоги до написання, оформлення і представлення учнівських науково-дослідницьких робіт.....	52
РОЗДІЛ IV.	Умови проведення обласного поетичного конкурсу «Зерна доброти» у 2012/2013 навчальному році.....	69
РОЗДІЛ V.	Гурткова робота Малої академії наук учнівської молоді ...	79
РОЗДІЛ VI.	Орієнтовний перелік тем науково-дослідницьких робіт.....	86
РОЗДІЛ VII.	Аналітична інформація про роботу з обдарованими дітьми в системі Малої академії наук учнівської молоді.....	112
РОЗДІЛ VIII.	Орієнтовний графік проведення масових заходів з учнівською молоддю в системі Малої академії наук України у 2012/2013 навчальному році.....	144
РОЗДІЛ IX.	Методичні рекомендації щодо організації та змісту роботи з обдарованою та талановитою молоддю в системі МАН	149

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

Київський обласний комунальний позашкільний навчальний заклад «Мала академія наук учнівської молоді»: Інформаційно-методичний вісник / Головне управління освіти і науки Київської обласної державної адміністрації; упоряд.: Мережинська О.Г., Незабитовський І.М., Петровська Т.В., Коркішко Т.В. – Боярка, 2012. – 230 с.

В інформаційно-методичному віснику представлені матеріали на допомогу вчителям та учням старших класів для участі у II (обласному) етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт. Збірник висвітлює форми і методи організації роботи в системі МАН.

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

**Мережинська О.Г., Незабитовський І.М., Петровська Т.В., Коркішко Т.В.,
Бурчак О.А., Губрій О.В., Гурбич Ю.В., Куделя Л.А., Лубківська Л.В., Овсієнко Т.Г.**

Оформлення обкладинки: Незабитовський І.М.

Редагування: Петровська Т.В.

Коректор: Кир'ян Н.В.

Технічний редактор: Лахтадир А.С.

ВІДПОВІДАЛЬНІ ЗА ВИПУСК:

Незабитовський І.М., Коркішко Т.В.

**КИЇВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ПОЗАШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ», 2012**

ББК